

Pētījums izstrādāts Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes īstenotajā Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda 2007. gada programmas projektā “Trešo valstu valstspiederīgo repatriantu vajadzību novērtējums”.

Trešo valstu valstspiederīgo repatriantu vajadzību novērtējums

Ziņojums par aptaujas un interviju rezultātiem

Šis materiāls ir sagatavots ar Eiropas Savienības finansiālu atbalstu. Par šī materiāla saturu pilnībā atbild Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde un tas nevar tikt uzskatīts par Eiropas Savienības viedokli.

**Projektu līdzfinansē
Eiropas Savienība**

Satura rādītājs

METODOLOĢIJA.....	3
KOPSAVILKUMS UN GALVENIE SECINĀJUMI.....	5
REPATRIANTU IEROSINĀJUMI SITUĀCIJAS UZLABOŠANAI.....	9
PĒTĪJUMA REZULTĀTI.....	10
INFORMĀCIJA.....	10
INFORMĀCIJAS IEGŪŠANAS AVOTI.....	18
LATVIEŠU VALODAS PRASMJU NOVĒRTĒJUMS.....	19
NEPIECIEŠAMĀS ATBALSTS.....	21
AKTUĀLĀKĀS PROBLĒMAS / PAŠREIZ NEPIECIEŠAMĀ PALĪDZĪBA.....	34
IZMAIŅAS DZĪVES APSTĀKĻOS	36
DAŽĀDU APGALVOJUMU NOVĒRTĒJUMS.....	38
SANĒMĒĀ ATBALSTA NOVĒRTĒJUMS.....	50
KOPĒJAIS VĒRTĒJUMS PAR REPATRIĀCIJAS PROCESU.....	58

Metodoloģija

Pētījuma mērķa grupa ir trešo valstu valstspiederīgie repatrianti (turpmāk pētījumā – repatrianti).

Pētījuma primārās informācijas iegūšanai tika izmantotas 2 metodes:

1) Kvantitatīva repatriantu aptauja

Aptaujas mērķis bija iegūt vispārīgu statistisku informāciju, kas raksturotu repatriantu viedokli par repatriācijas procesu un saņemto atbalstu, kā arī repatriantu galvenās vajadzības un problēmas pēc pārcelšanās uz Latviju un to, kādi papildus valsts atbalsta pasākumi ir nepieciešami to risināšanai.

Respondenti tika aptaujāti, nosūtot aptaujas anketas pa pastu, kā arī izdalot aptaujas anketas mērķa grupas pārstāvjiem PMLP Migrācijas nodaļā. Pētījumā tika izmantotas anketas latviešu un krievu valodā.

Izmantojot PMLP Repatriācijas nodaļas rīcībā esošos datus, anketas tika izsūtītas 1000 mērķa grupas pārstāvjiem. Potenciālie respondenti tika izvēlēti tā, lai aptaujāto repatriantu kopa būtu maksimāli diversificēta - dažāda vecuma personas ar atšķirīgu sociālo stāvokli, dažādu izglītības līmeni un valsts valodas prasmes līmeni, dažādu etnisko un valstisko piederību, kā arī personas ar īpašām vajadzībām.

Kopējais aptaujāto respondentu skaits - 327. Aptaujas veikšanas laika posms: 18.08.2009. - 10.10.2009.

2) Tiešās padziļinātās intervijas ar repatriantiem.

Padziļināto interviju mērķis bija iegūt kvalitatīvu un detalizētu informāciju par aptaujā aptvertajām tēmām, noskaidrot cēloņus galvenajām repatriantu problēmām un nepilnībām repatriācijas procesā.

Intervijās tika izmantota daļēji strukturēta intervijas anketa. Intervijas tika veiktas latviešu un krievu valodās.

Padziļinātās intervijas tika veiktas respondentu dzīvesvietās, PMLP nodaļās un Latvijas Tautas skolas telpās. Interviju dalībnieki tika izvēlēti tā, lai aptaujāto repatriantu kopa būtu maksimāli diversificēta - dažāda vecuma personas ar atšķirīgu sociālo stāvokli, dažādu izglītības līmeni un valsts valodas prasmes līmeni, dažādu etnisko un valstisko piederību. Intervijas tika veiktas sekojošās pilsētās:

- Rīgā;
- Liepājā;
- Jūrmalā;
- Valkā;
- Cēsīs;
- Siguldā;
- Daugavpilī;
- Dobelē;
- Bauskā.

Kopējais veikto interviju skaits - 46. Interviju veikšanas laika posms: 09.09.2009. - 17.11.2009.

Izsoles raksturojums

Kopējais aptaujāto respondentu skaits ir 327. Tabulā pa kategorijām / pazīmēm ir izdalīts respondentu skaits sasniegtajā izlasē, kā arī šo respondentu procentuālais sadalījums.

Tabula 1

Kategorijas	Respondentu skaits	Īpatsvars izlasē, %
Nodarbošanās	Students / skolnieks	24
	Bezdarbnieks	61
	Algots darbinieks	107
	Pašnodarbinātais	24
	Darba devējs, uzņēmējs	15
	Mājsaimniece	20
	Pensionārs	65
	Cita	9
	Nav atbildes	2
Dzimums	Vīrieši	144
	Sievietes	180
	Nav atbildes	3
Dzimšanas vieta	Latvija	140
	Cita valsts	184
	Nav atbildes	3
Vecums	Līdz 25 gadiem	40
	26-40 gadi	93
	41-55 gadi	106
	Virs 55 gadiem	81
	Nav atbildes	7
Iepriekšējā mītnes valsts	ASV	21
	Kanāda	6
	Krievija	150
	Ukraina	40
	Baltkrievija	22
	Moldova	16
	Cita	67
	Nav atbildes	5
	Bijušās PSRS valstis	246
	Citas valstis	46
	Nav precizēts	35
Izglītības līmenis	Pamata vai zemāka	23
	Vidējā vispārējā	65
	Vidējā profesionālā	110
	Augstākā	125
	Nav atbildes	4
Kopā	327	100,0%

Kopsavilkums un galvenie secinājumi

Visbiežāk intervētie repatrianti kā galveno iemeslu lēmumam pārcelties uz Latviju min vēlmi dzīvot savā vai vecāku dzimtenē. Nereti pārcelšanās iemesls ir ģimenes apstākļi – Latvijā dzīvo kāds tuvs radnieks, kam ir slikts veselības stāvoklis un nepieciešama palīdzība. Tomēr daļa repatriantu netieši norādīja, ka viens no iemesliem, lai repatriētos, ir atšķirības dzīves līmenī un dzīves apstākļos, minot to, ka Latvija ir Eiropas Savienības dalībvalsts un ka Latvijā gan viņiem pašiem, gan viņu bērniem noteikti ir lielākas perspektīvas nekā iepriekšējā mītnes zemē.

Pārceļoties uz Latviju, repatriantiem visvairāk nepieciešama ir informācija par nodarbinātības iespējām, medicīnisko aprūpi, sociālo aprūpi un pabalstiem, kā arī par valsts valodas apguves iespējām.

Galvenie informācijas avoti repatriantiem ir PMLP repatriācijas nodaļa, Latvijas pārstāvniecības repatriantu iepriekšējās mītnes zemēs, Nodarbinātības valsts aģentūra, interneta resursi un personiskie kontakti (draugi, paziņas, radnieki).

Pirmā institūcija, ar kuru repatrianti, atgriežoties Latvijā, saskārās informācijas iegūšanai vai palīdzības meklēšanai ir PMLP Migrācijas nodaļa. Iestādes darbs un darbinieku pretimnākšana tiek novērtēta ļoti pozitīvi, negatīvs viedoklis netika pausts.

Kopumā repatrianti atzīst, ka informācijas (par pārcelšanās formalitātēm, pieejamo valsts atbalstu un citiem nozīmīgiem jautājumiem pārcelšanās procesā) pieejamība un pietiekamība ir apmierinoša – ļoti vērtīga informācija pieejama PMLP mājas lapā un bukletos. Problēmas ar informācijas iegūšanu ir bijušas repatriantiem, kas dzīvoja tālu no konkrētās valsts galvaspilsētas (bija ierobežotas iespējas apmeklēt Latvijas pārstāvniecību vai citas institūcijas) un kam nebija pieejams internets.

Savas pašreizējās latviešu valodas prasmes kā teicamas vai labas novērtē 48,6% aptaujāto, tomēr vairāk kā puse respondentu (50,5%) savas valsts valodas zināšanas vērtē kā viduvējas vai vājas, turklāt katrs ceturtais (26,0%) aptaujātais repatriants ir sniedzis zemāko vērtējumu – valodas zināšanas ir vājas.

Galvenās jomas, kurās repatriantiem ir nepieciešams valsts atbalsts pēc pārcelšanās, ir:

- Materiāls atbalsts pārcelšanās izdevumu segšanai;
- Latviešu valodas apmācība;
- Palīdzība darba vietas atrašanā.

Ļoti būtiskas jomas, kurās repatriantiem ir nepieciešams valsts atbalsts, ir arī:

- Materiāls atbalsts dzīvojamās platības īrei / remontam;
- Juridiska rakstura konsultācijas;
- Palīdzība dzīvesvietas atrašanā;
- Kvalifikācijas celšanas vai pārkvalifikācijas kursi.

Kopumā lielākai daļai repatriantu pirms pārcelšanās uz Latviju bija informācija par dzīves un sociālajiem apstākļiem Latvijā, līdz ar to tie „zināja, ko gaidīt, un pārsteigumu nebija”. Daļa repatriantu tomēr bija gaidījuši labākus dzīves apstākļus un pēc pārcelšanās ir vīlušies, minot, ka iepriekšējā mītnes valstī apstākļi bijuši labāki. Pārsvarā gadījumu negatīvais viedoklis ir saistīts ar reālā ienākumu līmeņa samazināšanos.

Dzīves līmenis un dzīves apstākļi pēc pārcelšanās uz Latviju ir uzlabojušies 39,1% aptaujāto repatriantu, pasliktinājušies tie ir 22,0%, savukārt aptuveni trešdaļai (34,6%) respondentu dzīves līmenis pēc pārcelšanās uz Latviju nav mainījies.

Repatrianti, kuru dzīves līmenis pēc pārcelšanās uz Latviju ir pasliktinājies, kā galvenos iemeslus tam min vispārējo cenu līmeni valstī (salīdzinoši dārga dzīvošana salīdzinājumā ar iepriekšējo mītnes zemi) un nodarbinātības problēmas – grūtības ilgstoši atrast darbu (nereti tiek atzīts, ka viens no cēloņiem problēmām ar darba atrašanu ir nepietiekamās latviešu valodas zināšanas). Bieži kā cēlonis negatīvām izmaiņām repatriantu dzīves līmenī tiek minēta slikta valsts ekonomiskā situācija, kuras rezultātā ticis zaudēts darbs vai arī tikusi samazināta darba alga.

Interviju rezultāti liecina, ka repatriantu vidū ir liels ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars. Tomēr lielākā daļa repatriantu ir apmierināti ar savu kvalifikāciju un uzskata, ka tiem nav nepieciešami papildus pasākumi tās paaugstināšanai. Tikai neliela daļa repatriantu ir vērsusies Nodarbinātības Valsts aģentūrā (NVA), lai celtu savu kvalifikāciju vai lai pārkvalificētos.

Vairāki repatrianti ir saskārušies ar problēmu, ka to ārvalstīs iegūtie izglītības dokumenti Latvijā netiek atzīti, līdz ar to nav iespējams pierādīt savu kvalifikāciju.

Kopumā repatriantiem nav bijušas nopietnas problēmas adaptēties dzīvei Latvijā un tās sabiedrībā. Ar negatīvu sabiedrības attieksmi pret repatriantiem vai to ģimenes locekļiem saskārušies mazāk kā 10% aptaujāto repatriantu. Visus šādus gadījumus var iedalīt 2 grupās:

1. Repatrianti, kas pēc pārcelšanās uz Latviju vēl nav apguvuši latviešu valodu, izjūt negatīvu attieksmi no latviešu tautības iedzīvotājiem, jo nespēj komunicēt ar tiem valsts valodā; tiek uzsvērts, ka Latvijas sabiedrība nezina, kas ir „repatriants”, līdz ar to šādās situācijās ir grūti paskaidrot savu stāvokli;
2. Repatrianti, kas uzturas krievvalodīgo sabiedrībā vai darba kolektīvā, tiek nosodīti par savu izvēli pārcelties uz Latviju, iegūt tās pilsonību un apgūt valodu.

Vairāk nekā puse repatriantu atzina, ka tie labprāt piedalītos integrāciju veicinošos pasākumos. Tie, kas ir piedalījušies šādos pasākumos, tos vērtē ļoti atzinīgi un pauž vēlmi piedalīties arī citos šāda veida pasākumos.

Aptuveni trešā daļa no intervētajiem repatriantiem atzina, ka tie neizjūt nepieciešamību piedalīties šādos pasākumos, minot, ka nepieciešama vienīgi latviešu valodas apguves, turklāt papildus integrāciju veicinošiem pasākumiem neesot laika.

Repatriantu novērtējums par valsts atbalsta pietiekamību ir neviennozīmīgs – apmēram puse intervēto repatriantu uzskata, ka tas ir pietiekams un adekvāts, tomēr aptuveni tik pat repatriantu uzskata, ka atbalsts atsevišķās jomās ir nepietiekams vai nepilnīgs. Repatrianti ir apmierināti ar informatīvo atbalstu, bet neapmierinātība tiek pausta par materiāla atbalsta apjomu.

Augstu novērtēti (vismaz 2 trešdaļas respondentu bija drīzāk vai pilnībā apmierināti) tika sekojoši valsts atbalsts veidi:

- Informācijas sniegšana par pārcelšanās procesu un nepieciešamajām formalitātēm;
- Materiālais pabalsts pārcelšanās izdevumiem;
- Atbalsts latviešu valodas apguvei;
- Palīdzība dokumentu kārtošanā un aizpildīšanā;
- Pasākumi integrācijai sabiedrībā.

Kopumā pozitīvi vai neitrāli novērtēti tika arī šādi valsts atbalsta veidi:

- Informatīvs atbalsts jomās, kas nav tieši saistītas ar pārcelšanās procesu un nepieciešamajām formalitātēm (īpašumtiesības, muiža, sociālā aprūpe u.c.);
- Palīdzība dzīvesvietas atrašanā;
- Pabalstu bezdarba gadījumā.

Kopumā negatīvs vērtējums (vairāk nekā puse respondentu ir drīzāk vai ļoti neapmierināti ar saņemto atbalstu) tiek izteikts par 2 atbalsta jomām:

- Palīdzība darba atrašanā;
- Materiālā palīdzība dzīvesvietas īrei / remontam.

Tikai neliela daļa repatriantu, kam bija nepieciešams materiāls atbalsts dzīvojamās platības īrei vai remontam, vērsās pēc palīdzības valsts atbalsta iegūšanai, lielākā daļa repatriantu nebija informēti par iespēju saņemt šāda veida atbalstu. Repatrianti, kas pieteicās materiālai palīdzībai dzīvojamās platības īrei vai remontam, pārsvarā gadījumu ir apmierināti ar saņemto palīdzību.

Kopumā lielākā daļa repatriantu dzīvesvietu atrada paši saviem spēkiem vai palīdzēja radnieki. Pārsvarā gadījumu, kad repatrianti griezās pēc palīdzības pašvaldībā, tie bija neapmierināti ar saņemto palīdzību, pieteikšanās procedūru, kā arī apkalpojošo darbinieku attieksmi. Vairākos gadījumos repatrianti saņēmuši atteikumu lūgumam nodrošināt dzīvojamo platību, jo pēc palīdzības vērsušies kādā citā pašvaldībā, nevis no tās, no kuras tie vai to vecāki / vecvecāki izceļoja.

Kopumā repatrianti ir apmierināti ar pieejamo atbalstu valsts valodas apguvei, tomēr tiek pausta neapmierinātība ar kārtību, kādā iespējams nokārtot valsts valodas eksāmenus. Lai nokārtotu valsts valodas eksāmenu ir jāpiesakās vairākus mēnešus uz priekšu. Vairāki repatrianti pauda gatavību maksāt paaugstinātu maksu par eksāmena kārtošānu, ja to varētu nokārtot, piemēram, nedēļas laikā.

Lielākā daļa repatriantu pēc pārcelšanās uz Latviju vērsās pēc palīdzības materiālā atbalsta saņemšanai pārcelšanās izdevumu segšanai. Retos gadījumos repatrianti nav vērsušies pēc palīdzības, jo nav zinājuši par iespējām tādu saņemt vai arī informāciju saņēmuši novēloti, tomēr kopumā informācijas pieejamība un palīdzības saņemšanas process šajā jomā tiek vērtēts apmierinoši.

Repatrianti negatīvi vērtē valsts atbalstu nodarbinātības problēmu risināšanā. Neapmierinātībā pārsvarā saistīta ar ilgstošo bezdarbu un nespēju atrast atbilstošu darba vietu.

Gan juridiska, gan medicīniska rakstura konsultācijas un palīdzība bija nepieciešama nelielai daļai repatriantu, tomēr savas problēmas tie pārsvarā risināja pašu spēkiem un pēc palīdzības pie valsts institūcijām nevērsās, jo nebija informēti par iespējām saņemt palīdzību šajās jomās.

Kopumā repatrianti pozitīvi vērtē repatriācijas procesu un dažādus to raksturojošus faktorus. Novērtējot atsevišķus ar repatriācijas procesu saistītus faktorus, pozitīvu vērtējumu sniedz aptuveni 2 reizes vairāk repatriantu nekā negatīvu novērtējumu. Vienīgā joma, ar kuru repatrianti kopumā ir neapmierināti, ir materiālās palīdzības apjoms – 47,1% respondentu to vērtēja kā ļoti sliktu vai drīzāk sliktu, tikai 37,3% respondentu to novērtēja kā ļoti labu vai drīzāk labu.

Aptaujas rezultāti liecina, ka pēdējo 10 gadu laikā (īpaši pēdējo 5 gadu laikā) repatriācijas procesa kvalitāte ir uzlabojusies. Repatrianti, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 3 vai 5 gadu laikā sniedz būtiski augstāku vērtējumu

par dažādiem repatriācijas procesu raksturojošiem faktoriem nekā repatrianti, kas pārcēlās senāk. Šādas būtiskas atšķirības pastāv vērtējumā par:

- Informācijas pieejamību un pietiekamību;
- Iesniedzamo dokumentu apjomu;
- Laiku, kādā bija iespējams veikt visas procedūras;
- Problēmu risināšanas / palīdzības sniegšanas savlaicīgumu;
- Materiālās palīdzības apjomu;
- Valsts institūciju attieksmi.

Nepieciešamais laiks, lai sakārtotu visus ar pārcelšanās procesu saistītos dokumentus un veiktu visas nepieciešamās procedūras, ir ļoti atšķirīgs katrā gadījumā – atsevišķos gadījumos visas procedūras bijis iespējams veikt nepilna mēneša laikā, savukārt problemātiskajos gadījumos šis process ieildzis vairāk kā gadu. Ja repatriants nav saskāries ar iepriekš neparedzētām problēmām vai grūtībām, tad vidējais nepieciešamais laiks dokumentu sakārtošanai ir 1-2 mēneši.

Tiek uzsvērts, ka vislielākās problēmas un arī visvairāk laika aizņēma dokumentu sagatavošana vai saņemšana iepriekšējā mītnes valstī, Latvijas pusē visas procedūras varējis nokārtot ļoti operatīvi. Vairāki repatrianti uzsvēra, ka vislielākās grūtības sagādāja izziņas par nesodāmību iegūšana, jo procedūra šāda dokumenta saņemšanai ir sarežģīta, turklāt atbildīgās institūcijas nelabprāt šādu dokumentu izsniedz.

Lai gan vairākos gadījumos repatrianti bija saskārušies ar dažādiem birokrātiskiem šķēršļiem, kas kavēja pārcelšanās procesu, neviens no intervētajiem repatriantiem nebija saskāries ar problēmām, sadarbojoties ar atbildīgajām valsts institūcijām Latvijā. Ar problēmām dokumentu kārtošā saskārušies repatrianti, kas uz Latviju pārcēlās no Krievijas, Baltkrievijas, Ukrainas vai Turkmenistānas. Kopējais iesniedzamo dokumentu apjoms pēc repatriantu domām ir apmierinošs.

Repatriantu ierosinājumi situācijas uzlabošanai

Repatriantu ieteikumi informācijas izvietošanai vai prezentēšanai, lai tā cilvēkiem, kas pārceļas dzīvot uz Latviju, būtu vēl pieejamāka:

1. Nepieciešams regulāri atjaunot un papildināt informāciju internetā (PMLP mājas lapā);
2. Nepieciešams nodrošināt, lai Latvijas ārvalstu pārstāvniecību darbinieki būtu kompetenti sniegt visu nepieciešamo informāciju par pārcelšanās procesu vai spētu norādīt, kur konkrēta informācija meklējama;
3. Vēlams ieviest bezmaksas informatīvo tālruni, lai potenciālie repatrianti varētu saņemt nepieciešamo informāciju no PMLP Migrācijas nodaļas bez papildus izdevumiem.
4. Izveidot interneta forumu vai jautājumu un atbilžu sadaļu, kur potenciālie repatrianti varētu uzdot savus interesējošos jautājumus un saņemt atbildes gan no PMLP darbiniekiem, gan repatriantiem, kas jau dzīvo Latvijā un vēlas palīdzēt ar padomu topošajiem repatriantiem.
5. Nepieciešama plašāka informācija par šādām jomām:
 - a. Personīgo mantu pārvešanu un muitas jautājumiem;
 - b. Juridiskiem jautājumiem, kas saistīti ar pārcelšanos un dokumentu kārtošānu;
 - c. Medicīnisko aprūpi;
 - d. Izglītības sistēmu un izglītības iespējām.

Repatriantu ierosinājumi citās jomās:

- Organizēt periodiskus socializējošus pasākumus repatriantiem, kuros tie varētu savstarpēji komunicēt, dalīties pieredzē un praksē pielietot latviešu valodu;
- PMLP uzturēt kontaktus ar repatriantiem un periodiski ar tiem komunicēt, lai noskaidrotu to dzīves apstākļus, problēmas un vajadzības pēc palīdzības, kā arī informētu par jauniem atbalsta pasākumiem, to skaitā integrācijas jomā
- Tiek pausts ierosinājums, ka ir nepieciešams nodrošināt īstermiņa sociālos dzīvokļus repatriantiem, kas tikko pārcēlušies uz Latviju, kur uzturēties pirms pastāvīgas dzīvesvietas atrašanas. Atsevišķi repatrianti pauž vēlmi saņemt valsts bezprocentu aizdevumu dzīvokļa iegādei vai arī atvieglojumus zemes iegādei mājas celtniecībai.
- Lai uzlabotu latviešu valodas apguves programmu, repatrianti ierosina veidot diferencētākus un ilgstošākus kursus. Tiek uzsvērts, ka nav pieejami bezmaksas kursi dažādiem latviešu valodas prasmju līmeņiem. Repatrianti, kam nav iespējas vai vajadzības ikdienā pielietot latviešu valodu, vēlas, lai kursus lielāks uzvars tiktu likts uz runas prasmju attīstīšanu, kā arī lai apmācības programma būtu ilgāka.
- Repatrianti uzskata, ka informācijai par darba iespējām un darba tirgus situāciju ir jābūt pieejamai Latvijas pārstāvniecībās ārvalstīs, lai tie, kas vēlas pārcelties, jau laicīgi varētu sagatavoties reālajai situācijai. Tāpat tiek ierosināts nodrošināt darba vietu kvotas repatriantiem – zemas kvalifikācijas darba vietas, lai repatriantiem, kas pēc pārcelšanās ilgstoši nevar atrast darbu, būtu iespējas iegūt darba praksi Latvijā.

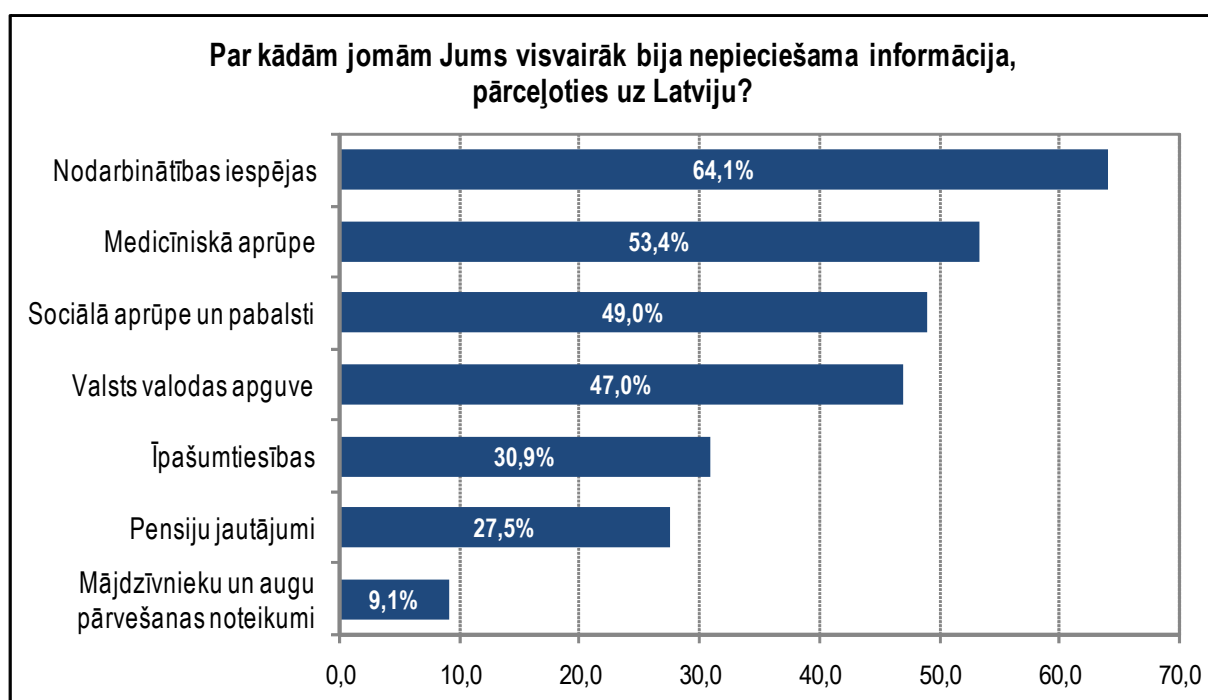
Pētījuma rezultāti

Informācija

Pārceļoties uz Latviju, repatriantiem visvairāk ir nepieciešama informācija par nodarbinātības iespējām, medicīnisko aprūpi, sociālo aprūpi un pabalstiem, kā arī par valsts valodas apguves iespējām. Visbiežāk (64,1% gadījumu) respondenti kā nozīmīgu un nepieciešamu atzīmēja informāciju par darba iespējām. Vairāk kā pusei (53,4%) aptaujāto repatriantu bija nepieciešama informācija par veselības sistēmu un medicīniskās aprūpes iespējām. Informācija par sociālo aprūpi un pabalstiem, kā arī latviešu valodas apguves iespējām bija nepieciešama nedaudz mazāk kā puse respondentu (attiecīgi 49,0% un 47,0%).

Par īpašumtiesībām un saistītiem jautājumiem, pārceļoties uz Latviju, interesējās nedaudz mazāk kā trešā daļa aptaujāto (30,9%), savukārt informācija par pensiju jautājumiem bija nepieciešama 27,5% respondentu. Par mājdzīvnieku un/vai augu pārvešanas noteikumiem interesējas aptuveni katrs desmitais repatriants (9,1%).

Grafiks 1

Papildus respondenti uzsver nepieciešamību pēc informācijas sekojošās jomās:

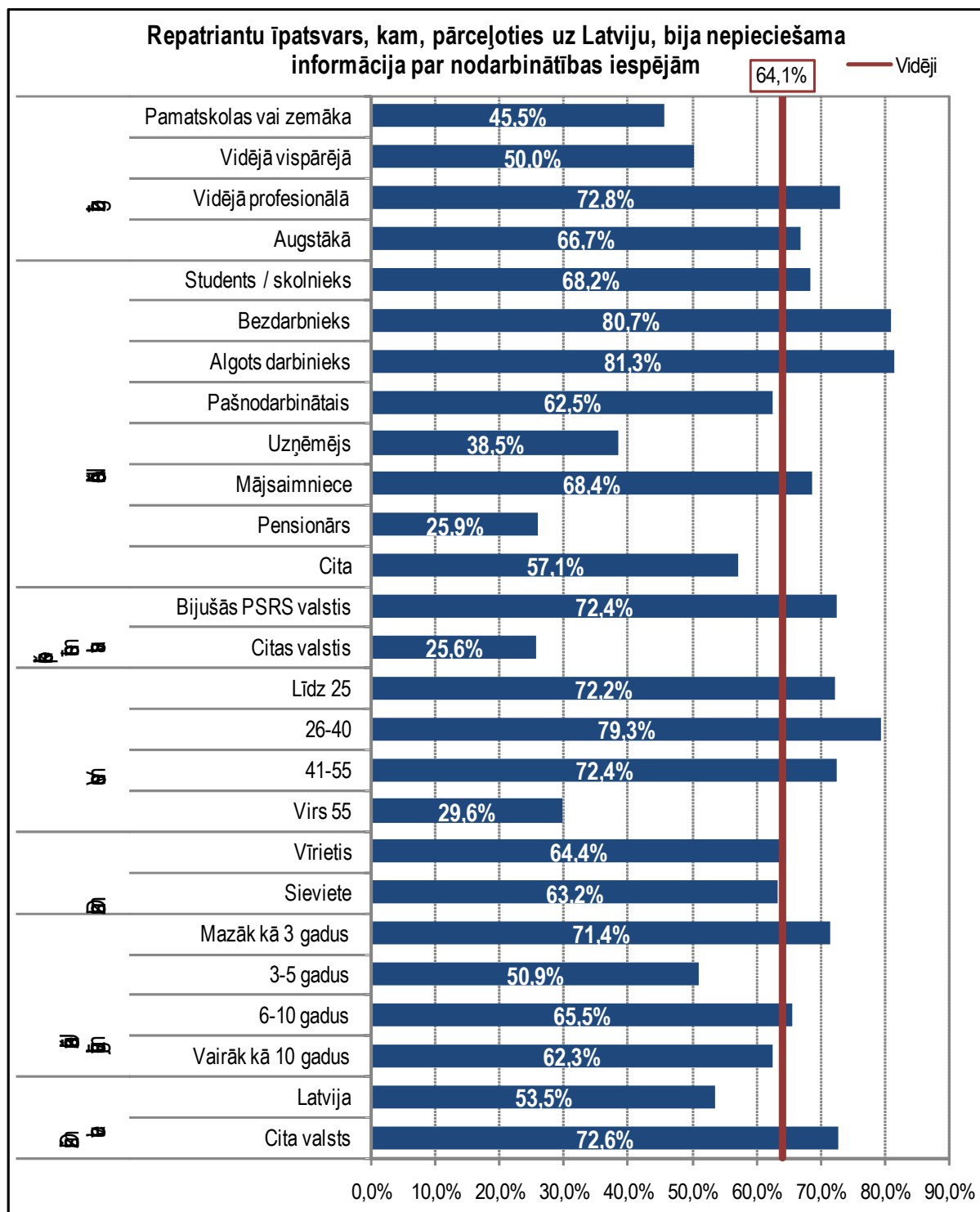
- Dzīvesvietas iegūšana (11 gadījumos);
- Izglītības sistēma, izglītības iegūšanas iespējas (6 gadījumos);
- Naturalizācijas kārtība (5 gadījumos);
- Ar repatriācijas procesu saistīto dokumentu kārtošana (3 gadījumos);
- Personīgo mantu pārvešana (3 gadījumos);
- Transporta līdzekļa vadīšanas tiesību iegūšana un ceļu satiksmes noteikumi (2 gadījumos).

Informācija par nodarbinātības iespējām bija nepieciešama vairāk kā divām trešdaļām respondentu ar vidējo profesionālo vai augstāko izglītību (Grafiks 2), savukārt no respondentiem ar vidējo vispārējo izglītību vai zemāku izglītību šāda informācija bija nepieciešama tikai aptuveni pusei. Par nodarbinātības iespējām Latvijā aktīvāk interesējas personas, kas ir dzimušas ārpus Latvijas un kam līdz ar to retāk gadījumos jau pārceļoties ir nodibināti sociālie un biznesa kontakti (no respondentiem, kas dzimuši ārpus Latvijas, informācija par darba iespējām bija nepieciešama 72,6%, savukārt Latvijā dzimušie aptaujas dalībnieki šādas informācijas nepieciešamību atzīmēja 53,5% gadījumu).

Aptaujas rezultāti liecina, ka informācija par darba iespējām aktuālāka kļuvusi pēdējos 3 gados – no respondentiem, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 3 gadu laikā, šādas informācijas nepieciešamību atzīmēja 71,4% (visā respondentu kopā – 64,1%).

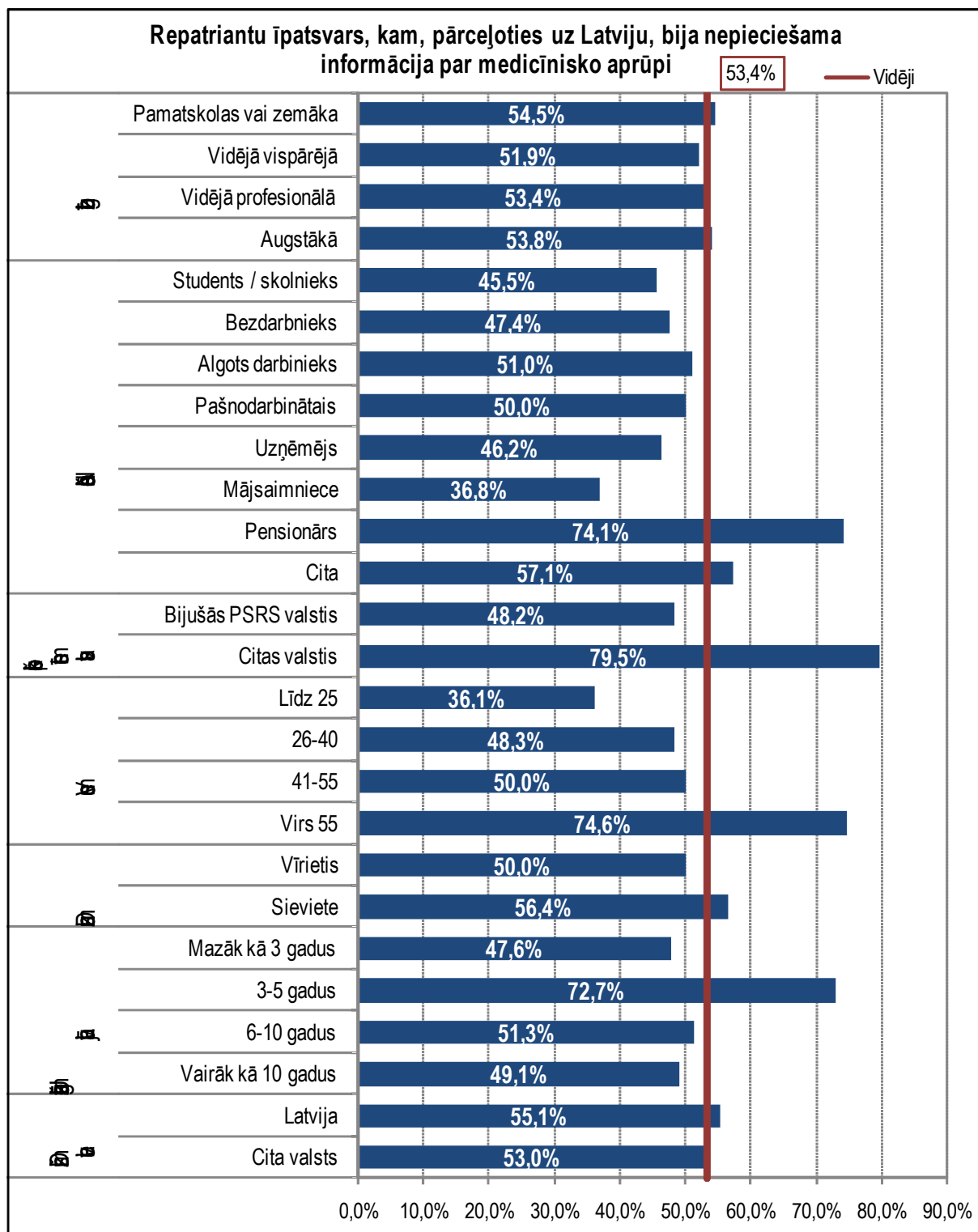
Retāk par darba iespējām interesējas personas, kas uz Latviju pārcēlušās no valstīm, kas atrodas ārpus bijušās PSRS teritorijas, tomēr tas saistīts ar to, ka aptuveni puse (48,9%) no šiem respondentiem ir ekonomiski neaktīvi (pensionāri, darba nespējīgi).

Grafiks 2

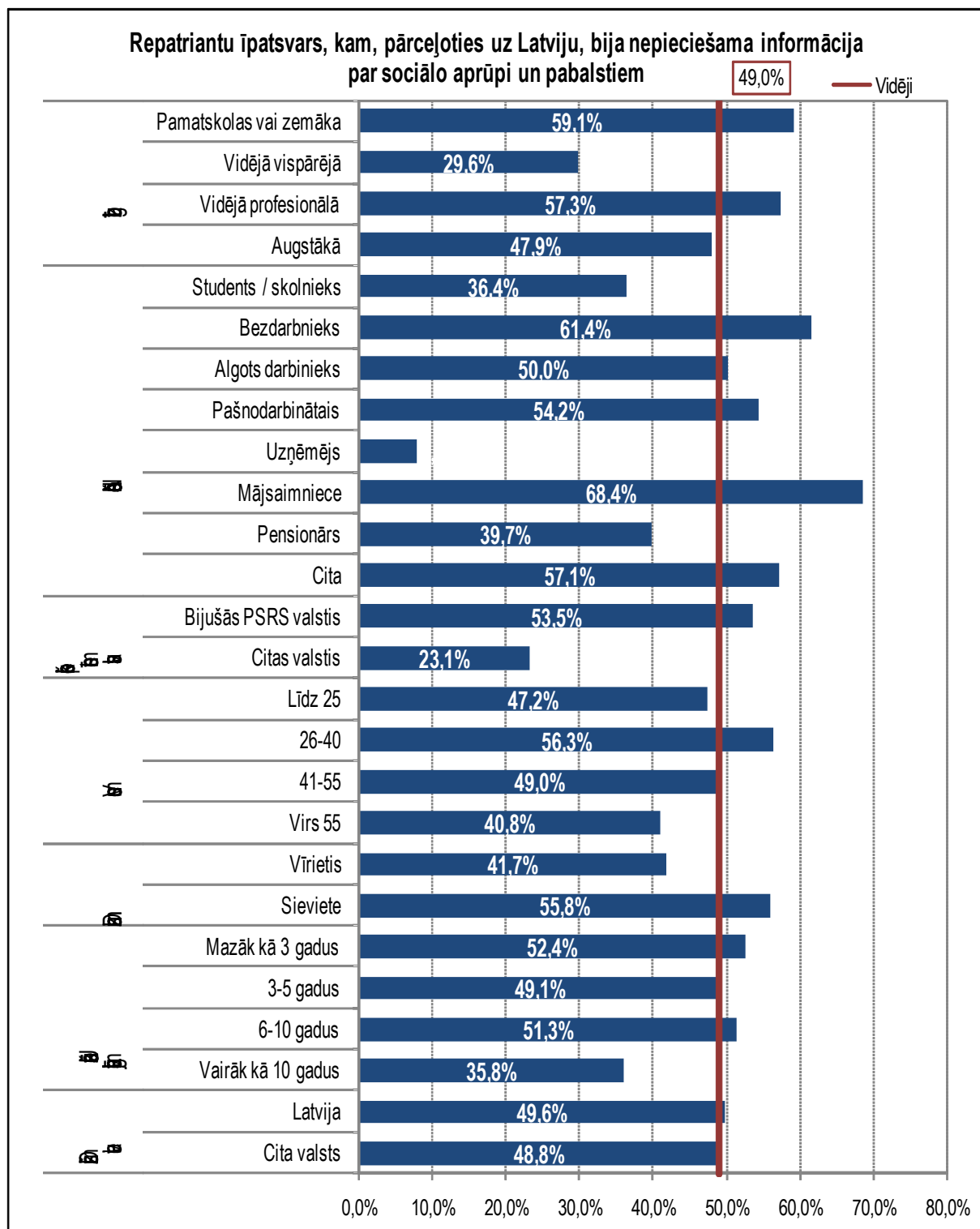
Informācija par medicīnisko aprūpi un veselības sistēmu, pārceloties uz Latviju, bija nepieciešama nedaudz vairāk kā pusei (53,4%) respondentu. Pastāv cieša saistība starp respondentu vecumu un interesi par jautājumiem, kas saistīti ar medicīnisko aprūpi, – no respondentiem vecumā līdz 25 gadiem par šādiem jautājumiem, repatriējoties uz Latviju, interesējās nedaudz vairāk kā trešā daļa (36,1%), vecumā no 26-55 gadiem tādu bija aptuveni puse, savukārt vecumā virs 55 gadiem veselības aprūpes jautājumi būtiski bija gandrīz 3 ceturtdaļām respondentu (74,6%).

Grafiks 3

Informācija par sociālo aprūpi un pabalstiem, pārceļoties uz Latviju, bija nepieciešama aptuveni pusei respondentu (49,0%). Visbiežāk šādas informācijas nepieciešamību atzīmēja mājsaimnieces¹ (68,4%) un bezdarbnieki (61,4%).

Grafiks 4

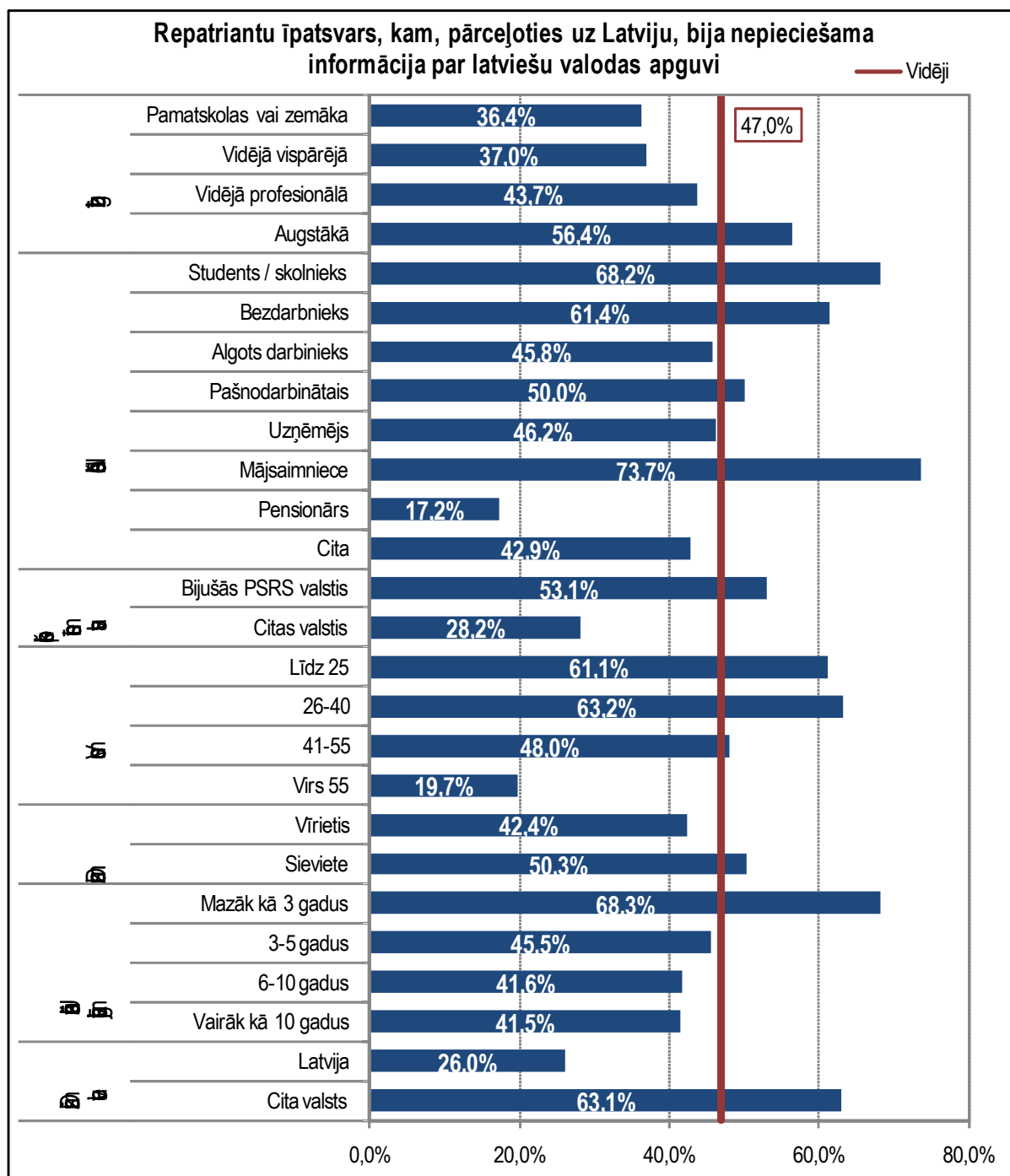

¹ Šajā grupā respondentu skaits ir pārāk mazs (n<30), lai izdarītu vispārīgus secinājumus

Par latviešu valodas apguves iespējām visvairāk interesējās respondenti vecumā līdz 40 gadiem (informācija par valsts valodas apguvi bija nepieciešama vairāk kā 60% šīs grupas pārstāvju). Vecumā no 41-55 gadiem par valodas apguves iespējām interesējās 48,0%, bet vecumā virs 55 gadiem – tikai 19,7%. Interese par latviešu valodas apguves iespējām pieaug līdz ar personas izglītības līmeni: no respondentiem ar vidējo vispārējo, pamatskolas vai zemāku izglītību par valodas apguves iespējām interesējās mazāk kā 40%, savukārt ar vidējo profesionālo izglītību tādu ir 43,7%, bet ar augstāko izglītību – 56,4%.

Repatriējoties uz Latviju, informācija par valsts valodas apguves iespējām bija nepieciešama 63,1% no respondentiem, kas dzimuši ārpus Latvijas, un 26,0% aptaujāto, kas dzimuši Latvijā. Salīdzinot respondentu atbildes atkarībā no tā, pirms cik gadiem tie pārcēlās uz Latviju, lielākais to personu īpatsvars, kas interesējās par latviešu valodas apguves iespējām, ir starp aptaujātajiem, kas repatriējušies salīdzinoši nesen (mazāk kā pirms 3 gadiem) – 68,3%, pārējās grupās šis īpatsvars ir mazāks par 50%.

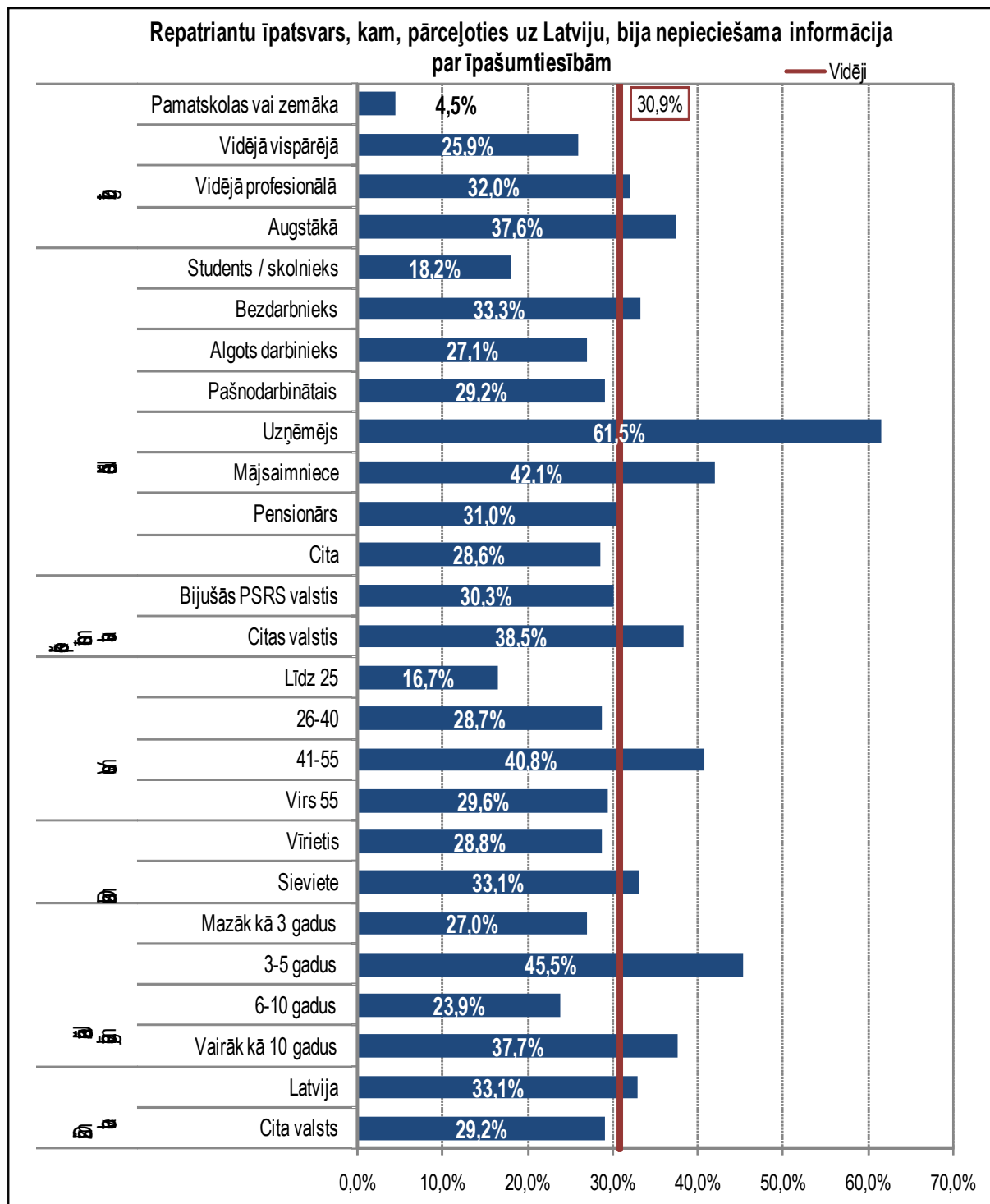
Grafiks 5

Informācija, kas saistīta ar jautājumiem par īpašumtiesībām, biežāk bija nepieciešama respondentiem ar augstāko izglītību (37,6% aptaujāto šajā grupā), samazinoties izglītības līmenim, samazinās arī respondentu īpatsvars, kam šī informācija, pārceloties uz Latviju, bija svarīga – ar vidējo profesionālo izglītību tādu bija 32,0%, ar vidējo vispārējo – 25,9%, bet ar pamatskolas vai zemāku – 4,5%.

Informācija par īpašumtiesībām bija nepieciešama 61,5% aptaujāto uzņēmēju, kā arī 38,5% respondentu, kas uz Latviju pārcēlās no valstīm, kas neietilpst bijušās PSRS teritorijā.

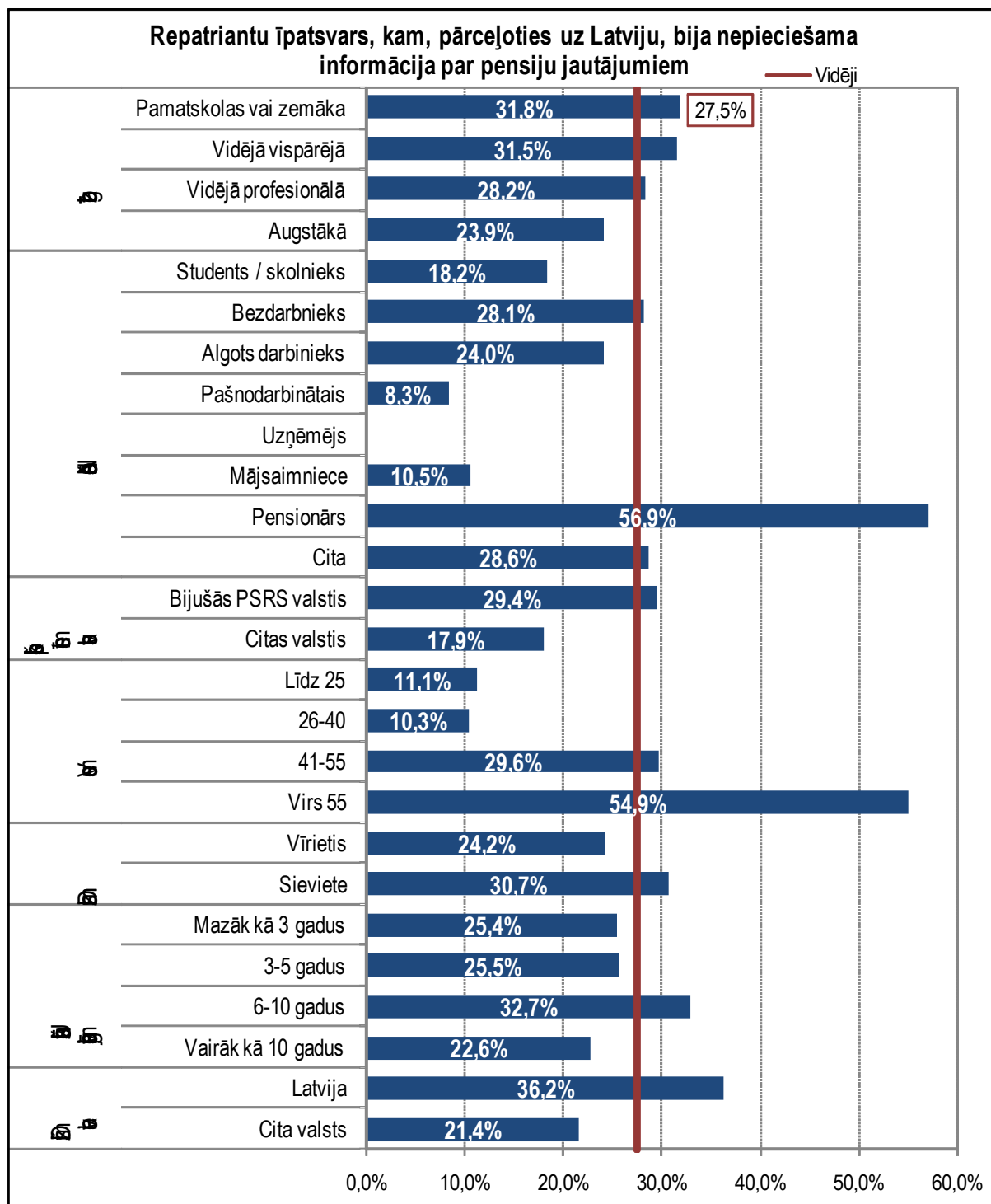
Grafiks 6

Par pensiju jautājumiem pārsvarā interesējas respondenti vecumā virs 55 gadiem (54,9%) un vecumā no 41-55 gadiem (29,6%), citās vecuma grupās nepieciešamību pēc informācijas par pensiju jautājumiem pauda nedaudz vairāk kā 10% aptaujāto.

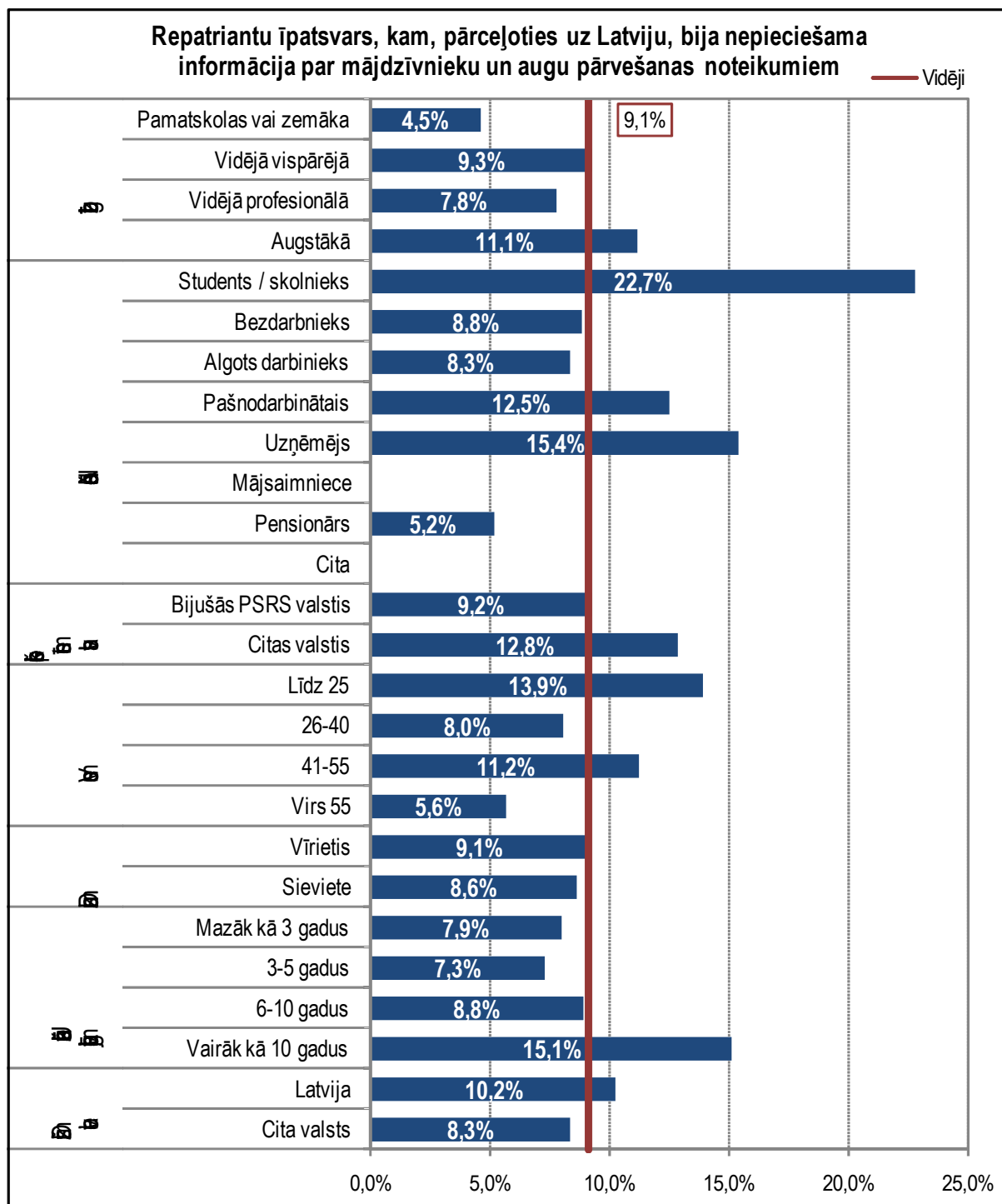
Lai gan lielāks gados vecu personu īpatsvars ir respondentu grupā, kas uz Latviju pārcēlušies no valstīm, kas neatrodas bijušās PSRS teritorijā, tomēr tikai salīdzinoši neliels skaits aptaujāto no šīs grupas pārcelšanās procesā interesējas par pensiju jautājumiem – 17,9% (salīdzinoši no respondentiem, kas iepriekš dzīvoja kādā no bijušajām PSRS valstīm: 29,4%).

Grafiks 7

Vislielākais respondentu īpatsvars, kam, pārceļoties uz Latviju, bija nepieciešama informācija par mājdzīvnieku un augu pārvešanas noteikumiem, ir skolnieku un studentu vidū (22,7%), tomēr respondentu skaits (n=24) ir pārāk mazs, lai izdarītu vispārīgus secinājumus. Par šādiem jautājumiem liela interese bija to respondentu vidū, kas uz Latviju pārcēlās vairāk kā pirms 10 gadiem – respondentu, kam šāda informācija bija nepieciešama, īpatsvars šajā grupā (15,1%) ir aptuveni 2 reizes lielāks nekā aptaujāto kopā, kas repatriējās pēdējo 10 gadu laikā.

Grafiks 8

Informācijas iegūšanas avoti

Galvenie informācijas avoti repatriantiem ir PMLP Migrācijas nodaļa, Latvijas pārstāvniecības repatriantu iepriekšējās mītnes zemēs, Nodarbinātības valsts aģentūra, interneta resursi un personiskie kontakti (draugi, paziņas, radnieki).

Pirmā institūcija, ar kuru repatrianti, atgriežoties Latvijā, saskārās informācijas iegūšanai vai palīdzības meklēšanai ir PMLP Migrācijas nodaļa. Iestādes darbs un darbinieku pretimnākšana tiek novērtēta ļoti pozitīvi, negatīvs viedoklis netika pausts.

Par valsts institūciju darbību informācijas sniegšanā repatrianti kopumā izsakās pozitīvi, vienīgā valsts institūcija, kuras sniegtā informatīvā palīdzība tiek vērtēta viduvēji, ir Nodarbinātības valsts aģentūra (NVA). Tiek pausts uzskats, ka NVA tikai formāli veic tās pienākumus, bet reāla palīdzība nav pieejama.

Kopumā repatrianti atzīst, ka informācijas (par pārcelšanās formalitātēm, pieejamo valsts atbalstu un citiem nozīmīgiem jautājumiem pārcelšanās procesā) pieejamība un pietiekamība ir apmierinoša – ļoti vērtīga informācija pieejama PMLP mājas lapā un bukletos. Problēmas ar informācijas iegūšanu ir bijušas repatriantiem, kas dzīvoja tālu no konkrētās valsts galvaspilsētas (bija ierobežotas iespējas apmeklēt Latvijas pārstāvniecību vai citas institūcijas) un kam nebija pieejams internets.

Repatriantu ieteikumi informācijas izvietošanai vai prezentēšanai, lai tā cilvēkiem, kas pārceļas dzīvot uz Latviju, būtu vēl pieejamāka:

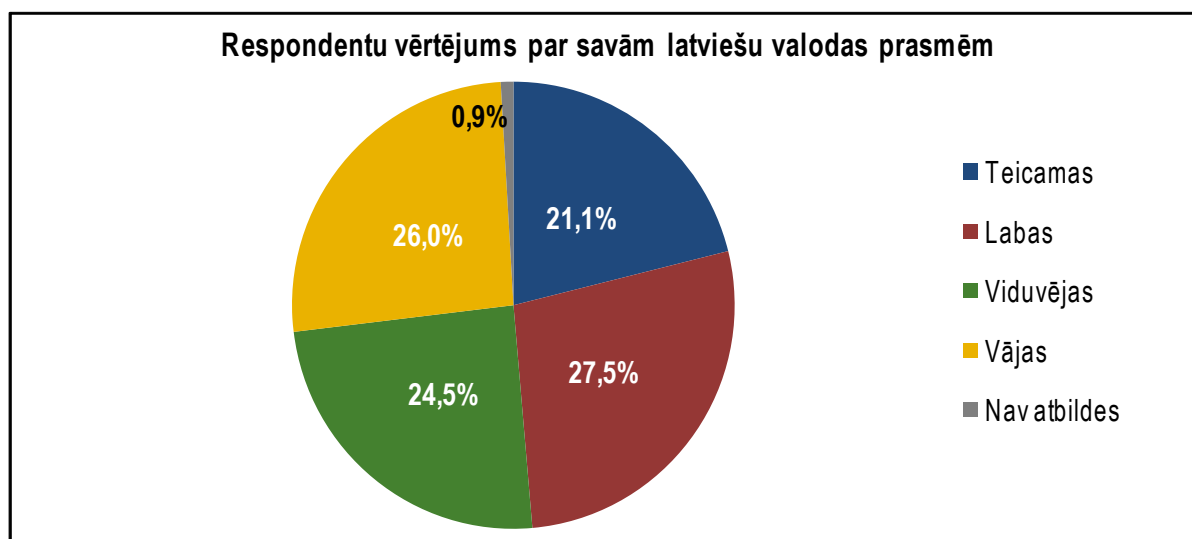
1. Nepieciešams regulāri atjaunot un papildināt informāciju internetā (PMLP mājas lapā);
 2. Nepieciešams nodrošināt, lai Latvijas ārvalstu pārstāvniecību darbinieki būtu kompetenti sniegt visu nepieciešamo informāciju par pārcelšanās procesu vai spētu norādīt, kur konkrēta informācija meklējama;
 3. Vēlams ieviest bezmaksas informatīvo tālruni, lai potenciālie repatrianti varētu saņemt nepieciešamo informāciju no PMLP Migrācijas nodaļas bez papildus izdevumiem.
 4. Izveidot interneta forumu vai jautājumu un atbilžu sadaļu, kur potenciālie repatrianti varētu uzdot savus interesējošos jautājumus un saņemt atbildes gan no PMLP darbiniekiem, gan repatriantiem, kas jau dzīvo Latvijā un vēlas palīdzēt ar padomu topošajiem repatriantiem.
 5. Nepieciešama plašāka informācija par šādām jomām:
 - a. Personīgo mantu pārvešanu un muitas jautājumiem;
 - b. Juridiskiem jautājumiem, kas saistīti ar pārcelšanos un dokumentu kārtošānu;
 - c. Medicīnisko aprūpi;
 - d. Izglītības sistēmu un izglītības iespējām.
-

Latviešu valodas prasmju novērtējums

Lielākā daļa repatriantu, pārceļoties uz Latviju, nezināja latviešu valodu vai arī zināšanu līmenis bija nepietiekams, lai spētu pilnvērtīgi komunicēt latviešu valodā. Daļa repatriantu atzina, ka pārcelšanās procesā vai pēc pārcelšanās tiem bija nepieciešami tulkā pakalpojumi, tomēr pārsvarā gadījumu tulkā pakalpojumus bija apmaksājuši personiski un nebija griezušies pēc palīdzības no valsts, jo nebija informēti par iespējām saņemt šādu palīdzību.

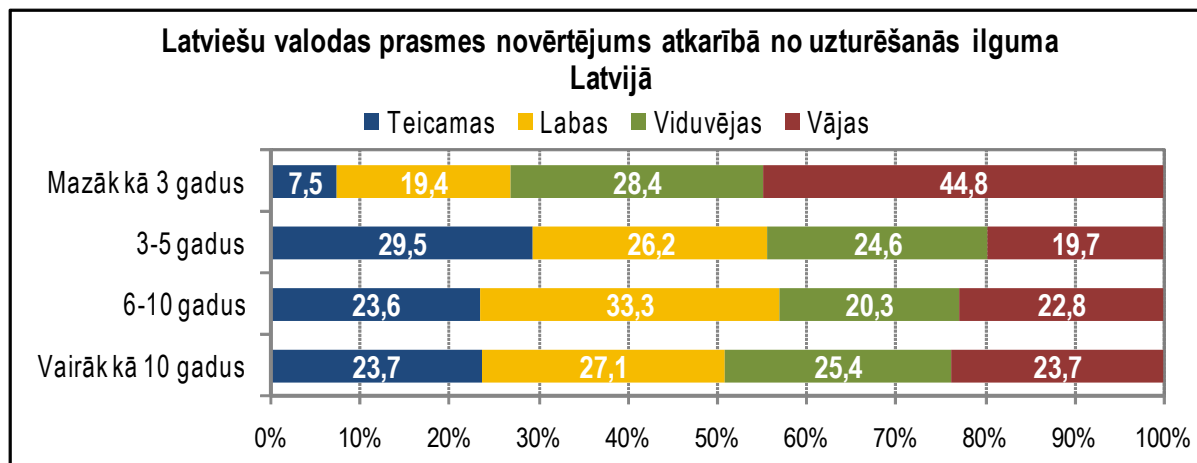
Savas pašreizējās latviešu valodas prasmes kā teicamas vai labas novērtē 48,6% aptaujāto, tomēr vairāk kā puse respondentu (50,5%) savas valsts valodas zināšanas vērtē kā viduvējas vai vājas, turklāt katrs ceturtais (26,0%) aptaujātais repatriants ir sniedzis zemāko vērtējumu – valodas zināšanas ir vājas.

Grafiks 9

Kā vājas savas latviešu valodas zināšanas raksturo 44,8% respondentu, kas uz Latviju pārcēlušies mazāk kā pirms 3 gadiem, savukārt no tiem aptaujātajiem, kas Latvijā uzturas 3 un vairāk gadus, zemāko vērtējumu sniedza mazāk kā 25%. Kopumā aptaujas rezultāti liecina, ka valsts valodas apguvē noteicošie ir pirmie 2 gadi pēc pārcelšanās, jo to respondentu, kas repatriējušies pirms vairāk kā 2 gadiem, vērtējums par latviešu valodas prasmēm ir krietni augstāks nekā tiem, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 2 gadu laikā, turklāt nepastāv būtiskas atšķirības valodas prasmes vērtējumā starp repatriantiem, kas Latvijā uzturas 3-5, 6-10 vai vairāk kā 10 gadus.

Grafiks 10

No aptaujātajiem repatriantiem, kas Latvijā dzīvo vismaz 3 gadus un kas pārcelšanās procesā interesējās par valsts valodas apguves iespējām, tādejādi paužot vēlmi mācīties latviešu valodu, tikai 32,3% savas pašreizējās latviešu valodas prasmes raksturo kā labas vai teicamas, 29,0% tās raksturo kā viduvējas. Tomēr visbiežāk (38,7% gadījumu) šīs grupas respondenti savas valsts valodas zināšanas uzskata par vājām, kas norāda uz to, ka pastāv salīdzinoši liela repatriantu grupa, kas pēc pārcelšanās uz Latviju nav apguvuši latviešu valodu, lai gan sākotnēji to bija iecerējuši.

Tabula 2

Respondentu, kas repatriējoties interesējās par valsts valodas apguves iespējām un kas Latvijā uzturas vismaz 3 gadus, pašreizējais valodas zināšanu novērtējums:

Vērtējums	Skaits	%
Teicamas	9	9,7%
Labas	21	22,6%
Viduvējas	27	29,0%
Vājas	36	38,7%
Kopā	93	100,0%

Nepieciešamais atbalsts

To, cik nepieciešama repatriantiem, pārceļoties uz Latviju, bija dažāda veida palīdzība, lielā mērā nosaka divi faktori:

- 1) Vajadzības izplatība (S) jeb repatriantu īpatsvars, kam konkrētais atbalsta veids bija nepieciešams;
- 2) Vajadzības intensitāte (I) jeb vajadzības pakāpe (repatriantu raksturojums par to, cik lielā mērā tiem bija nepieciešama konkrētā palīdzība)².

Lai noskaidrotu tās atbalsta jomas, kas repatriantiem, pārceļoties uz Latviju, ir vajadzīgas visvairāk, nepieciešams apvienot abus minētos faktoros, t.i. izveidot vajadzības (pēc palīdzības) apjoma koeficientu (Q), kas būtu pozitīva funkcija no vajadzības izplatības un vajadzības intensitātes [$Q=f(S;I)$]. Lai S un I formulā iegūtu vienādu svaru, vajadzības intensitāte (I) tika pārveidota vajadzības izplatības (S) vienībās, t.i. $I_{\text{mod}}=(I-1) \times 100 / 2$.

Līdz ar to repatriantu vajadzību apjoma raksturošanai tikai izveidots koeficients $Q=S \times (I-1) \times 100 / 2$. Q minimālā vērtība ir 0, bet maksimālā teorētiskā vērtība ir 100.

Turpmākajās apakšsadaļās atsevišķi analizēta nepieciešamības pēc katra palīdzības veida izplatība un intensitāte, kam seko repatriantu vajadzību kopējais izvērtējums.

Visbiežāk aptaujātie repatrianti kā vajadzību pārceļšanās procesā vai pēc pārceļšanās uz Latviju atzīmēja materiālu atbalstu pārceļšanās izdevumu segšanai – 73,6% respondentu bija nepieciešams šāds atbalsts. Novērtējot šī atbalsta nepieciešamības pakāpi jeb intensitāti, pārsvarā gadījumu respondenti to vērtēja kā augstu vai vidēju vajadzību (vidējais vērtējums 3 punktu skalā ir 2,42 punkti).

Vairāk kā puse respondentu kā sev nepieciešamus atzīmēja arī šādus atbalsta veidus:

- Latviešu valodas apmācība;
- Materiāls pabalsts dzīvojamās platības īrei vai remontam;
- Juridiska rakstura konsultācijas;
- Palīdzība darba vietas atrašanā.

Latviešu valodas apmācība bija nepieciešama 64,1% respondentu, vajadzība pēc tās tika vērtēta kā augsta ($I=2,57$ punkti). Materiāls atbalsts dzīvojamās platības īrei vai remontam bija nepieciešams 62,0% aptaujāto, kas kopumā nepieciešamību pēc šāda veida palīdzības novērtēja kā vidēji augstu ($I=2,34$ punkti). Nedaudz mazāk kā 60% bija nepieciešamas juridiska rakstura konsultācijas (59,3%) un palīdzība darba vietas atrašanā (58,3%). Nepieciešamība pēc jurista konsultācijām kopumā tika raksturota kā vidēja ($I=2,07$ punkti), savukārt palīdzība darba meklējumos kopumā tika novērtēta kā visaugstākā vajadzība no visām atbalsta jomām ($I=2,62$).

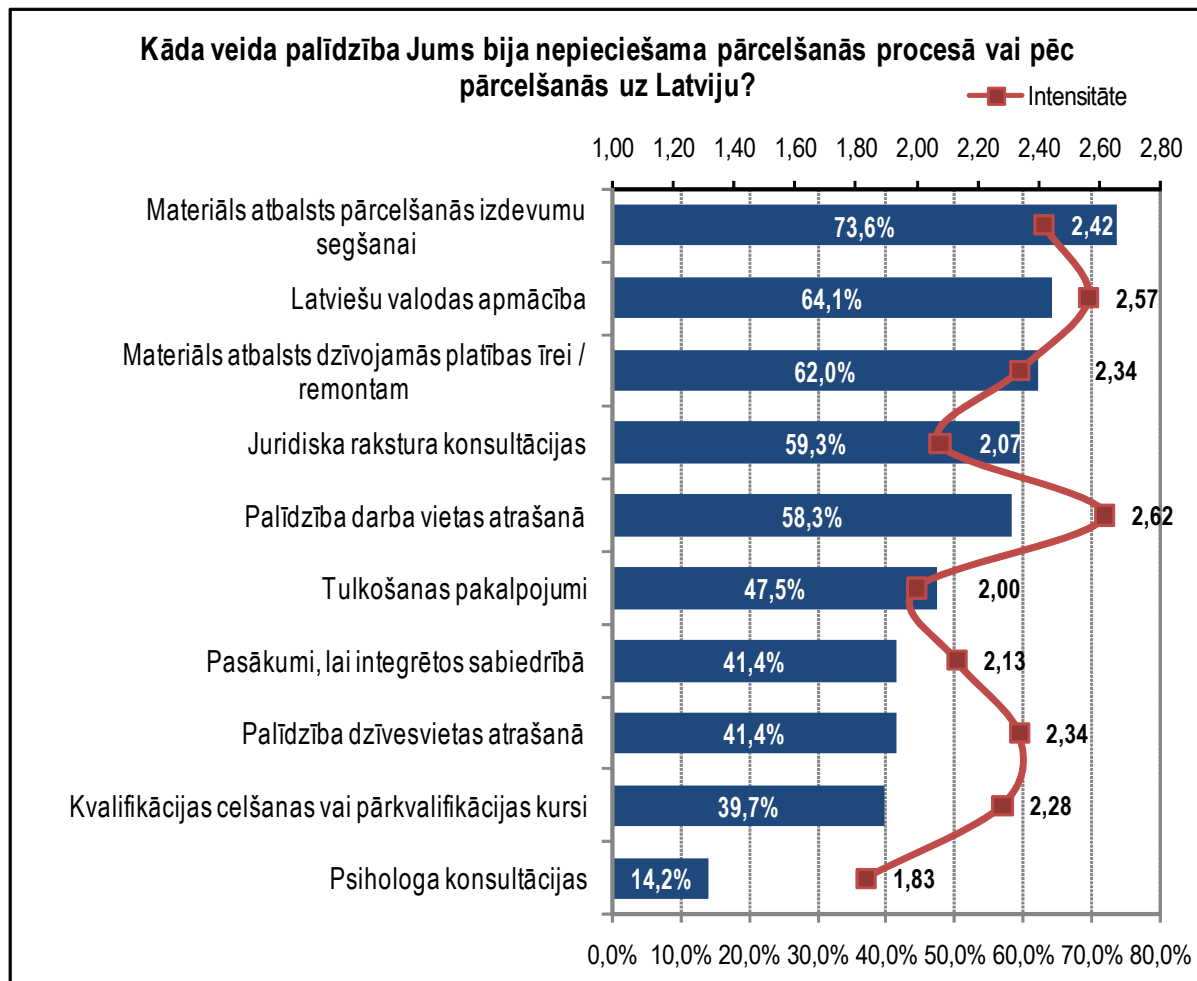
Vairāk kā trešdaļai repatriantu pārceļoties vai pēc pārceļšanās bija nepieciešams šāda veida palīdzība:

- Tulkošanas pakalpojumi (bija nepieciešami 47,5% respondentu, kas vajadzību pēc tiem kopumā novērtēja kā vidēju: $I=2,00$);
- Pasākumi, lai integrētos sabiedrībā (bija nepieciešami 41,4% aptaujāto, vajadzības pakāpe: 2,13 punkti);
- Palīdzība dzīvesvietas atrašanā (nepieciešami 41,4%, vajadzības pakāpe: 2,34 punkti);
- Kvalifikācijas celšanas vai pārkvalifikācijas kursi (nepieciešami 39,7%, vajadzības pakāpe: 2,28 punkti).

² Vērtējums 3 punktu skalā, kur 1 punkts atbilst atbildei „neliela vajadzība”, 2 punkti atbilst atbildei „vidēja vajadzība”, 3 punkti – „augsta vajadzība”

Psihologa konsultācijas pēc pārcelšanās uz Latviju bija nepieciešamas 14,2% repatriantu, tomēr vajadzība pēc šāda veida palīdzības pārsvarā tiek raksturota kā vidēja vai neliela ($I=1,83$ punkti).

Grafiks 11

Kā citas jomas, kurās repatriantiem pēc pārcelšanās uz Latviju, bija nepieciešams valsts atbalsts, aptaujā tika minētas:

- Bezmaksas veselības aprūpe;
- Nodrošināta vieta bērnudārzā repatrianta bērniem;
- Atbalsts izglītības iegūšanai vai turpināšanai.

Repatriantu vajadzību kopējais izvērtējums

Balstoties uz vajadzības (pēc palīdzības) apjoma koeficientu Q , kas izteikts kā vajadzības intensitātes indeksa svērtais reizinājums ar repatriantu īpatsvaru, kam pārcelšanās procesā vai pēc pārcelšanās uz Latviju, bija nepieciešama palīdzība konkrētajā jomā, dažādi valsts atbalsta veidi tika iedalīti 3 kategorijās:

- 1) A kategorija jeb galvenās jomas, kurās nepieciešams atbalsts: $Q \geq 45$;
- 2) B kategorija jeb būtiskās jomas, kurās nepieciešams atbalsts: $25 \leq Q < 45$;
- 3) C kategorija jeb mazāk būtiskās jomas, kurās nepieciešams atbalsts: $Q < 25$.

Tabula 3

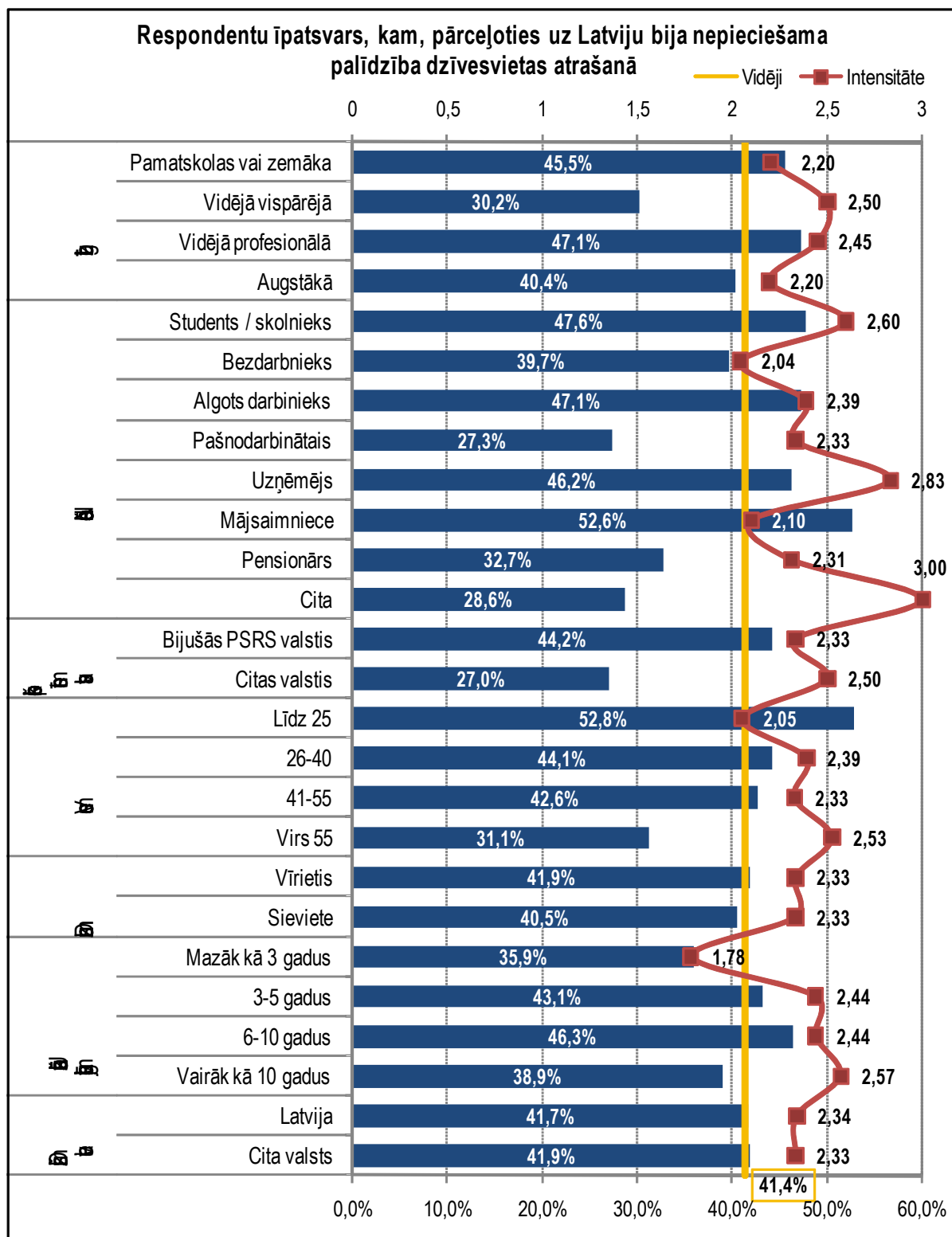
Atbalsta kategorija	Atbalsta veids	Q
A	Materiāls atbalsts pārcelšanās izdevumu segšanai	52,2
	Latviešu valodas apmācība	50,2
	Palīdzība darba vietas atrašanā	47,1
B	Materiāls atbalsts dzīvojamās platības īrei / remontam	41,5
	Juridiska rakstura konsultācijas	31,9
	Palīdzība dzīvesvietas atrašanā	27,6
	Kvalifikācijas celšanas vai pārkvalifikācijas kursi	25,4
C	Tulkošanas pakalpojumi	23,7
	Pasākumi, lai integrētos sabiedrībā	23,4
	Psihologa konsultācijas	5,9

Pēc pārcelšanās uz Latviju vairumā gadījumu repatrianti gaidīja, ka valsts tiem sniegs atbalstu valsts valodas apguvē, kā arī kompensēs pārcelšanās izdevumus. Atsevišķi repatrianti bija gaidījuši un kā pašsaprotamu uzskatīja, ka Latvijā tiem tiks nodrošināts darbs un dzīvesvieta (dzīvoklis).

Vairākos gadījumos repatrianti negaidīja vai necerēja uz nekādu palīdzību no valsts. Vienā gadījumā repatriants no Krievijas pirms pārcelšanās uz Latviju no Krievijas valsts institūciju darbiniekiem bija saņēmis informāciju, ka valsts atbalsts faktiski nepastāv: „Neko negaidīju, Krievijas pusē brīdināja, ka nekāda atbalsta nav”.

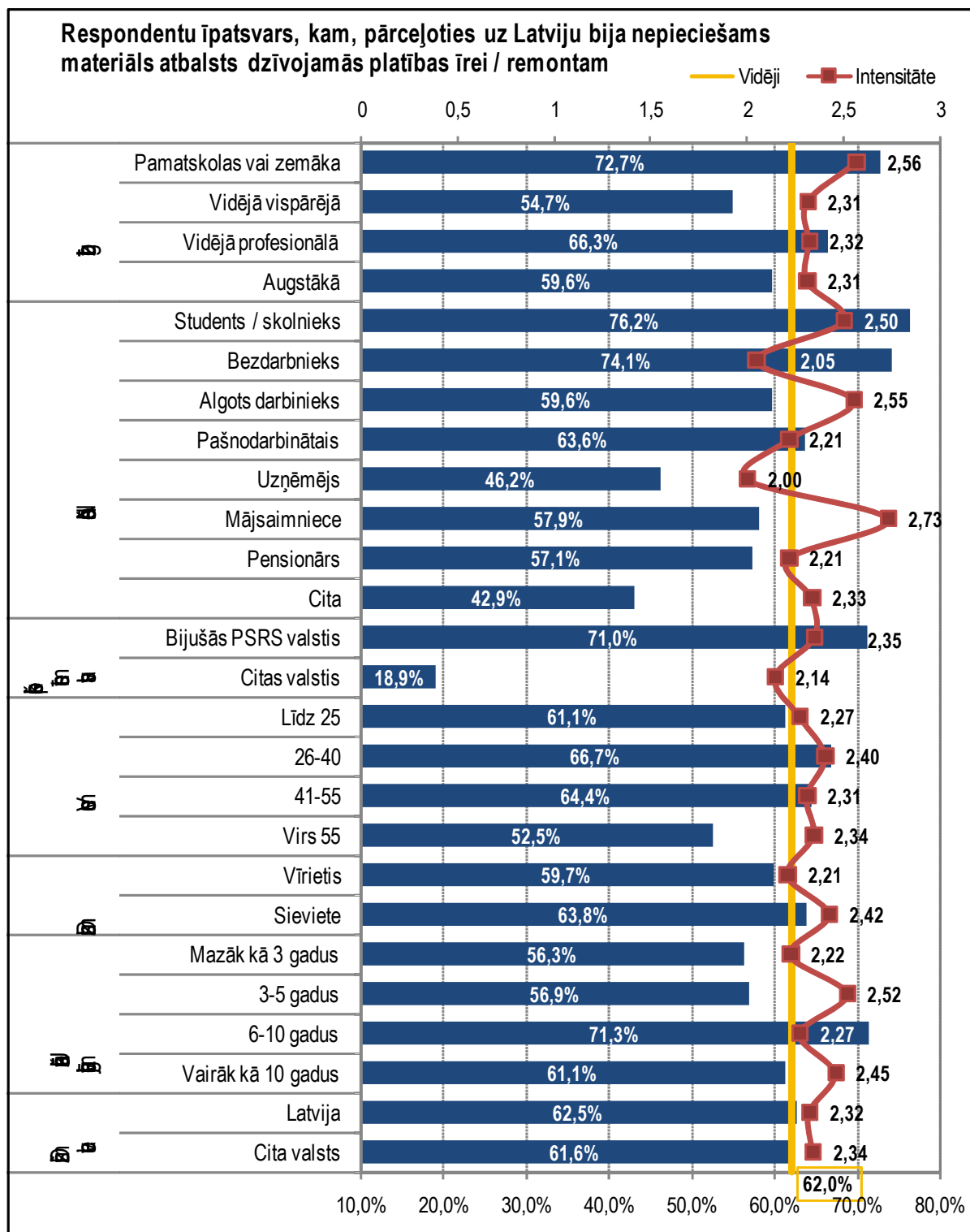
Palīdzība dzīvesvietas atrašanā visvairāk nepieciešama gados jauniem repatriantiem – no visiem respondentiem vecumā līdz 25 gadiem 52,8%, pārcēloties uz Latviju, bija vajadzība pēc palīdzības dzīvesvietas atrašanā; vecuma grupā no 26-40 gadiem šādu respondentu īpatsvars ir 44,1%, vecumā no 41-55 gadiem – 42,6%, bet no tiem, kas vecāki par 55 gadiem, tikai 31,1% atzīmēja, ka pārcēloties bija nepieciešamība pēc šādas palīdzības. Repatrianti, kas uz Latviju pārcēlušies no kādas no bijušajām PSRS valstīm, biežāk atzīmēja nepieciešamību pēc šāda veida palīdzības nekā tie, kas iepriekš dzīvojuši kādā citā valstī (attiecīgi 44,2% un 27,0%).

Grafiks 12

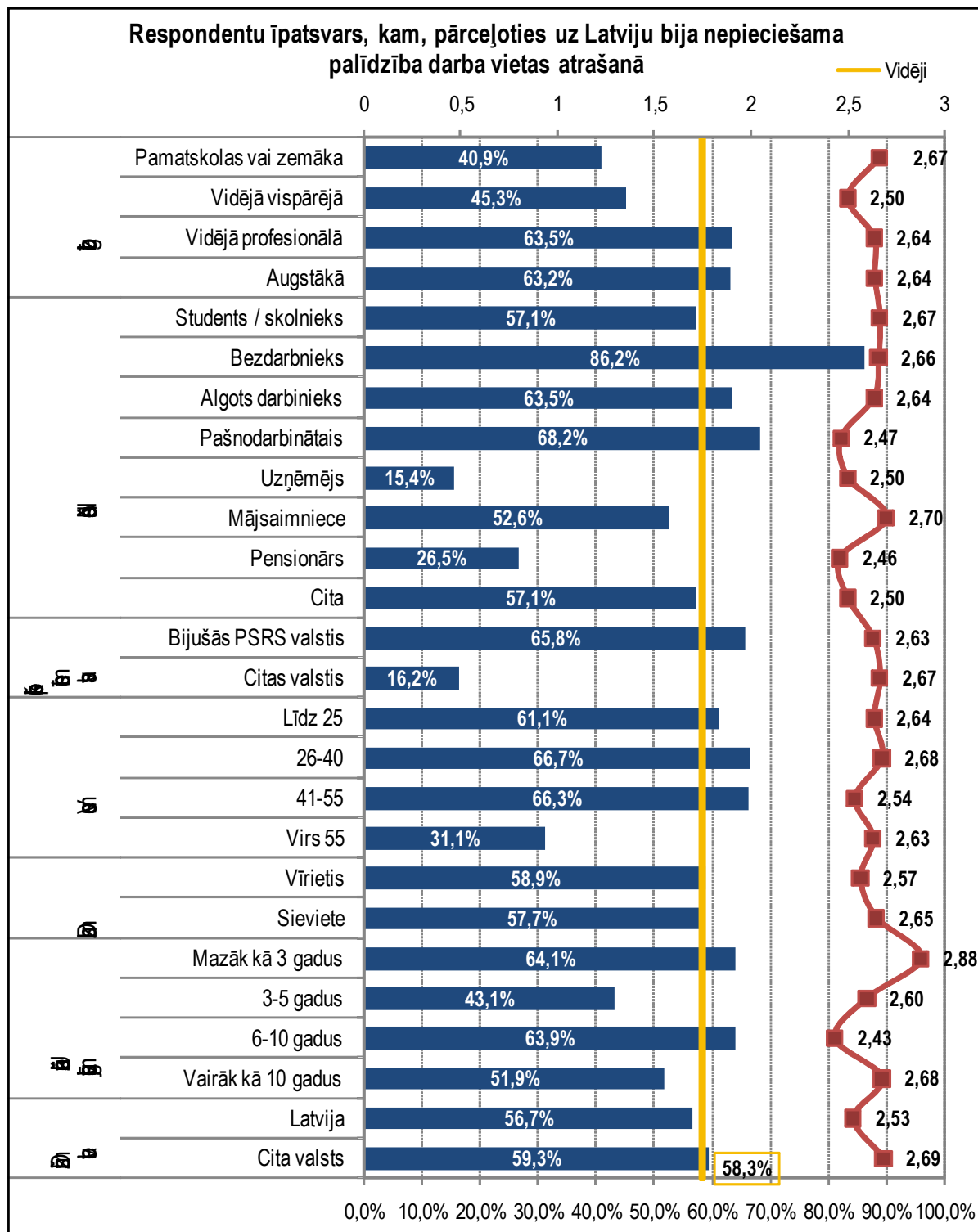
Materiāls atbalsts dzīvojamās platības īrei vai remontam visvairāk nepieciešams repatriantiem, kas uz Latviju pārcēlušies no kādas no bijušajām PSRS valstīm, - 71,0% šīs grupas pārstāvju bija vajadzība pēc šādas palīdzības, savukārt no repatriantiem, kas iepriekš dzīvojuši kādā citā valstī, šādu nepieciešamību atzīmēja tikai 18,9%. Salīdzinoši liels īpatsvars (aptuveni trīs ceturtdaļas) respondentu, kam pēc pārcelšanās uz Latviju bija nepieciešams materiāls atbalsts dzīvojamās platības īrei vai remontam, ir to repatriantu grupā, kam nav pastāvīgu ienākumu – studentu un bezdarbnieku.

Grafiks 13

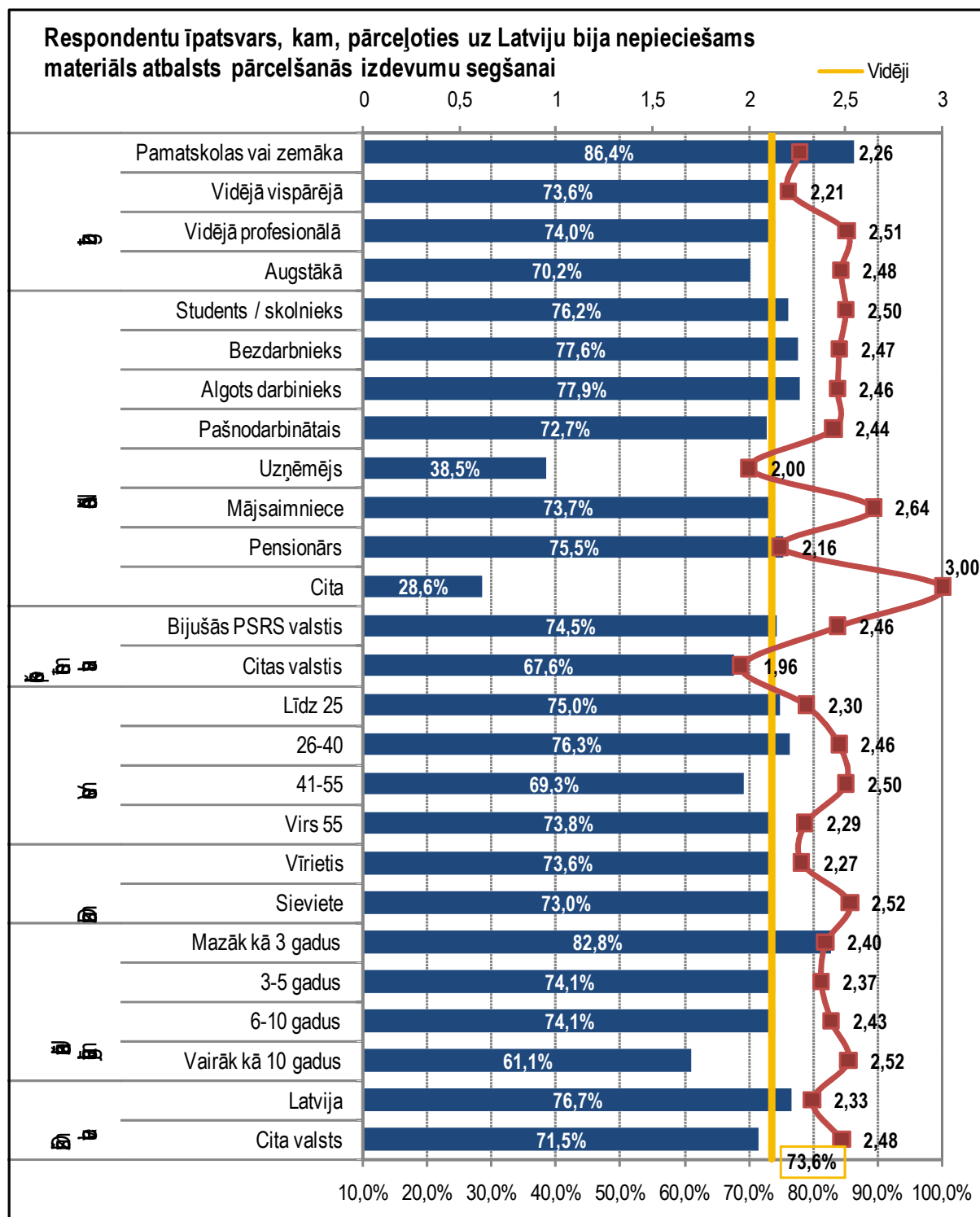
No aptaujātajiem esošajiem bezdarbniekiem 86,2% jau pēc pārcelšanās bija nepieciešama palīdzība darba vietas atrašanā, kas varētu norādīt uz to, ka ir liels skaits tādu repatriantu, kas pēc pārcelšanās uz Latviju ilgstoši nespēj atrast pastāvīgu darba vietu. Tomēr lielākā daļa respondentu, kam sākotnēji bija nepieciešama palīdzība darba vietas atrašanā, ir atraduši dabu (kopumā 58,3% repatriantu pēc pārcelšanās meklēja darbu, savukārt aptaujas brīdī bezdarbnieka statuss bija tikai 18,7%).

Grafiks 14

Respondentu īpatsvars, kam, pārcēloties uz Latviju, bija nepieciešams materiāls atbalsts pārcelšanās izdevumu segšanai, ir līdzīgs dažādās sociālās grupās. Lielāks respondentu īpatsvars, kam bija nepieciešams atbalsts pārcelšanās izdevumu segšanai, ir to repatriantu grupā, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 3 gadu laikā (82,8%); no respondentiem, kas repatriējās pirms 3-10 gadiem, šāds atbalsts bija nepieciešams 74,1%, bet no tiem, kas pārcēlās uz Latviju pirms vairāk kā 10 gadiem, tikai 61,1%.

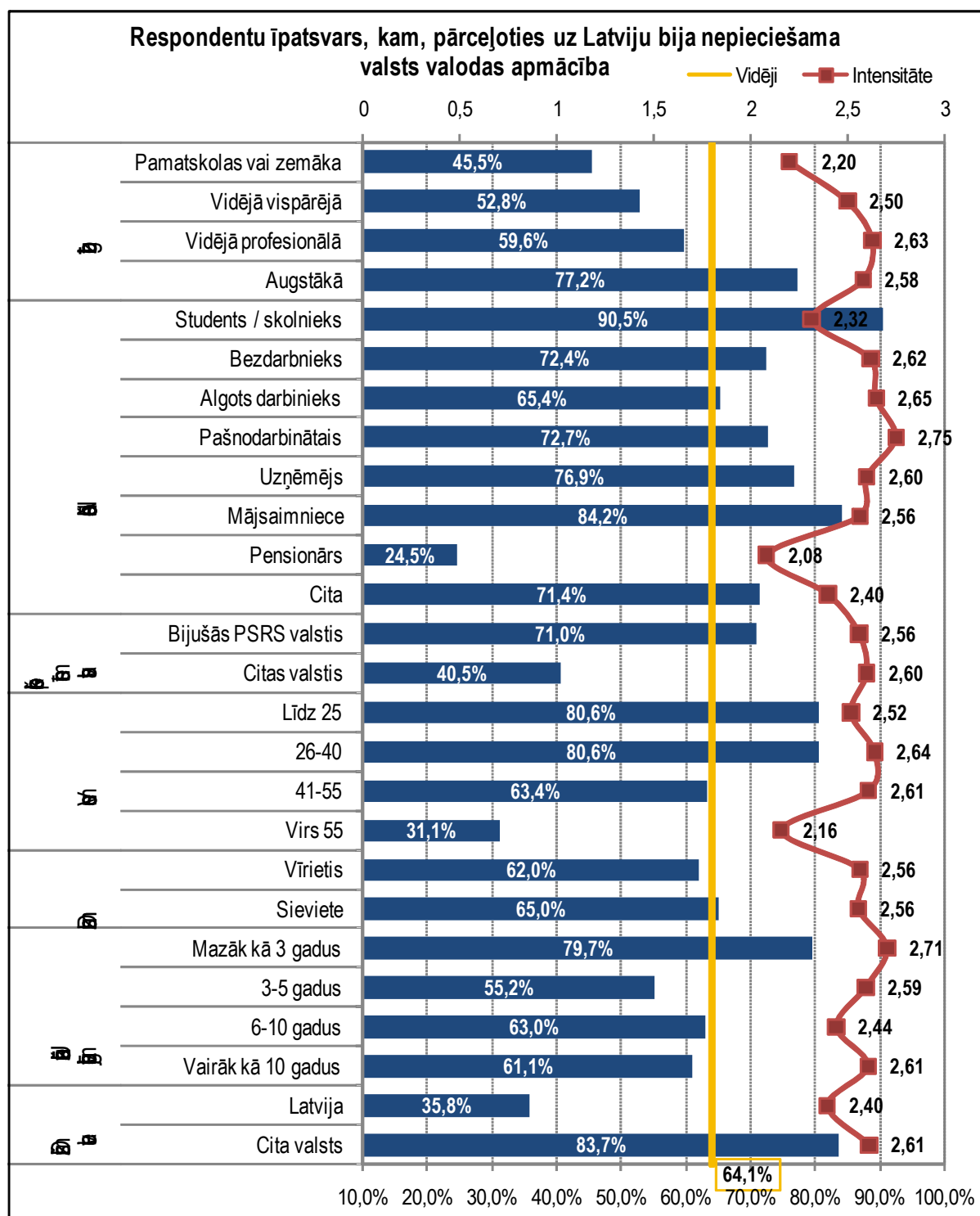
Grafiks 15

Valsts valodas apmācība visvairāk bija nepieciešama respondenti vecumā līdz 40 gadiem (vairāk kā 80% šīs grupas pārstāvju). Vecumā no 41-55 gadiem valodas apmācība bija nepieciešama 63,4%, bet vecumā virs 55 gadiem – tikai 31,1%. Respondentu īpatsvars, kam bija nepieciešams atbalsts latviešu valodas apguvei, pieaug līdz ar personas izglītības līmeni: no respondentiem ar vidējo vispārējo, pamatskolas vai zemāku izglītību par valodas apguves iespējām interesējās aptuveni puse, savukārt ar vidējo profesionālo izglītību tādu ir 59,6%, bet ar augstāko izglītību – 77,2%.

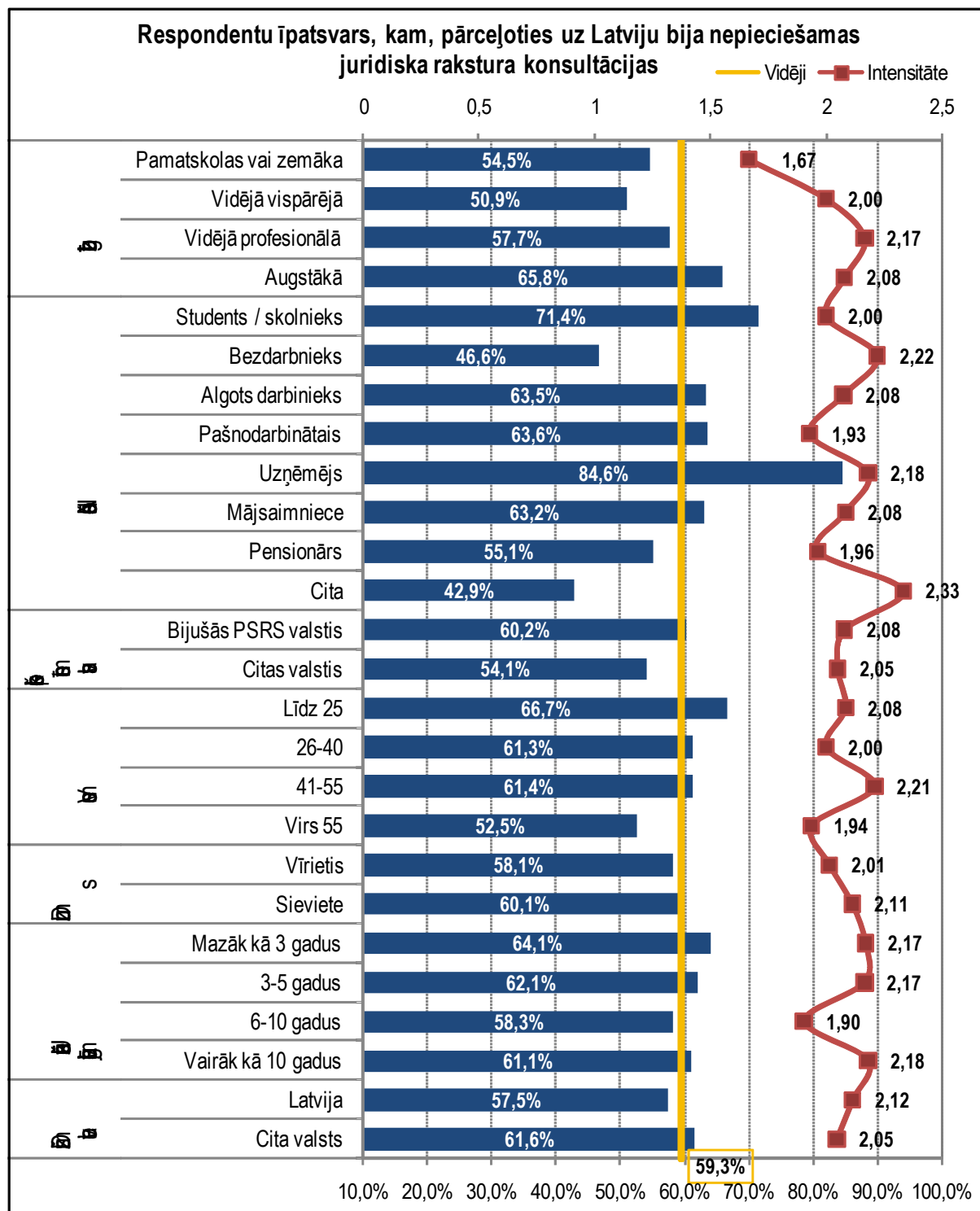
Valsts valodas apguve bija nepieciešama 83,7% respondentu, kas dzimuši ārpus Latvijas, un 35,8% aptaujāto, kas dzimuši Latvijā. Salīdzinoši liels to personu īpatsvars, kam bija vajadzība pēc valodas apguves, ir to repatriantu grupā, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 3 gadu laikā, – 79,7%, pārējās grupās šis īpatsvars nepārsniedz 63,0%

Grafiks 16

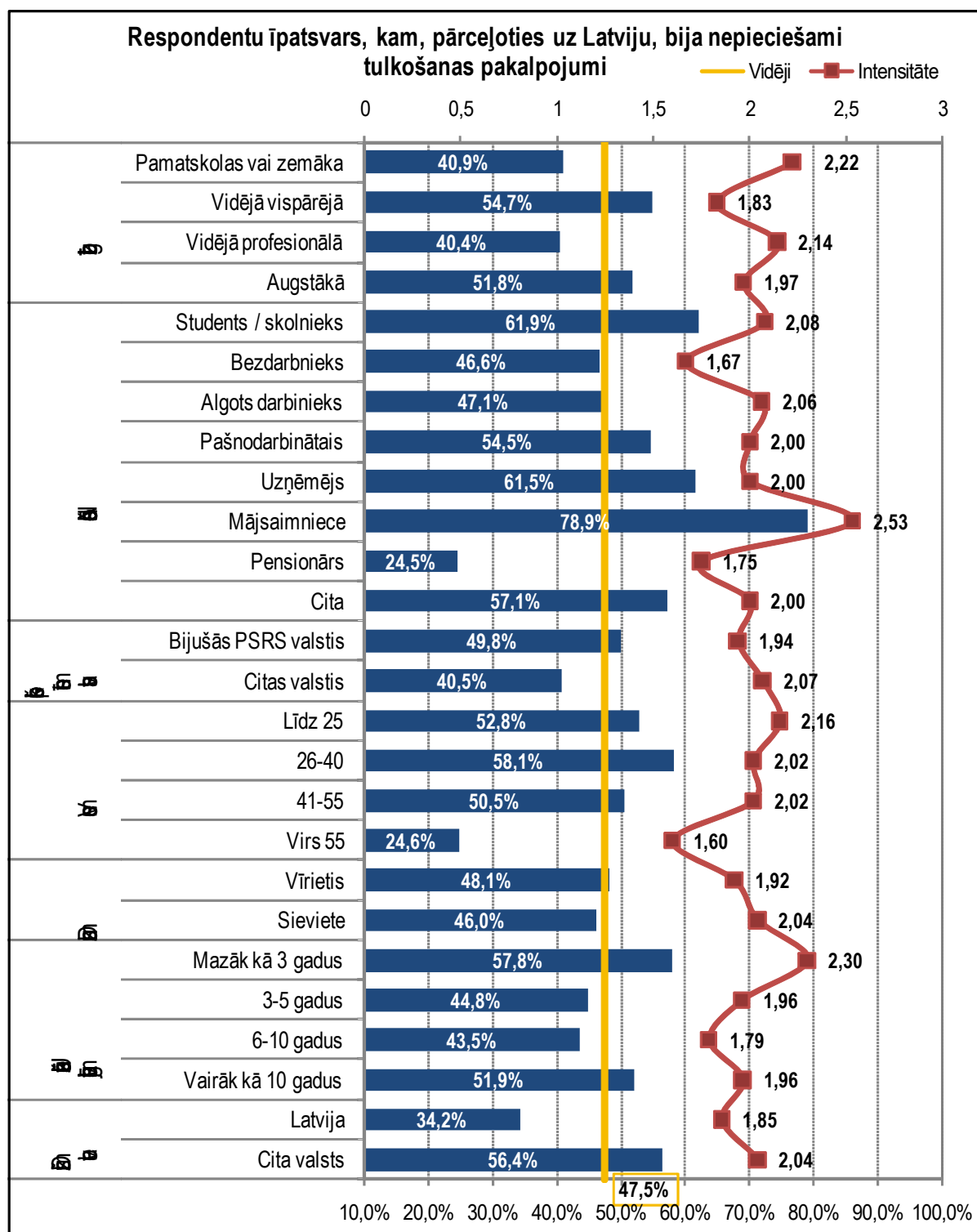
Juridiska rakstura konsultācijas pārceļšanās procesā vai pēc pārceļšanās uz Latviju vairāk nepieciešamas bija uzņēmējiem (84,6%), respondentiem ar augstāko izglītību (65,8%), kā arī repatriantiem vecumā līdz 25 gadiem (66,7%).

Grafiks 17

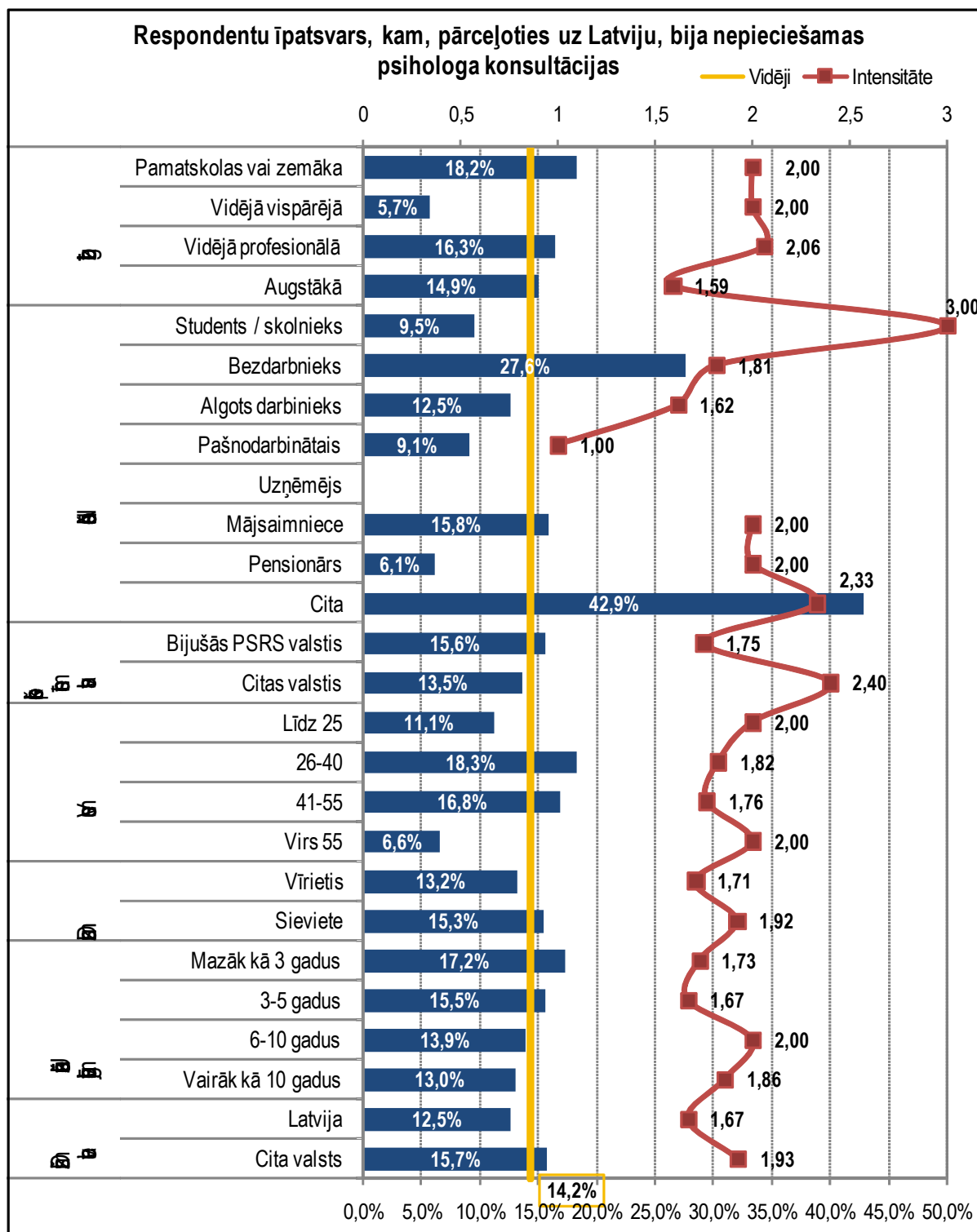
Tulkošanas pakalpojumi pārcelšanās procesā vai pēc pārcelšanās uz Latviju kopumā bija nepieciešami 47,5% respondentu. Lielāks respondentu īpatsvars, kam bija nepieciešami tulkošanas pakalpojumi, ir to repatriantu grupā, kas ir dzimuši ārpus Latvijas (56,4%) un kam līdz ar to ir gan vājākas latviešu valodas zināšanas, gan mazāk paziņu, kas dzīvo Latvijā un varētu palīdzēt ar tulkošanu. Vajadzība pēc tulkošanas pakalpojumiem ļoti aktuāla ir repatriantiem, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 3 gadu laikā – 57,8% šīs grupas pārstāvju atzina, ka šāda veida atbalsts viņiem bija nepieciešams, turklāt vajadzību pēc šāda atbalsta raksturoja kā vidēji augstu (I=2,30).

Grafiks 18

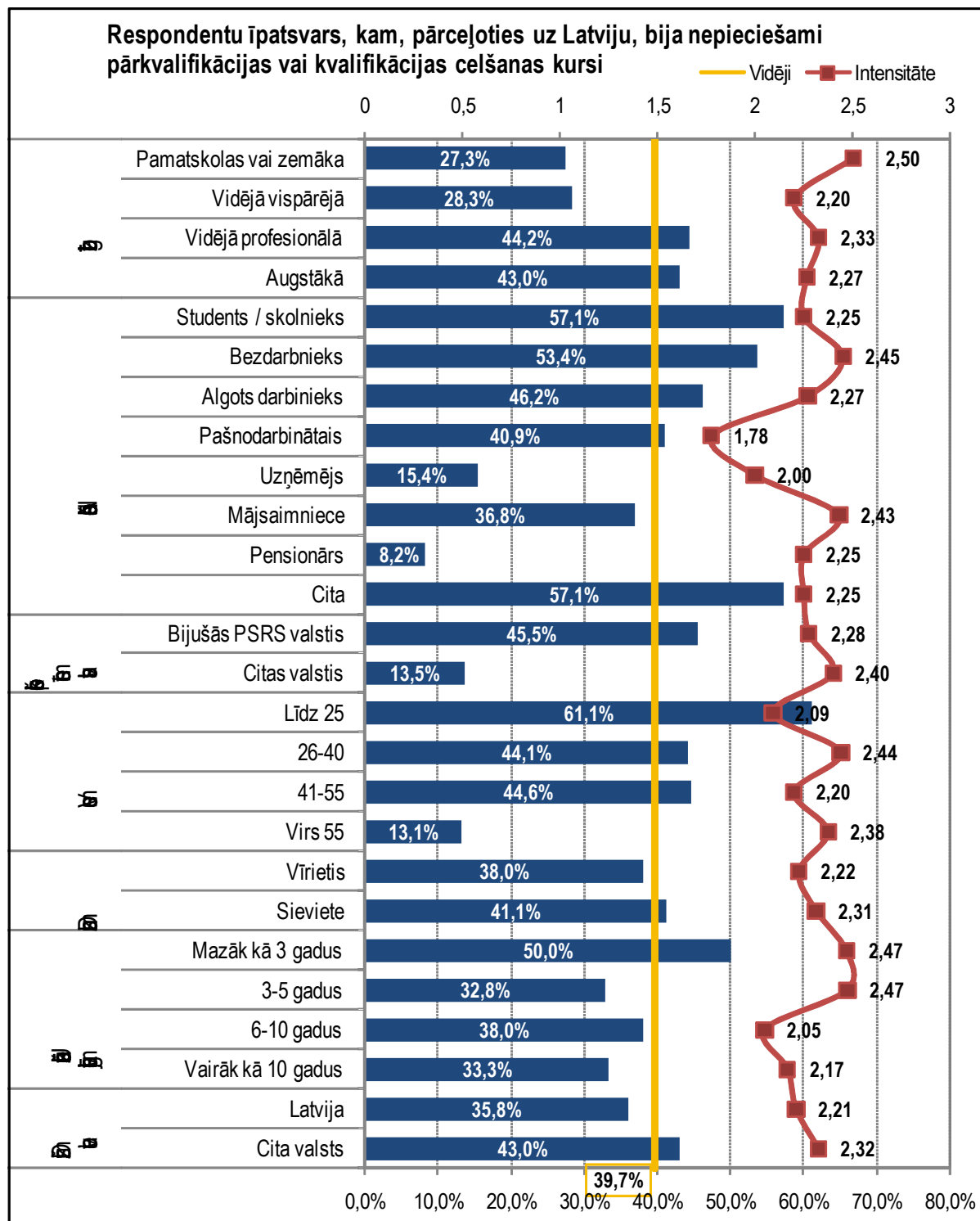
Psihologa konsultācijas pēc pārcelšanās uz Latviju bija nepieciešamas 14,2% repatriantu. Šāda vajadzība bija 27,6% aptaujāto bezdarbnieku. Lielāks respondentu īpatsvars, kam bija nepieciešamas psihologa konsultācijas, ir to repatriantu grupā, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 3 gadu laikā (17,2%); no respondentiem, kas repatriējās pirms 3-5 gadiem, šāds atbalsts bija nepieciešams 15,5%, bet no tiem, kas pārcēlās uz Latviju pirms vairāk kā 5 gadiem, - mazāk kā 14%.

Grafiks 19

Pār kvalifikācijas vai kvalifikācijas celšanas kursi pēc pārcelšanās uz Latviju bija nepieciešami 39,7% repatriantu (no tiem, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 3 gadu laikā, – 50,0%). Nepieciešamību pēc šādiem kursiem atzīmēja vairāk nekā puse aptaujāto studentu un skolnieku (57,1%), kā arī bezdarbnieku (53,4%) un respondentu vecumā līdz 25 gadiem (61,1%).

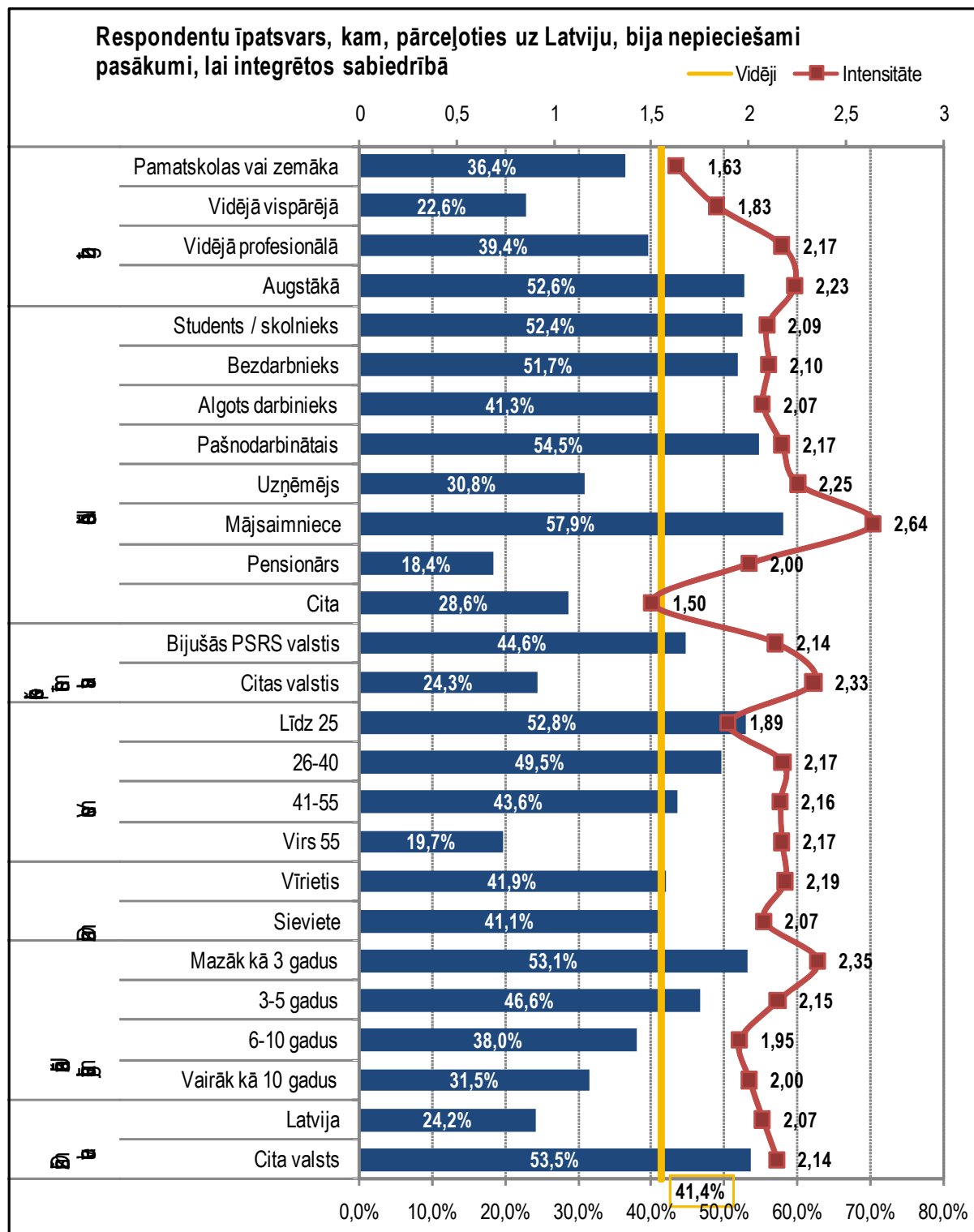
Grafiks 20

Pasākumi, lai integrētos sabiedrībā, vairāk nepieciešami gados jauniem repatriantiem: vecuma grupā līdz 25 gadiem šādi pasākumi bija nepieciešami 52,8%, savukārt vecuma grupā virs 55 gadiem – tikai 19,7%. Nepieciešamība pēc pasākumiem, kas vērsti uz repatriantu integrēšanu, pēdējos gados ir palielinājusies – šādi pasākumi pēc pārcelšanās uz Latviju bija nepieciešami 53,1% respondentu, kas Latvijā uzturas mazāk kā 3 gadus, 46,6% respondentu, kas repatriējās pirms 3-5 gadiem, un mazāk kā 40% no tiem, kas repatriējās pirms vairāk kā 5 gadiem.

Latvijas sabiedrībā grūtāk iejusties ir ārpus Latvijas dzimušajiem repatriantiem – 53,5% šīs grupas pārstāvju pēc pārcelšanās bija nepieciešami pasākumi, lai integrētos sabiedrībā (no Latvijā dzimušajiem - 24,2%).

Grafiks 21

Aktuālākās problēmas / pašreiz nepieciešamā palīdzība

Gandrīz trešdaļa (31,2%) no aptaujātajiem kā vienu no svarīgākajām pašreizējām problēmām min darbavietas jautājumu. Lielākajai daļai no šiem respondentiem (74,5% jeb 23,2% no visiem 327 respondentiem) būtu nepieciešama valsts palīdzība darba vietas atrašanā, kā arī bezdarba mazināšanā kopumā. Desmitā daļa no respondentiem, kas darbavietas jautājumu ierakstījuši kā vienu no savām pašreizējām problēmām, vēlētos saņemt lielāku algu vai atrast labāk apmaksātu darbu, bet 7% - darbu savā specialitātē. Vēl vairāki respondenti atzīmē, ka tos uztrauc bailes palikt bez darba, kā arī tie vēlētos strādāt oficiālā darbā vai darbā ārzemēs.

Ar dzīvesvietu saistītas problēmas ir aktuālas 26,9% aptaujāto, no kuriem gandrīz trešdaļai būtu nepieciešams atbalsts dzīvojamās platības atrašanā, trešdaļa sagaidītu atbalstu dzīvojamās platības remontam vai paplašināšanai, bet aptuveni 15% vēlētos finansiālu palīdzību komunālo maksājumu segšanai. Gandrīz desmitajai daļai respondentu būtu nepieciešams materiāls atbalsts dzīvojamās platības īrei, kā arī vairāki aptaujātie sagaida atbalstu dzīvojamās platības iegādei privātpašumā.

Vairāk kā piektdaļa aptaujāto (21,4%) respondentu kā vienu no aktuālākajām problēmām, kuru risināšanā tie sagaida valsts atbalstu, minējuši latviešu valodas apguves jautājumu. Lielākā daļa no repatriantiem, kas saskaras ar valodas problēmām, vēlētos uzlabot savas valodas zināšanas un no valsts sagaidītu valodas apguves iespējas dzīvesvietas tuvumā, neklātienē, kā arī materiālu atbalstu latviešu valodas apguvei. Tomēr desmitā daļa aptaujāto kā problēmu min valodas adaptācijas un apguves grūtības dēļ neatbilstošas valodas vides valstī, kā arī nesakārtotas valsts valodas apguves sistēmas.

14,7% no aptaujātajiem kā vienu no svarīgākajām šā brīža problēmām min veselības aprūpi. Respondentus uztrauc gan veselības aprūpes pieejamība, gan tās izmaksas, kā arī sestdaļa no respondentiem, kam nepieciešama palīdzība veselības aprūpē, par problēmu uzskata veselības apdrošināšanas neesamību.

13,8% respondentu vēlētos saņemt atbalstu izglītības iegūšanai vai kvalifikācijas celšanas un pārkvalifikācijas kursiem. Visbiežāk respondentiem būtu nepieciešams atbalsts studiju un kopmītņu maksas segšanai, kā arī kvalifikācijas celšanas un pārkvalifikācijas kursu apmeklēšanai (visbiežāk precizējot angļu valodas, autovadītāja tiesību un datoru kursus).

12,5% no aptaujātajiem būtu nepieciešams valsts atbalsts ar pilsonību un pārcelšanos saistītu jautājumu risināšanā – materiālā un tehniskā palīdzība pārcelšanās un mantu pārvešanas procesā (12,2% no respondentiem, kam būtu nepieciešama šāda palīdzība), dubultpilsonības ieviešanā (12,2%), pilsonības iegūšanas procesā (53,7%), kā arī radnieku pārcelšanās procedūrās, uzturēšanas atļaujas saņemšanā un vīzu režīmā ar Krieviju.

Desmitā daļa (10,7%) repatriantu par problemātisku jomu uzskata bērnu un jauno māmiņu atbalstu. Sestā daļa respondentu, kam būtu nepieciešams atbalsts ar bērna audzināšanu saistītos jautājumos, par problemātisku uzskata pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamību, trešdaļa – bērna kopšanas pabalstu pietiekamību, bet ceturtajai daļai pietrūkst līdzekļu bērnu izglītībai. Vairāki vecāki ierosina, ka būtu nepieciešama bērnu izglītošana valodas un citos jautājumos pirms pārcelšanās uz Latviju, piemēram, piedāvājot vēstures un latviešu valodas apmācību internetā.

6,7% respondentu uztrauc ar pensiju saistītie jautājumi, to skaitā, pensijas lielums, pensijas vecuma palielināšana, kā arī pensijas saņemšana no iepriekšējās mītnes valsts. Tikpat (6,7%) repatriantu būtu nepieciešams materiālais atbalsts ikdienas izdevumu segšanai un nepieciešamo pamatlietu iegādei.

Papildus jau nosauktajam respondenti pie savām pašreizējām problēmām, kuru risināšanā tie sagaida valsts atbalstu, min arī atbalstu biznesam un lauksaimniecībai (4,6%), dažāda veida vispārīgu sociālo atbalstu (4,0%), grūtības ar dažāda veida kredītiem (4,0%), juridisko atbalstu un drošību (3,1%), jautājumus, kas saistīti ar integrāciju un sabiedrību (2,8%), nesakārtotību un korumpētību valsts aparātā (2,4%), invaliditātes iegūšanu (1,2%), nodokļu sistēmas sakārtošanu (2,1%), informatīvu atbalstu par repatriantiem un biedrībām (0,9%).

Atsevišķi repatrianti par problemātiskiem uzskata arī krīzi un ekonomisko situāciju valstī, ierobežotās tiesības (piemēram, balsot vai dienēt latviešu armijā), satiksmes drošību un infrastruktūru, pārlieku lielo krievu valodas lietošanu medijos, kā arī vispārējo nabadzību.

Tabula 4

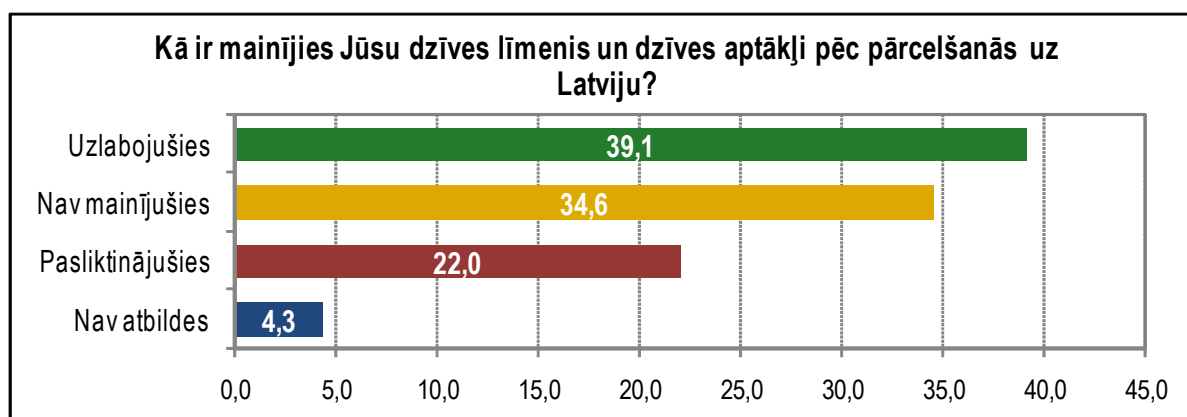
Problēmas / Atbalsta veids	Īpatsvars, %
Darbavietas jautājums	31,2%
Dzīvesvietas jautājums	26,9%
Valodas jautājums	21,4%
Veselības aprūpe	14,7%
Kvalifikācija un izglītība	13,8%
Pilsonības un pārcelšanās jautājumi	12,5%
Bērnu un jauno māmiņu atbalsts	10,7%
Pensijas jautājumi	6,7%
Materiālais atbalsts	6,7%
Atbalsts biznesam un lauksaimniecībai	4,6%
Sociālais atbalsts	4,0%
Kredītu grūtības	4,0%
Juridiskais atbalsts	3,1%
Integrācija un sabiedrība	2,8%
Valsts aparāts	2,4%
Nodokļi	2,1%
Invaliditāte	1,2%
Informatīvais atbalsts	0,9%

Izmaiņas dzīves apstākļos

Kopumā lielākai daļai repatriantu pirms pārcelšanās uz Latviju bija informācija par dzīves un sociālajiem apstākļiem Latvijā, līdz ar to tie „zināja, ko gaidīt, un pārsteigumu nebija”. Daļa repatriantu tomēr bija gaidījuši labākus dzīves apstākļus un pēc pārcelšanās ir vīlušies, minot, ka iepriekšējā mītnes valstī apstākļi bijuši labāki. Pārsvarā gadījumu negatīvais viedoklis ir saistīts ar reālā ienākumu līmeņa samazināšanos: „iepriekš ģimenē par Latviju runāja kā par pasaku, bet realitātē vīram nav darba, nav pašiem savas dzīvesvietas”, „gaidīju lielāku pensiju”, „pārāk augsti komunālie maksājumi”.

39,1% aptaujāto repatriantu dzīves līmenis un dzīves apstākļi pēc pārcelšanās uz Latviju ir uzlabojušies. Pasliktinājušies tie ir 22,0%, savukārt aptuveni trešdaļa (34,6%) respondentu uzskata, ka to dzīves līmenis pēc pārcelšanās uz Latviju nav mainījies. Kopējais dzīves līmeņa izmaiņu indekss³ ir pozitīvs: +0,17 punkti.

Grafiks 22

Repatrianti, kuru dzīves līmenis pēc pārcelšanās uz Latviju ir pasliktinājies, kā galvenos iemeslus tam min vispārējo cenu līmeni valstī (salīdzinoši dārga dzīvošana salīdzinājumā ar iepriekšējo mītnes zemi) un nodarbinātības problēmas – grūtības ilgstoši atrast darbu (nereti tiek atzīts, ka viens no cēloņiem problēmām ar darba atrašanu ir nepietiekamās latviešu valodas zināšanas). Bieži kā cēlonis negatīvām izmaiņām repatriantu dzīves līmenī tiek minēta slikta valsts ekonomiskā situācija, kuras rezultātā ticis zaudēts darbs vai arī tikusi samazināta darba alga.

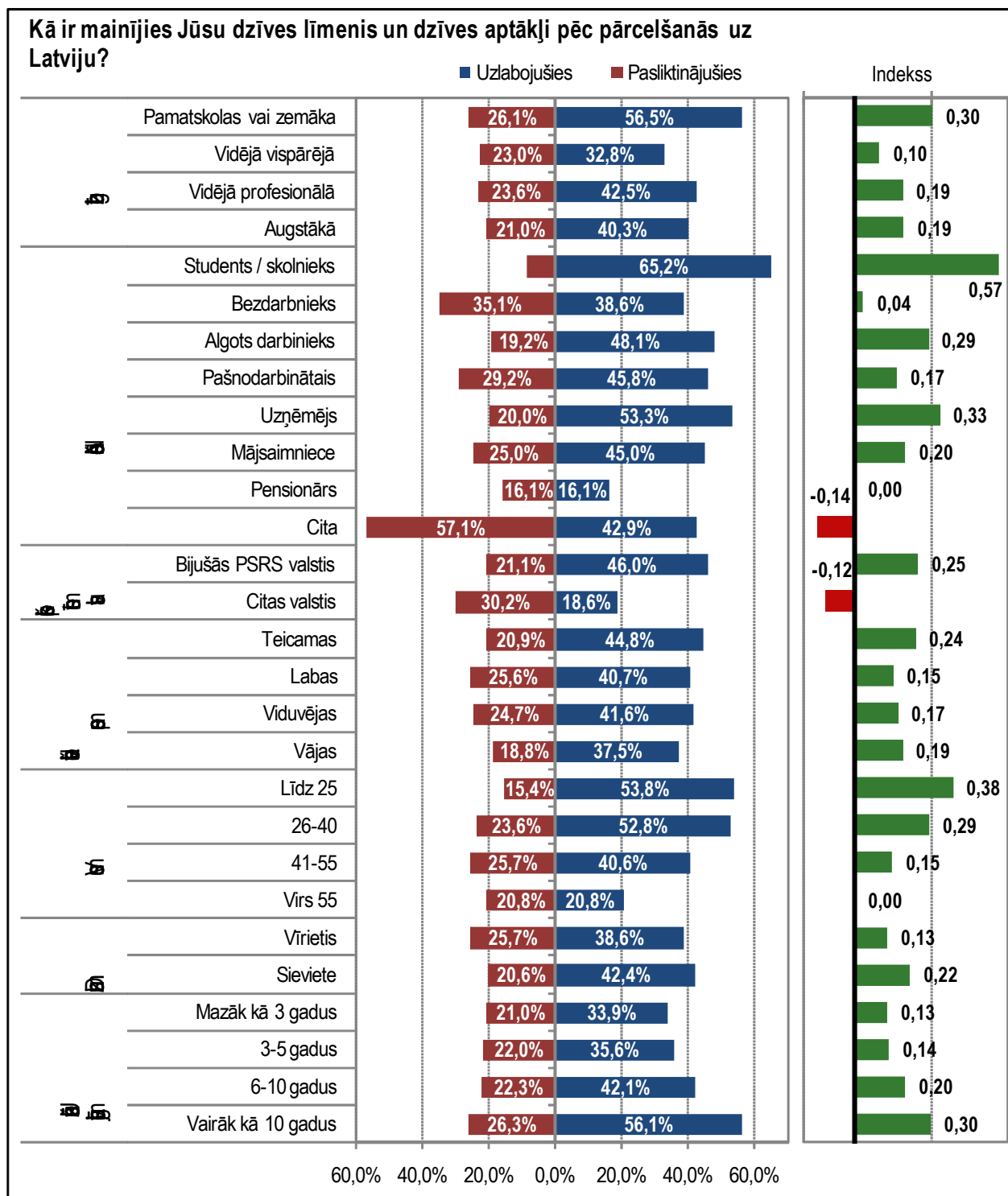
Vispozitīvāk izmaiņas dzīves apstākļos vērtē studenti un skolnieki (indekss: +0,57), bet visnegatīvāk – invalīdi un darba nespējīgie (indekss: -0,14), tomēr abās grupās respondentu skaits ir pārāk mazs (n<30), lai izdarītu vispārīgus secinājumus.

Dzīves līmeņa izmaiņu vērtējumā pastāv būtiskas atšķirības atkarībā no valsts, kur repatriants ir dzīvojis pirms pārcelšanās uz Latviju. Respondenti, kas uz Latviju pārcēlās no bijušajām PSRS valstīm, pārsvarā izmaiņas dzīves apstākļos vērtē pozitīvi – 46,0% uzskata, ka to dzīves līmenis pēc pārcelšanās uz Latviju ir uzlabojies, kopējais indekss: +0,25 punkti. No aptaujātajiem repatriantiem, kas uz Latviju pārcēlās no citām valstīm, tikai 18,6% uzskata, ka dzīves apstākļi pēc pārcelšanās ir uzlabojušies, turklāt gandrīz katrs trešais (30,2%) šīs grupas pārstāvis uzskata, ka tie pēc pārcelšanās pasliktinājās, līdz ar to kopējais vērtējuma indekss ir negatīvs: – 0,12 punkti.

³ Indekss izteikts kā vidējais aritmētiskais no visu respondentu atbildēm, kur atbilde „uzlabojies” atbilst vērtībai +1, atbilde „nav mainījies” atbilst 0 un atbilde „pasliktinājies” atbilst -1 punktam. Indeksa minimālā teorētiskā vērtība ir -1 (visiem respondentiem dzīves līmenis ir pasliktinājies), bet maksimālā teorētiskā vērtība +1 (visiem respondentiem dzīves līmenis ir uzlabojies).

Salīdzinot rezultātus pa vecuma grupām, vispozitīvāk izmaiņas dzīves līmenī pēc pārcelšanās uz Latviju, vērtē respondenti vecumā līdz 25 gadiem: 53,8% uzskata, ka dzīves līmenis ir uzlabojies, indeksa vērtība +0,38 punkti. Arī vecuma grupā no 26-40 gadiem vairāk kā puse respondentu (52,8%) izmaiņas dzīves līmenī vērtēja pozitīvi, tomēr gandrīz katrs ceturtais respondents (23,6%) tās vērtēja negatīvi, līdz ar to indeksa vērtība ir +0,29 punkti. Vecuma grupā no 41-55 gadiem dzīves līmenis uzlabojies 40,6% (indekss: +0,15), bet vecuma grupā virs 55 gadiem – tikai 20,8%, turklāt tik pat respondentu šajā grupā uzskata, ka to dzīves līmenis pēc pārcelšanās uz Latviju ir pasliktinājies (indekss: 0,00 punkti).

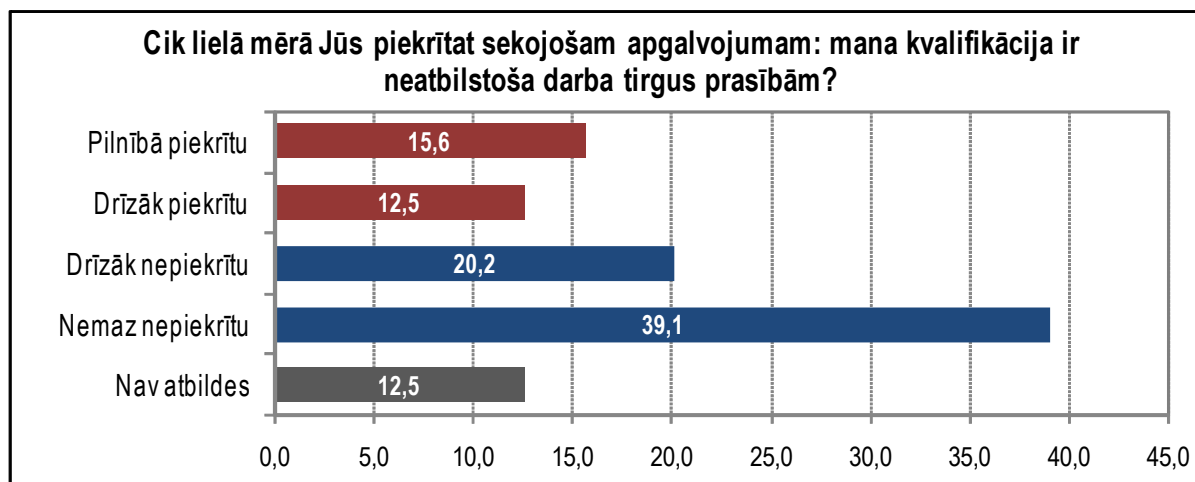
Grafiks 23

Dažādu apgalvojumu novērtējums

Apgalvojumam „mana kvalifikācija ir neatbilstoša darba tirgus prasībām” pilnībā vai daļēji piekrīt 28,1% respondentu. Lielākā daļa repatriantu uzskata, ka to kvalifikācija ir pilnībā vai lielā mērā atbilstoša darba tirgus prasībām (20,2% daļēji nepiekrīt minētajam apgalvojumam, bet 39,1% pilnībā nepiekrīt šādam apgalvojumam). Kopējais indekss⁴, kas raksturo to, cik lielā mērā respondenti piekrīt vai nepiekrīt šim apgalvojumam, ir negatīvs: -0,63 punkti.

Grafiks 24

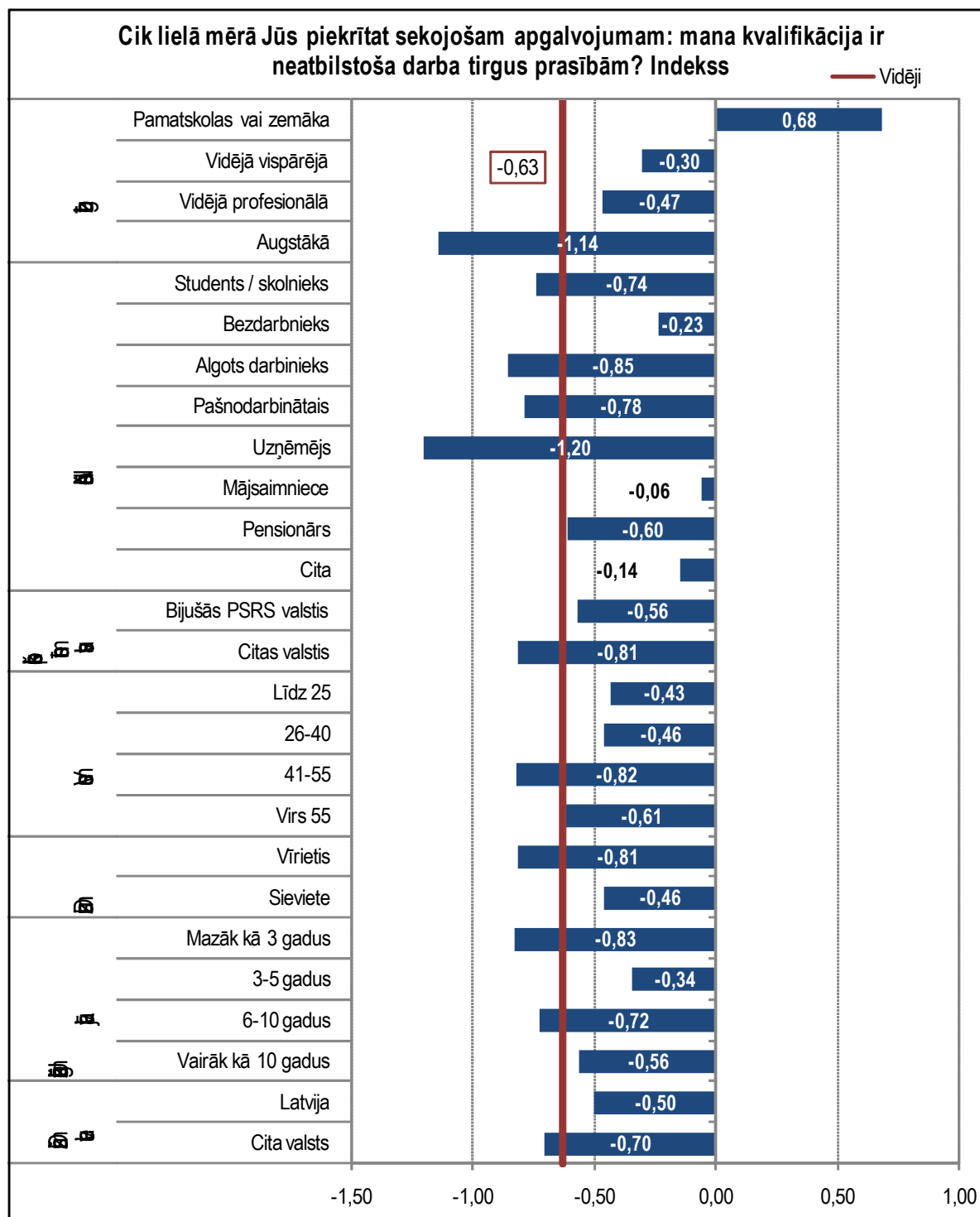
Tikai nelielai daļai repatriantu, pārceļoties uz Latviju, bija nodrošināta darba vieta. Lielākā daļa ekonomiski aktīvo repatriantu pēc pārcelšanās pieteicās bezdarbnieka pabalsta saņemšanai, jo nespēja īsā laikā atrast darbu. Interviju rezultāti liecina, ka repatriantu vidū ir liels ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars. Tomēr lielākā daļa repatriantu ir apmierināti ar savu kvalifikāciju un uzskata, ka tiem nav nepieciešami papildus pasākumi tās paaugstināšanai, tomēr tiek pausts arī viedoklis, ka papildus izglītošanās un kvalifikācijas celšana ir nepieciešama nepārtraukti. Tikai neliela daļa repatriantu ir vērsusies NVA, lai celtu savu kvalifikāciju vai lai pārkvalificētos.

Vairāki repatrianti ir saskārušies ar problēmu, ka to ārvalstīs iegūtie izglītības dokumenti Latvijā netiek atzīti, līdz ar to nav iespējams pierādīt savu kvalifikāciju.

⁴ Indekss izteikts kā vidējais aritmētiskais no visu respondentu atbildēm, kur atbilde „pilnībā piekrītu” atbilst vērtībai +2, atbilde „drīzāk piekrītu” atbilst +1, atbilde „drīzāk nepiekrītu” atbilst -1 un atbilde „pilnībā nepiekrītu” atbilst -2 punktiem. Indeksa minimālā teorētiskā vērtība ir -2 (visi respondenti apgalvojumam pilnībā nepiekrīt), bet maksimālā teorētiskā vērtība +2 (visi respondenti apgalvojumam pilnībā piekrīt).

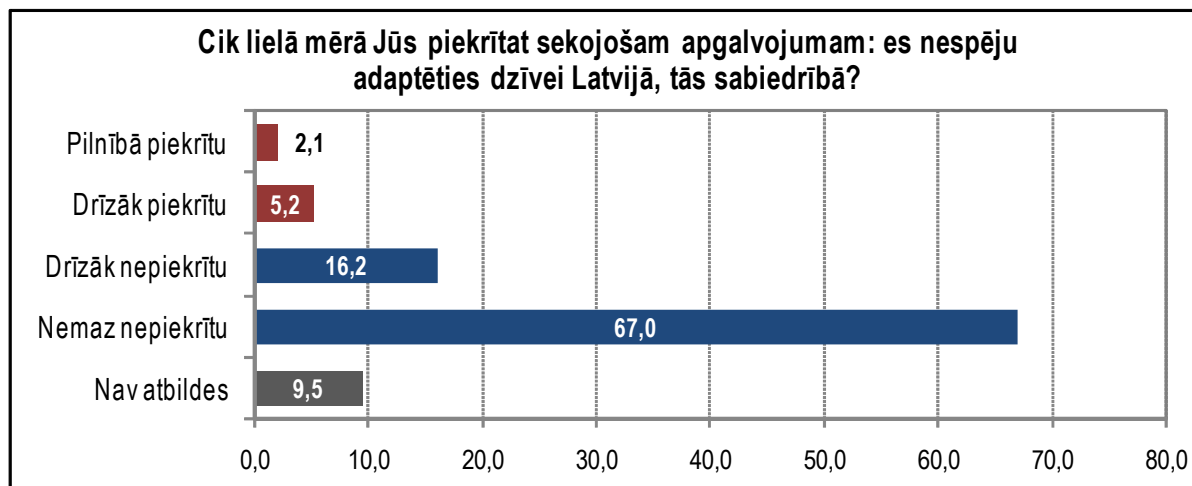
Respondentu vērtējums par to kvalifikācijas atbilstību darba tirgus prasībām ir cieši saistīts ar iegūto izglītības līmeni. Apgalvojumam „mana kvalifikācija ir neatbilstoša darba tirgus prasībām” pilnībā vai daļēji piekrīt vairāk nekā puse respondentu ar pamatskolas vai zemāku izglītību (indekss: 0,68 punkti), citās grupās vairums respondentu šim apgalvojumam nepiekrīt, turklāt jo augstāks ir izglītības līmenis, jo lielāks īpatsvars repatriantu uzskata, ka to kvalifikācija ir atbilstoša darba tirgus prasībām: respondentu ar vidējo vispārējo izglītību atbildes raksturo indekss -0,30, respondentu ar vidējo profesionālo izglītību – -0,47, bet ar augstāko izglītību – -1,14.

Grafiks 25

Apgalvojumam „es nespēju adaptēties dzīvei Latvijā, tās sabiedrībā” daļēji vai pilnībā piekrīt 7,3% respondenti, kas liecina, ka tikai nelielai repatriantu daļai pēc pārcelšanās uz Latviju ir problēmas integrēties Latvijas sabiedrībā. Vairāk kā 2 trešdaļas (67,0%) respondentu šim apgalvojumam pilnībā nepiekrīt, bet 16,2% drīzāk nepiekrīt. Kopējais indekss, kas raksturo to, cik lielā mērā respondenti piekrīt vai nepiekrīt šim apgalvojumam, ir negatīvs: -1,55 punkti.

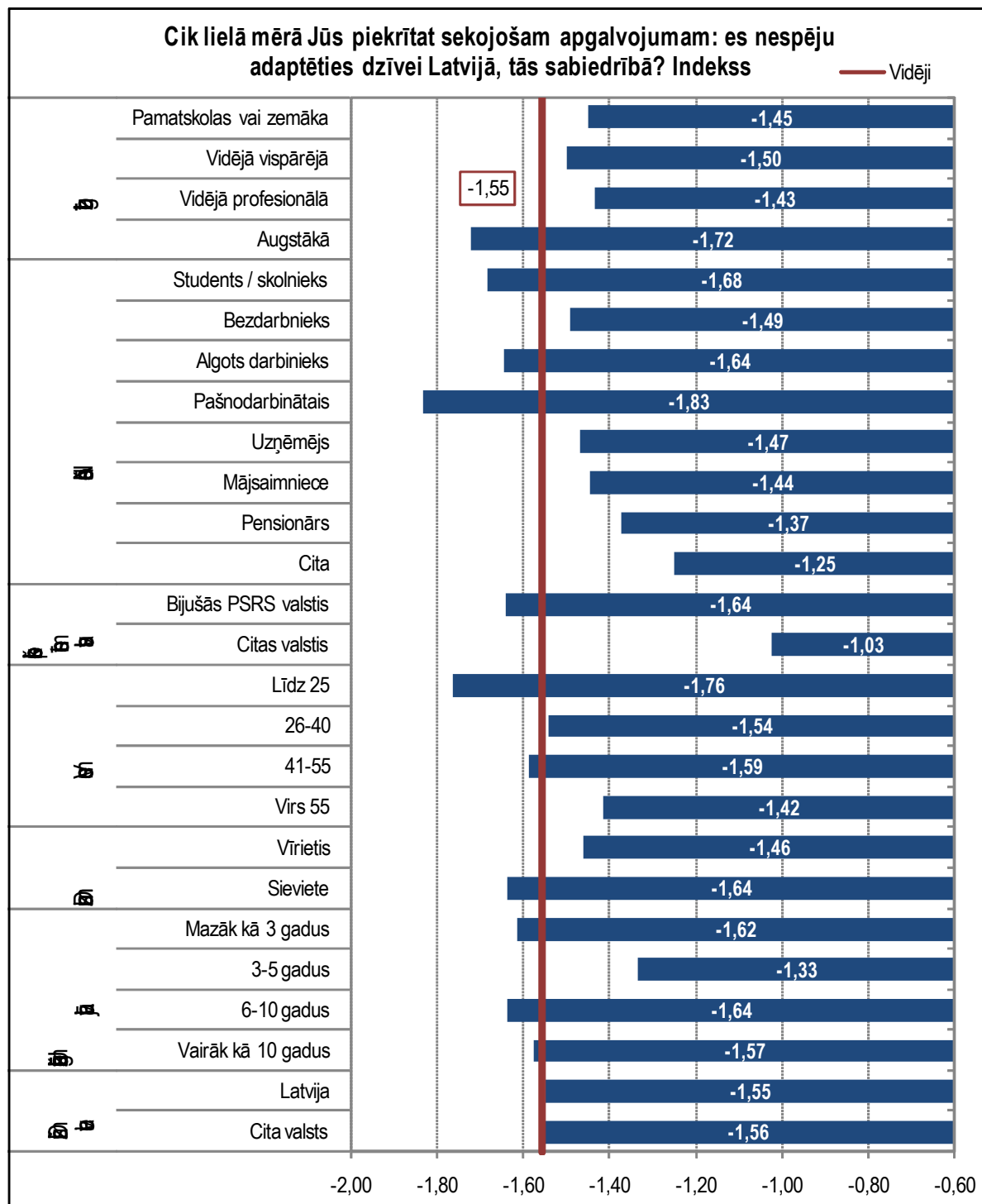
Grafiks 26

Intervijās repatrianti norāda, ka tie ir spējusi adaptēties dzīvei Latvijā un tās sabiedrībā. Vislielākā nozīme, iejūtoties dzīvei Latvijā, ir draugiem un radiem. Tāpat kā nozīmīgi faktori, kas palīdz adaptēties dzīvei Latvijā, tiek minēti valsts valodas apguve, valsts institūciju atbalsts (īpaši tiek uzsvērta PMLP Migrācijas nodaļas loma) un uz integrāciju vērsti pasākumi.

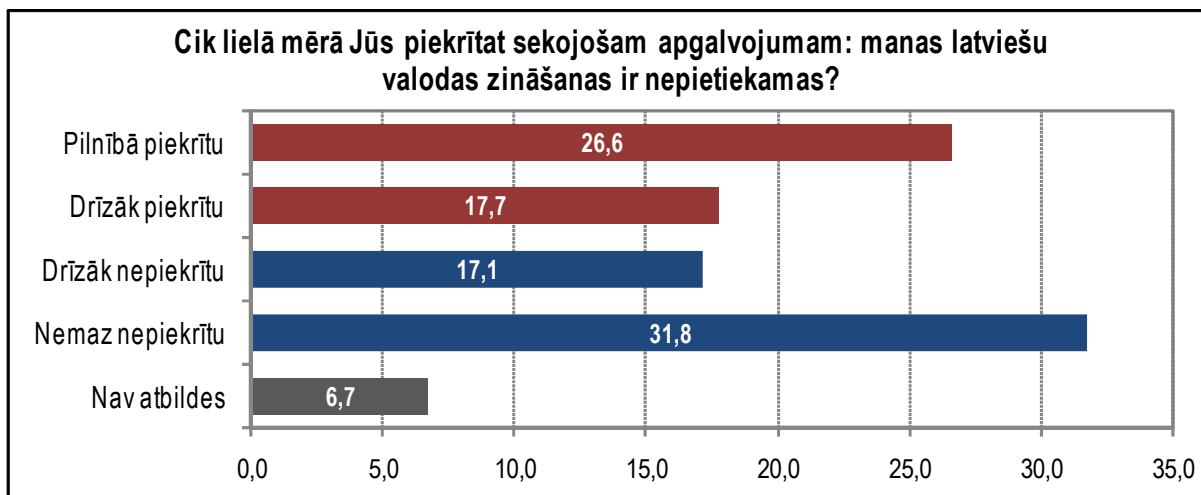
Nevienā no sociālajām grupām respondentu, kam būtu grūtības vai problēmas adaptēties dzīvei Latvijā un tās sabiedrībā, nepārsniedz 20%. Salīdzinoši lielākas grūtības integrēties ir repatriantiem, kas uz Latviju pārcēlušies no valstīm, kas neietilpst bijušās PSRS teritorijā. Šo repatriantu grupā augstākminētajam apgalvojumam daļēji vai pilnībā piekrita 20% (indekss: -1,03 punkti).

Grafiks 27

Apgalvojumam „manas latviešu valodas zināšanas ir nepietiekamas” pilnībā piekrīt katrs ceturtais respondents (26,6%), drīzāk piekrīt 17,7%, kas norāda, ka gandrīz puse respondentu nav apmierināti ar savām latviešu valodas zināšanām. Apgalvojumam pilnībā vai daļēji nepiekrīt 48,9%. Kopējais indekss, kas raksturo to, cik lielā mērā respondenti piekrīt vai nepiekrīt šim apgalvojumam, ir negatīvs: -0,10 punkti.

Grafiks 28

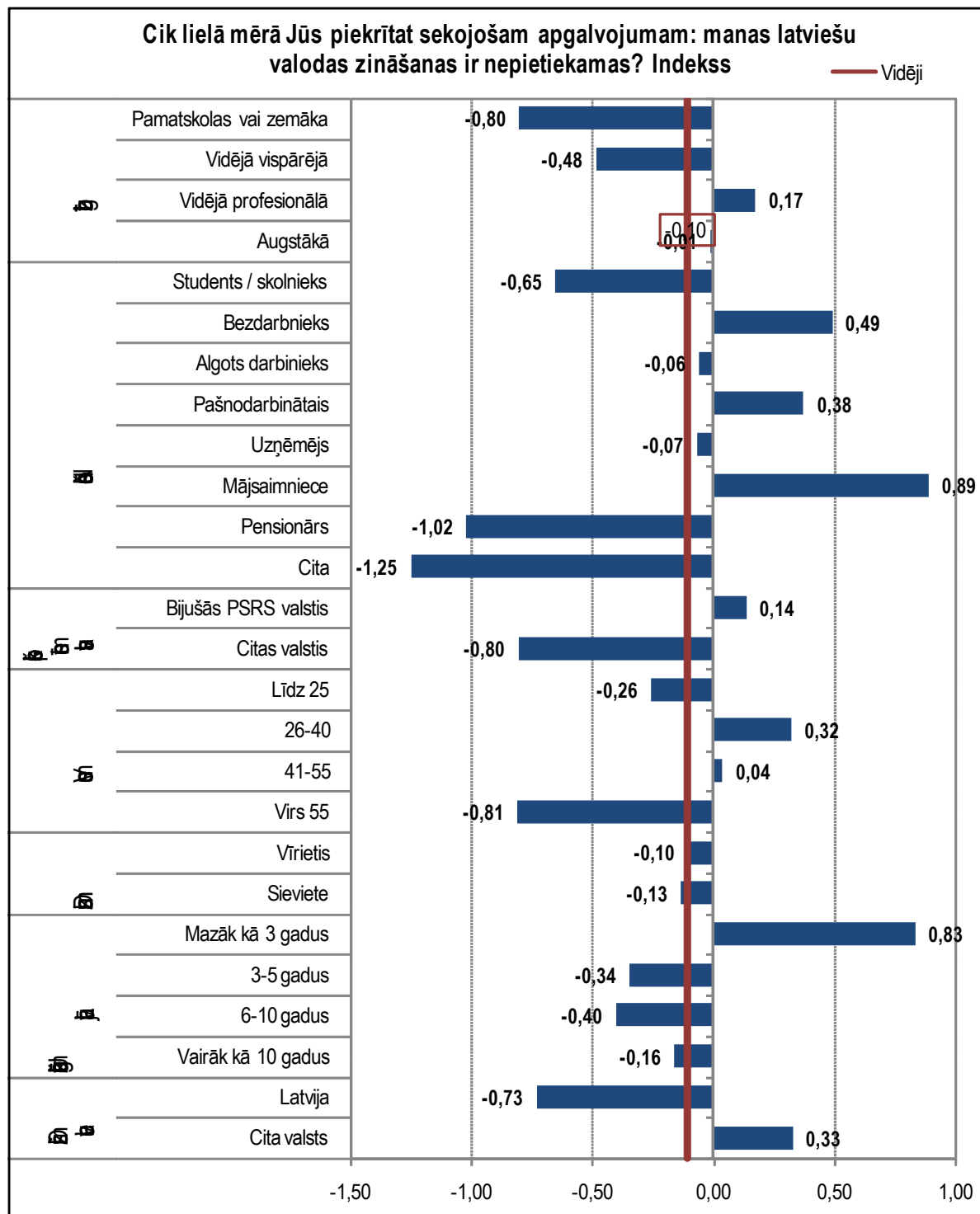

Vērtējumu par latviešu valodas zināšanu pietiekamību lielā mērā nosaka 3 faktori:

- Valsts, kurā repatriants dzīvoja līdz pārcēlās uz Latviju: savas latviešu valodas zināšanas kā nepietiekamas novērtē vairāk nekā puse respondentu, kas uz Latviju pārcēlušies no bijušām PSRS valstīm (54,7%), savukārt no tiem, kas iepriekš dzīvojuši citās valstīs, šādu vērtējumu sniedz tikai 24,4%.
- Laiks, cik ilgi repatriants uzturas Latvijā: 74,2% repatriantu, kas Latvijā uzturas mazāk kā 3 gadus, pilnībā vai daļēji piekrīt, ka to latviešu valodas zināšanas ir nepietiekamas.
- Repatrianta dzimšanas vieta: 58,8% respondentu, kas dzimuši ārpus Latvijas, pilnībā vai daļēji piekrīt, ka to latviešu valodas zināšanas ir nepietiekamas.

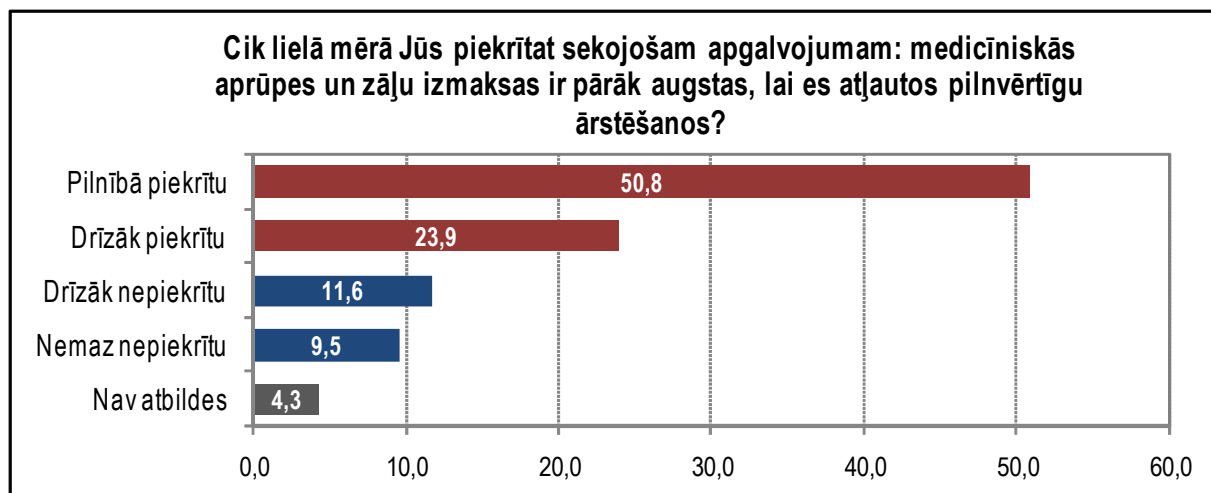
Gandrīz 2 trešdaļas (66,1%) aptaujāto bezdarbnieku pilnībā vai daļēji piekrīt tam, ka to latviešu valodas zināšanas ir nepietiekamas, kas norāda, ka viens būtisks iemesls grūtībām atrast darbu ir tieši nepietiekams valsts valodas zināšanu līmenis.

Grafiks 29

Apgalvojumam „medicīniskās aprūpes un zāļu izmaksas ir pārāk augstas, lai es atļautos pilnvērtīgu ārstēšanos” pilnībā piekrīt 50,8%, bet drīzāk piekrīt 23,9% respondentu. Tikai neliela daļa aptaujāto (21,1%) šim apgalvojumam drīzāk vai nemaz nepiekrīt.

Grafiks 30

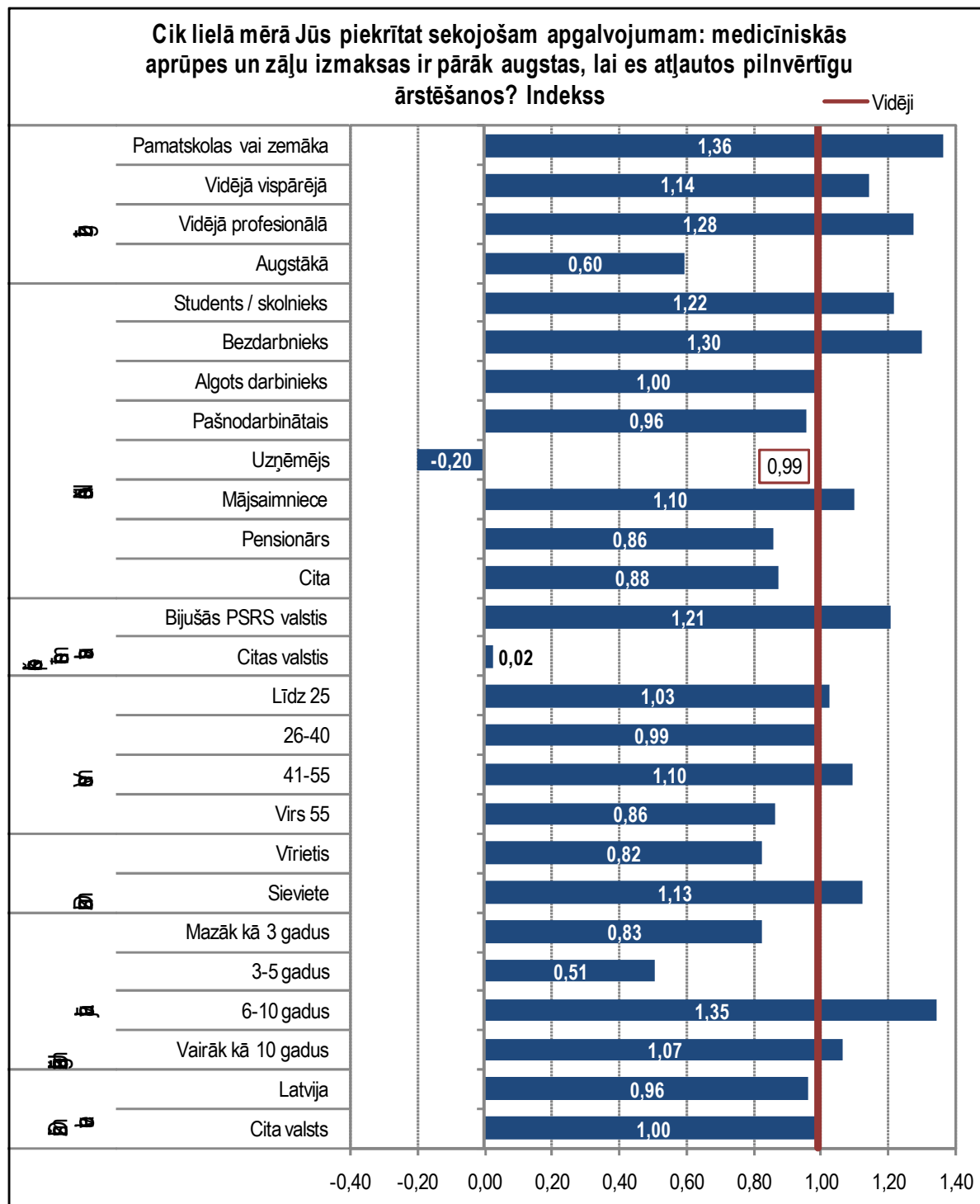

Sniegtās atbildes uz šo jautājumu ir cieši saistītas ar personas materiālo stāvokli, uz ko norāda tas, ka apgalvojumam par medicīniskās aprūpes un zāļu izmaksām vairāk piekrīt bezdarbnieki (indekss = 1,30), studenti un skolnieki (indekss = 1,22), bet vismazāk šim apgalvojumam piekrīt uzņēmēji⁵ (indekss = -0,20).

Lielākas grūtības iegādāties zāles vai apmaksāt medicīniskās aprūpes izdevumus ir repatriantiem, kas uz Latviju pārcēlušies no bijušās PSRS teritorijām. 84,7% šīs grupas pārstāvju daļēji vai pilnībā piekrīt, ka tie nevar atļauties pilnvērtīgu ārstēšanos, jo medicīniskās aprūpes un zāļu izmaksas ir pārāk augstas. No respondentiem, kas iepriekš dzīvojuši citās valstīs, šādas problēmas ir 47,5%, turklāt 52,5% drīzāk vai nemaz nepiekrīt iepriekš minētajam apgalvojumam.

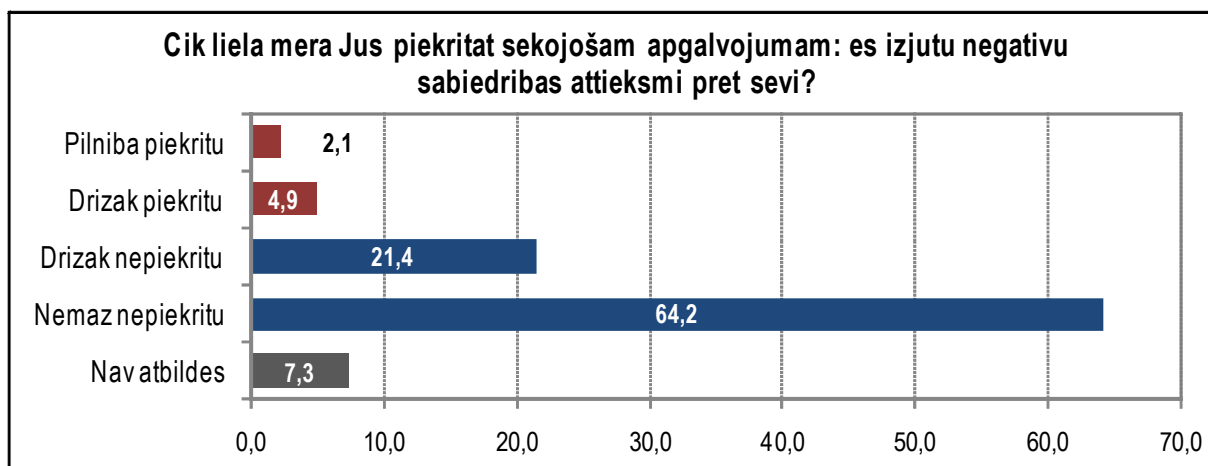
⁵ Respondentu skaits šajā grupā ir pārāk mazs ($n < 30$), lai varētu izdarīt vispārīgus secinājumus

Grafiks 31

Apgalvojumam „es izjūtu negatīvu sabiedrības attieksmi pret sevi” drīzāk vai pilnībā nepiekrīt 85,6% respondentu. Tomēr 7,0% aptaujāto repatriantu pilnībā vai drīzāk piekrīt šim apgalvojumam – lielākā vai mazākā mērā izjūt negatīvu sabiedrības attieksmi.

Grafiks 32

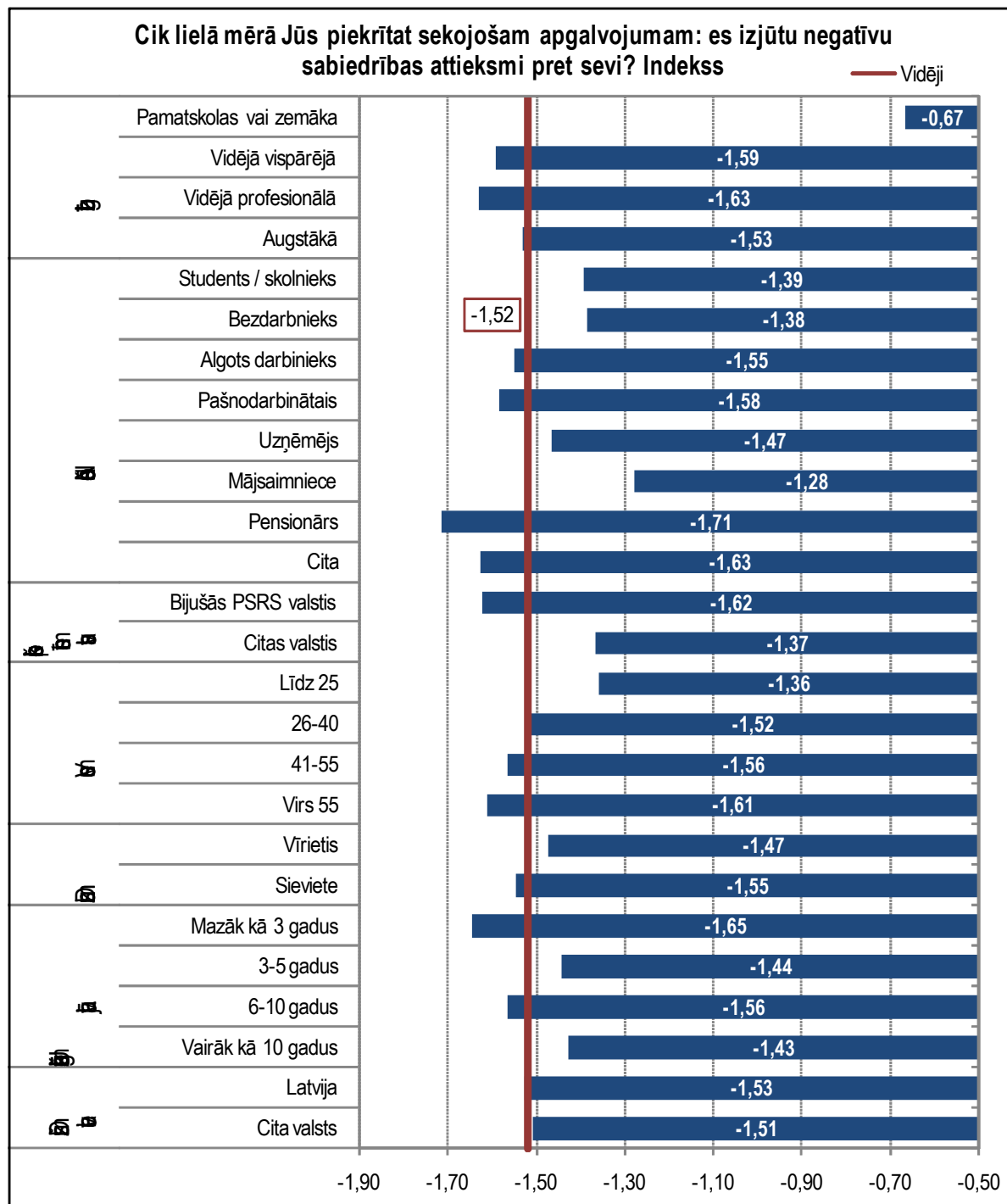

Negatīvu sabiedrības attieksmi pret sevi vai savas ģimenes locekļiem izjutusi neliela daļa repatriantu. Visus šādus gadījumus var iedalīt 2 grupās:

- 1) Repatrianti, kas pēc pārcelšanās uz Latviju vēl nav apguvuši latviešu valodu, izjūt negatīvu attieksmi no latviešu tautības iedzīvotājiem, jo nespēj komunicēt ar tiem valsts valodā; tiek uzsvērts, ka Latvijas sabiedrība nezina, kas ir „repatriants”, līdz ar to šādās situācijās ir grūti paskaidrot savu stāvokli;
- 2) Repatrianti, kas uzturas krievvalodīgā sabiedrībā vai darba kolektīvā, tiek nosodīti par savu izvēli pārcelties uz Latviju, iegūt tās pilsonību un apgūt valodu: „no krievvalodīgo puses – par pilsonības iegūšanu, tautību – solīja izsūtīt uz Sibīriju, pazīstami repatrianti brīdināja krievvalodīgo kolektīvā nestāstīt par savu statusu”.

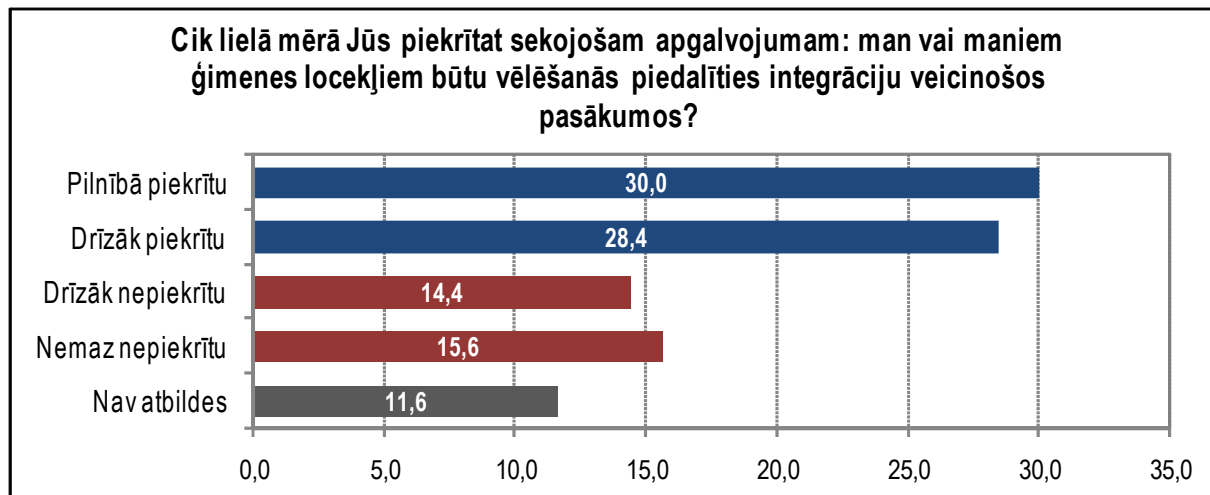
Vienīgā repatriantu grupa, kurā ir izteikti palielināts to personu īpatsvars, kas pret sevi izjūt negatīvu sabiedrības attieksmi, ir respondenti ar pamatskolas vai zemāku izglītību – šajā grupā 28,6% pilnībā vai daļēji izjūt negatīvu sabiedrības attieksmi, tomēr respondentu skaits šajā grupā ir pārāk mazs ($n < 30$), lai varētu izdarīt vispārīgus secinājumus.

Grafiks 33

Apgalvojumam „man vai maniem ģimenes locekļiem būtu vēlēšanas piedalīties integrāciju veicinošos pasākumos” drīzāk vai pilnībā piekrīt 58,4% respondentu. 14,4% drīzāk nepiekrīst piedalīties šādos pasākumos, bet 15,6% pilnībā noraida vēlēšanas piedalīties integrāciju veicinošos pasākumos.

Grafiks 34

Repatrianti, kas ir piedalījušies uz integrāciju vērstos pasākumos, tos vērtē ļoti atzinīgi un pauž vēlmi piedalīties arī citos šāda veida pasākumos: „ļoti patika bērnu nometne, ko organizēja PMLP. Vēlētos piedalīties vēl.”

Aptuveni trešā daļa no intervētajiem repatriantiem atzina, ka tie neizjūt nepieciešamību piedalīties šādos pasākumos, minot, ka nepieciešama vienīgi latviešu valodas apguve, turklāt papildus integrāciju veicinošiem pasākumiem neesot laika.

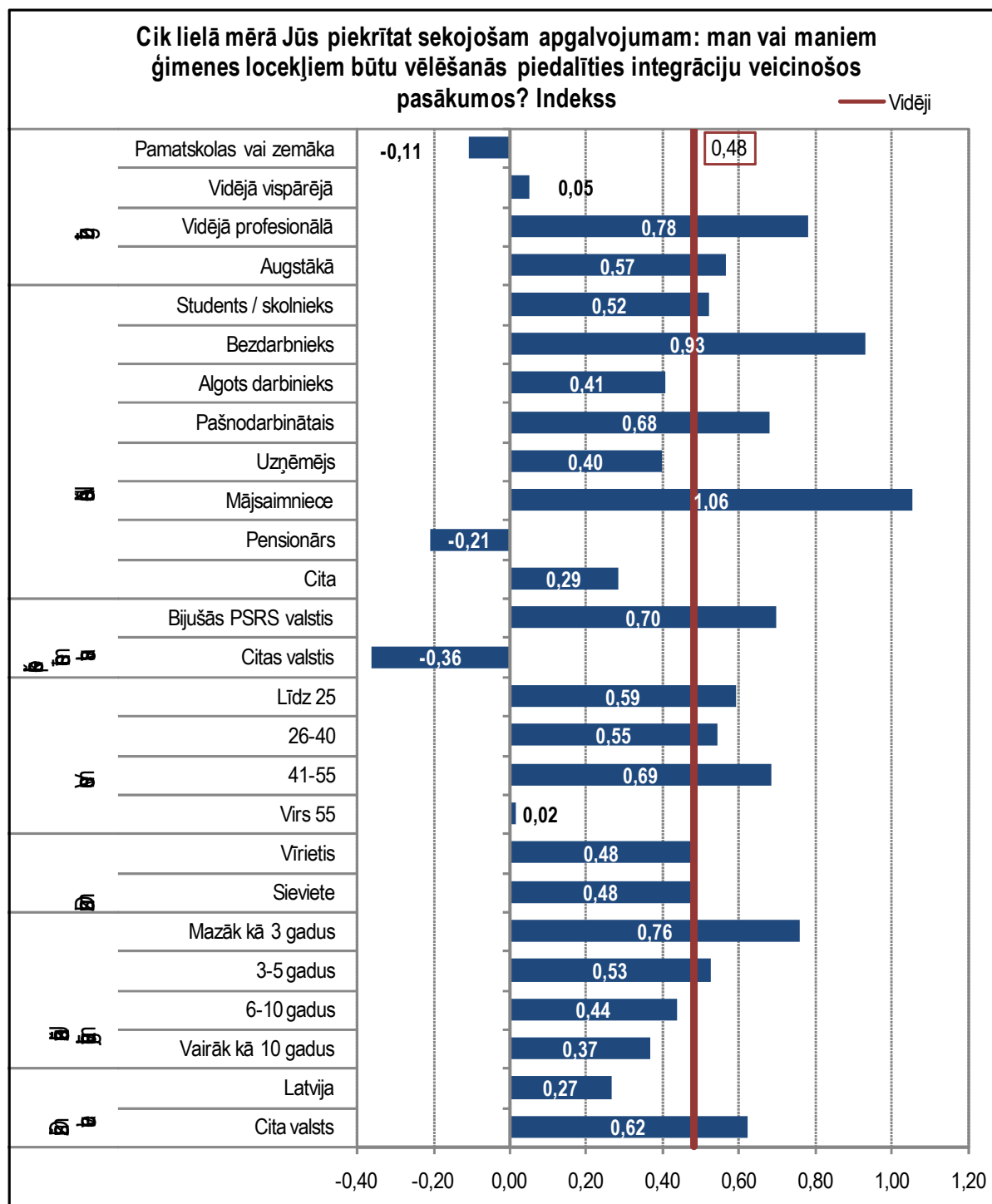
Repatriantu ierosinājumi:

- 1) Organizēt periodiskus socializējošus pasākumus repatriantiem, kuros tie varētu savstarpēji komunicēt, dalīties pieredzē un praksē pielietot latviešu valodu;
- 2) PMLP uzturēt kontaktus ar repatriantiem un periodiski ar tiem komunicēt, lai noskaidrotu to dzīves apstākļus, problēmas un vajadzības pēc palīdzības, kā arī informētu par jauniem atbalsta pasākumiem, to skaitā integrācijas jomā.

Lielāka vēlme piedalīties integrāciju veicinošos pasākumos ir repatriantiem, kas Latvijā uzturas mazāk kā 3 gadus. No šīs grupas respondentiem 73,0% daļēji vai pilnībā apstiprināja vēlēšanos piedalīties šādos pasākumos (indekss: +0,76). Tāpat piedalīties integrāciju veicinošos pasākumos vairāk vēlas tie repatrianti, kas ir dzimuši ārpus Latvijas (indekss: +0,62) un / vai pirms pārcelšanās dzīvojuši kādā no bijušās PSRS valstīm (indekss: +0,70).

Kopumā neitrāli (respondentu skaits, kas piekrita un kas nepiekrita apgalvojumam par vēlēšanos piedalīties integrāciju veicinošos pasākumos, ir aptuveni vienāds) vai drīzāk noraidoši (to, kas nepiekrīt, ir vairāk nekā to, kas piekrīt) iespēju piedalīties vai iesaistīt kādu ģimenes locekli integrāciju veicinošos pasākumos vērtē respondenti vecumā virs 55 gadiem (indekss: +0,02), respondenti ar vidējo vispārējo ($I = +0,05$) vai zemāku izglītību ($I = -0,11$) un repatrianti, kas iepriekš nav dzīvojuši kādā no bijušās PSRS teritorijām ($I = -0,36$).

Grafiks 35

Saņemtā atbalsta novērtējums

Vairāk nekā puse respondentu izmantojuši šādus valsts atbalsta veidus:

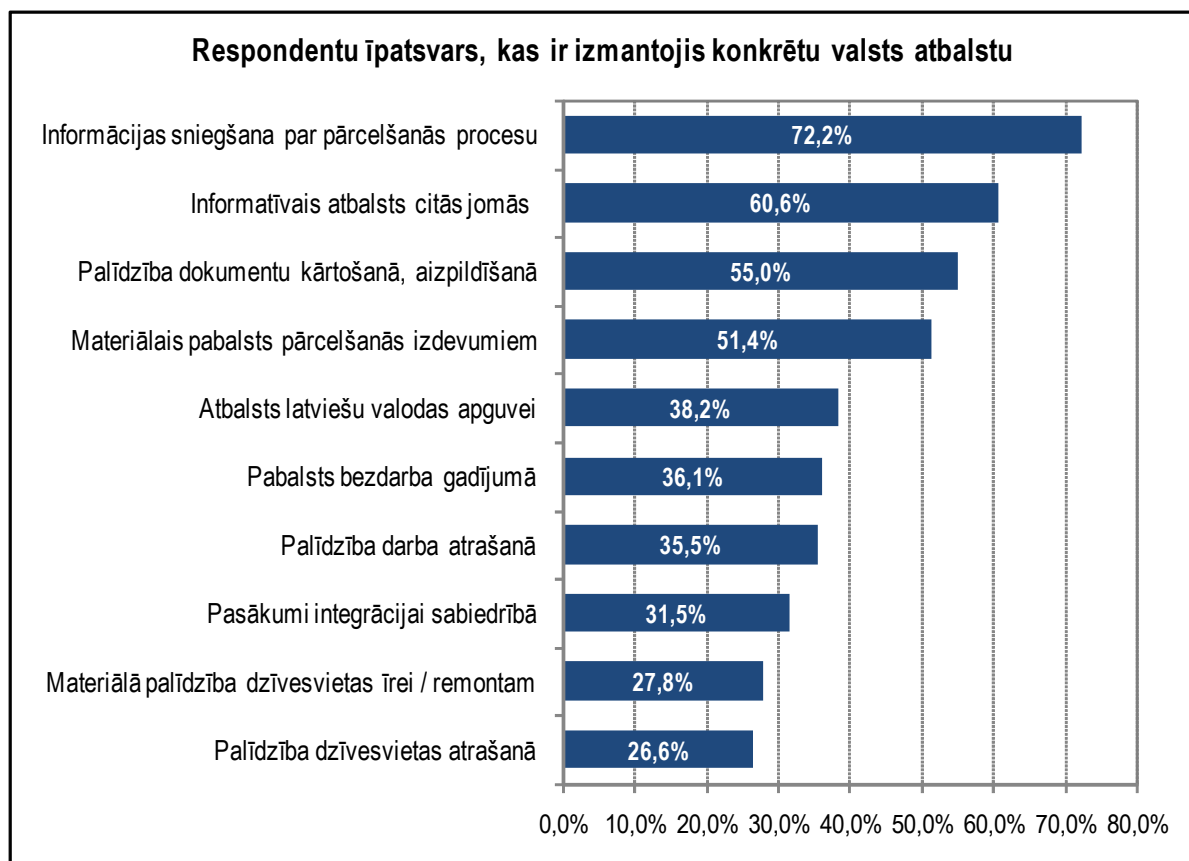
- Informācijas sniegšana par pārcelšanās procesu un formalitātēm (72,2%);
- Informatīvs atbalsts citās jomās (īpašumtiesības, muiža, sociālā aprūpe u.c.) (60,6%);
- Palīdzība pārcelšanās dokumentu kārtošā un aizpildīšanā (55,0%);
- Materiāls pabalsts pārcelšanās izdevumiem (51,4%).

Aptuveni trešā daļa respondentu ir izmantojuši sekojošu valsts atbalstu:

- Atbalsts latviešu valodas apguvei (38,2%);
- Pabalsts bezdarba gadījumā (36,1%);
- Palīdzība darba atrašanā (35,5%);
- Pasākumi integrācijai sabiedrībā (31,5%).

Nedaudz vairāk kā ceturtdaļa ir saņēmusi materiālu palīdzību dzīvesvietas īrei / remontam (27,8%), kā arī palīdzību dzīvesvietas atrašanā (26,6%).

Grafiks 36

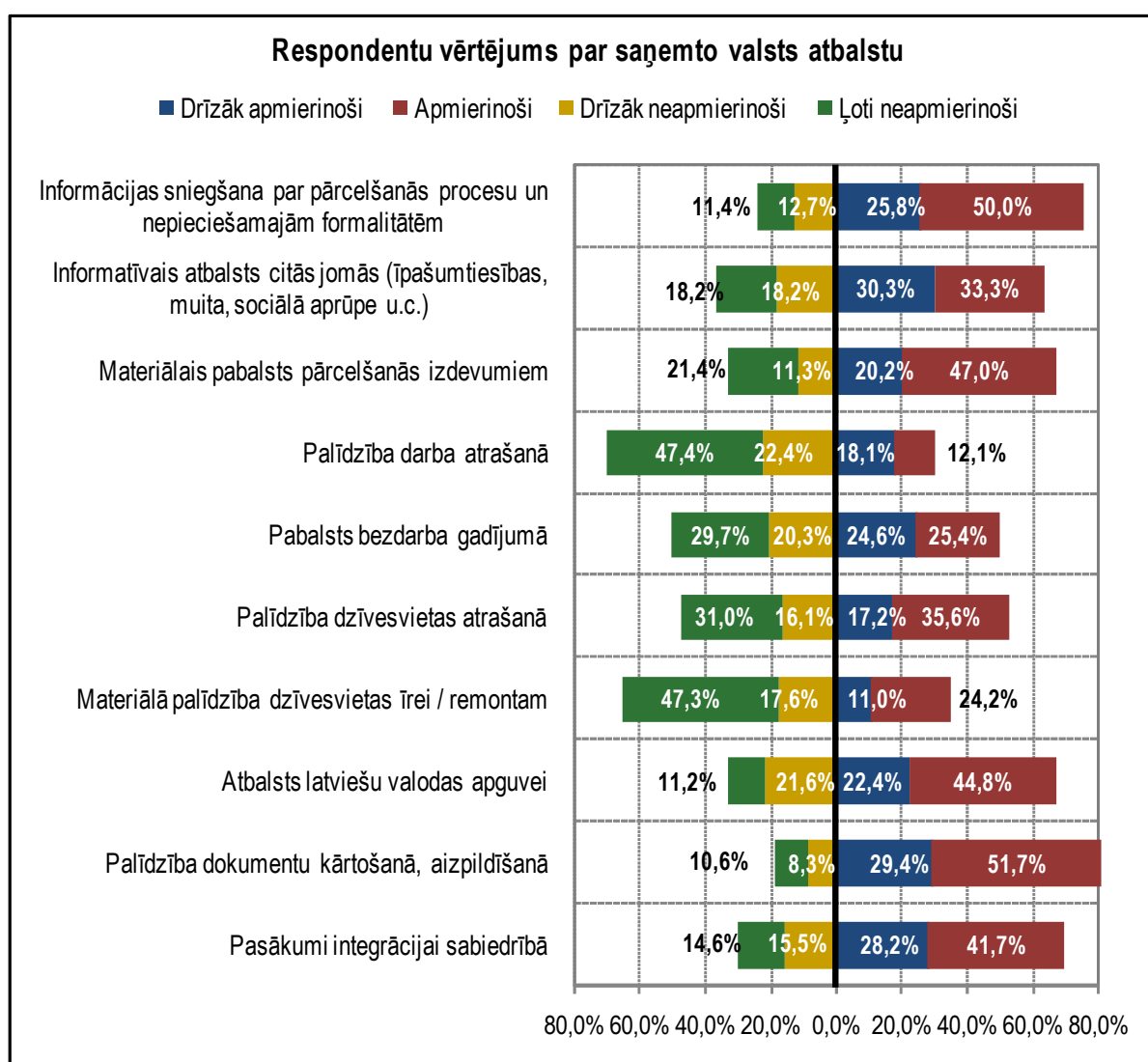

Repatriantu novērtējums par valsts atbalsta pietiekamību ir neviennozīmīgs – apmēram puse intervēto repatriantu uzskata, ka tas ir pietiekams un adekvāts, tomēr aptuveni tik pat repatriantu uzskata, ka atbalsts atsevišķās jomās ir nepietiekams vai nepilnīgs. Repatrianti ir apmierināti ar informatīvo atbalstu, bet neapmierinātība tiek pausta par materiāla atbalsta apjomu.

Augstu novērtēti (vismaz 2 trešdaļas respondentu bija drīzāk vai pilnībā apmierināti) tika sekojoši valsts atbalsts veidi:

- Informācijas sniegšana par pārcelšanās procesu un nepieciešamajām formalitātēm (no visiem respondentiem 75,8% bija pilnībā vai drīzāk apmierināti, 24,2% bija drīzāk vai pilnībā neapmierināti);
- Materiālais pabalsts pārcelšanās izdevumiem (vairāk vai mazāk apmierināti ar saņemto atbalstu bija 67,3%, bet drīzāk vai pilnībā neapmierināti – 32,7% respondentu);
- Atbalsts latviešu valodas apguvei (pozitīvu vērtējumu sniedza 67,2%, bet negatīvu – 32,8%);
- Palīdzība dokumentu kārtošā un aizpildīšanā (kopumā visaugstākais novērtējums: 81,1% bija pilnībā vai drīzāk apmierināts ar saņemto palīdzību, bet 18,9% bija neapmierināti);
- Pasākumi integrācijai sabiedrībā (69,9% respondentu, kas bija piedalījušies šādos pasākumos, ar tiem bija lielākā vai mazākā mērā apmierināti, bet 30,1% respondentu ar saņemto atbalstu šajā jomā bija vairāk neapmierināti nekā apmierināti).

Grafiks 37

Kopumā pozitīvi novērtēti (vairāk nekā puse konkrēto atbalstu izmantojušie respondenti ir apmierināti vai drīzāk apmierināti ar saņemto palīdzību) arī šādi valsts atbalsta veidi:

- Informatīvs atbalsts jomās, kas nav tieši saistītas ar pārcelšanās procesu un nepieciešamajām formalitātēm (īpašumtiesības, muiža, sociālā aprūpe u.c.) – pozitīvu vērtējumu sniedza 63,6%;

- Palīdzība dzīvesvietas atrašanā – pilnībā vai drīzāk apmierināti bija 52,9%, drīzāk vai pilnībā neapmierināti – 47,1%.

Saņemto pabalstu bezdarba gadījumā pozitīvi vērtē 50,0% respondentu, tieši tik pat ir arī tādu, kas sniedza negatīvu vērtējumu (bija drīzāk vai ļoti neapmierināti).

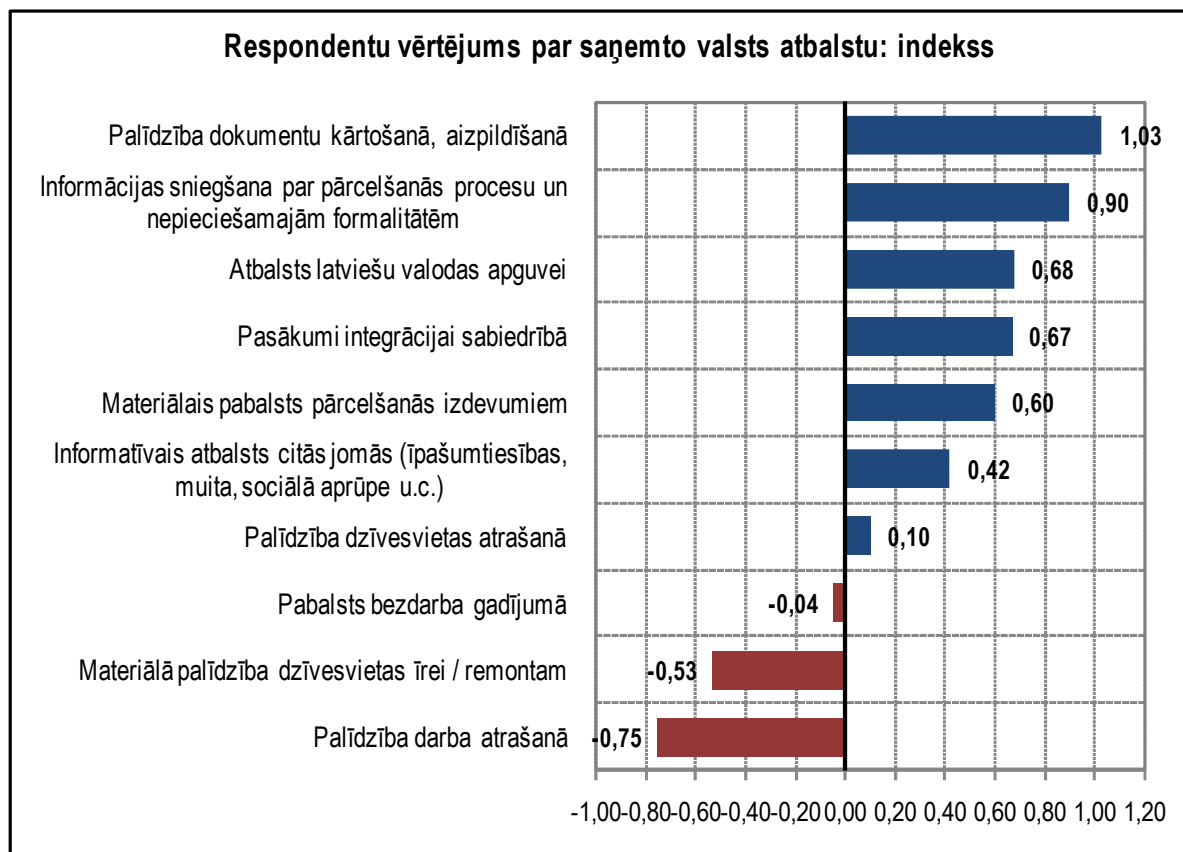
Kopumā negatīvs vērtējums (vairāk nekā puse respondentu ir drīzāk vai ļoti neapmierināti ar saņemto atbalstu) tiek izteikts par 2 atbalsta jomām:

- Palīdzība darba atrašanā – vairāk nekā 2 trešdaļas (69,8%) respondentu bija lielākā vai mazākā mērā neapmierināti ar saņemto palīdzību;
- Materiālā palīdzība dzīvesvietas īrei / remontam – 64,8% respondentu bija ļoti neapmierināti vai drīzāk neapmierināti ar saņemto atbalstu.

Lai precīzāk raksturotu repatriantu apmierinātību ar saņemto valsts atbalstu, tika izveidots vērtējuma indekss⁶, kura maksimālā vērtība ir +2 punkti (visi atbalstu izmantojušie repatrianti ir apmierināti ar saņemto palīdzību), bet minimālā vērtība ir -2 punkti (visi atbalstu saņēmušie ir pilnībā neapmierināti).

Izteikti pozitīvs vērtējums ir sniegts par palīdzību dokumentu kārtošā un aizpildīšanā ($I=1,03$) un informācijas sniegšanu par pārcelšanās procesu un formalitātēm ($I=0,90$). Savukārt negatīva indeksa vērtība ir tādiem atbalsta veidiem kā pabalsts bezdarba gadījumā ($I=-0,04$), materiāla palīdzība dzīvesvietas īrei / remontam ($I=-0,53$) un palīdzība darba atrašanā ($I=-0,75$).

Grafiks 38

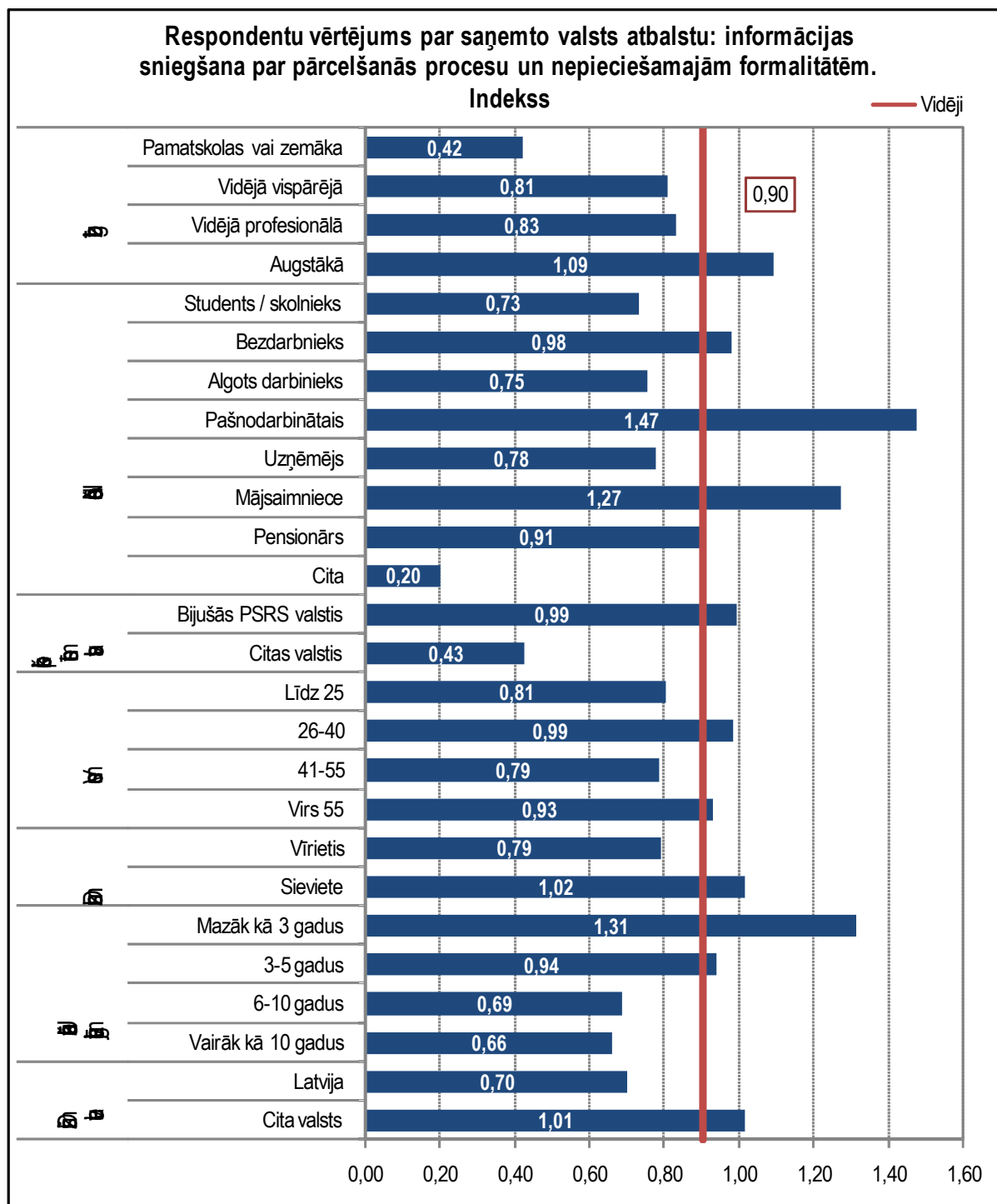

⁶ Indekss izteikts kā vidējais aritmētiskais no visu respondentu atbildēm, kur atbilde „apmierinoši” atbilst vērtībai +2, atbilde „drīzāk apmierinoši” atbilst +1, atbilde „drīzāk neapmierinoši” atbilst -1 un atbilde „ļoti neapmierinoši” atbilst -2 punktiem.

Visapmierinātākie ar saņemto informatīvo atbalstu saistībā ar pārcelšanās procesu un nepieciešamajām formalitātēm ir repatrianti, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 2-3 gadu laikā ($I=1,31$), nedaudz zemāku vērtējumu sniedz tie, kas repatriējās pirms 3-5 gadiem ($I=0,94$), savukārt tie, kas uz Latviju pārcēlās pirms vairāk kā 5 gadiem, sniedz zemāku vērtējumu kā vidēji ($I<0,70$). Šādi rezultāti norāda uz to, ka pēdējos gados šādas informācijas sniegšanas kvalitāte ir ievērojami uzlabojusies.

Mazāk apmierināti saņemto informatīvo atbalstu bija repatrianti ar zemāku izglītības līmeni un tie, kas uz Latviju pārcēlās no valstīm, kas atrodas ārpus bijušās PSRS teritorijas.

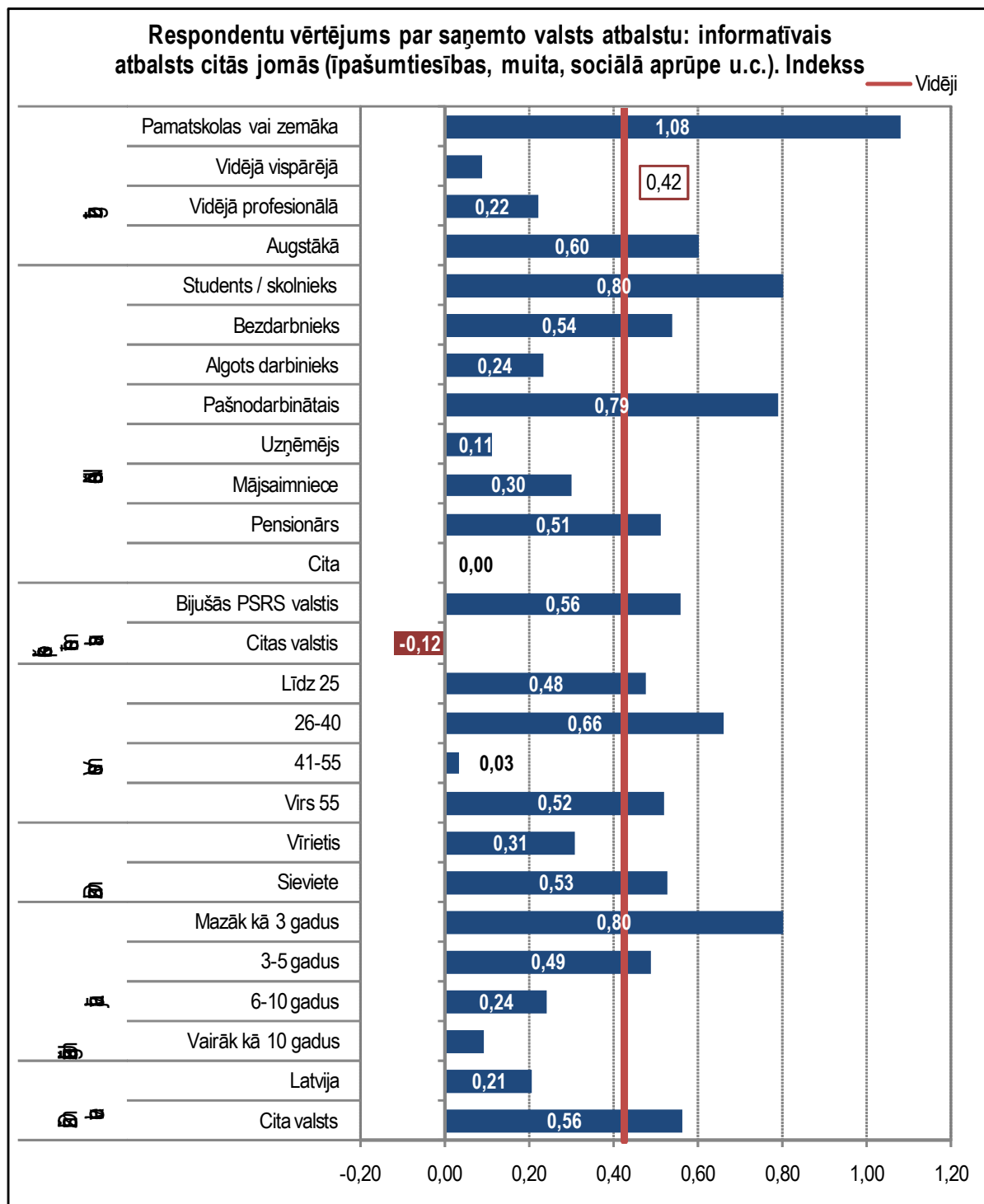
Grafiks 39

Līdzīgi kā iepriekšējā atbalsta veida analizē, arī ar saņemto informatīvo atbalstu jomās, kas nav tieši saistītas ar pārcelšanās procesu un nepieciešamajām formalitātēm (īpašumtiesības, muiža, sociālā aprūpe u.c.), visapmierinātākie ir repatrianti, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 2-3 gadu laikā ($I=0,80$), nedaudz zemāku vērtējumu sniedz tie, kas repatriējās pirms 3-5 gadiem ($I=0,49$), savukārt tie, kas uz Latviju pārcēlās pirms vairāk kā 5 gadiem, sniedz zemāku vērtējumu kā vidēji ($I<0,25$). Šādi rezultāti norāda uz to, ka pēdējos gados šādas informācijas sniegšanas kvalitāte ir uzlabojusies.

Vienīgā grupa, kas nebija apmierināti ar informatīvo atbalstu bija repatrianti, kas uz Latviju pārcēlās no valstīm, kas atrodas ārpus bijušās PSRS teritorijas ($I=-0,12$).

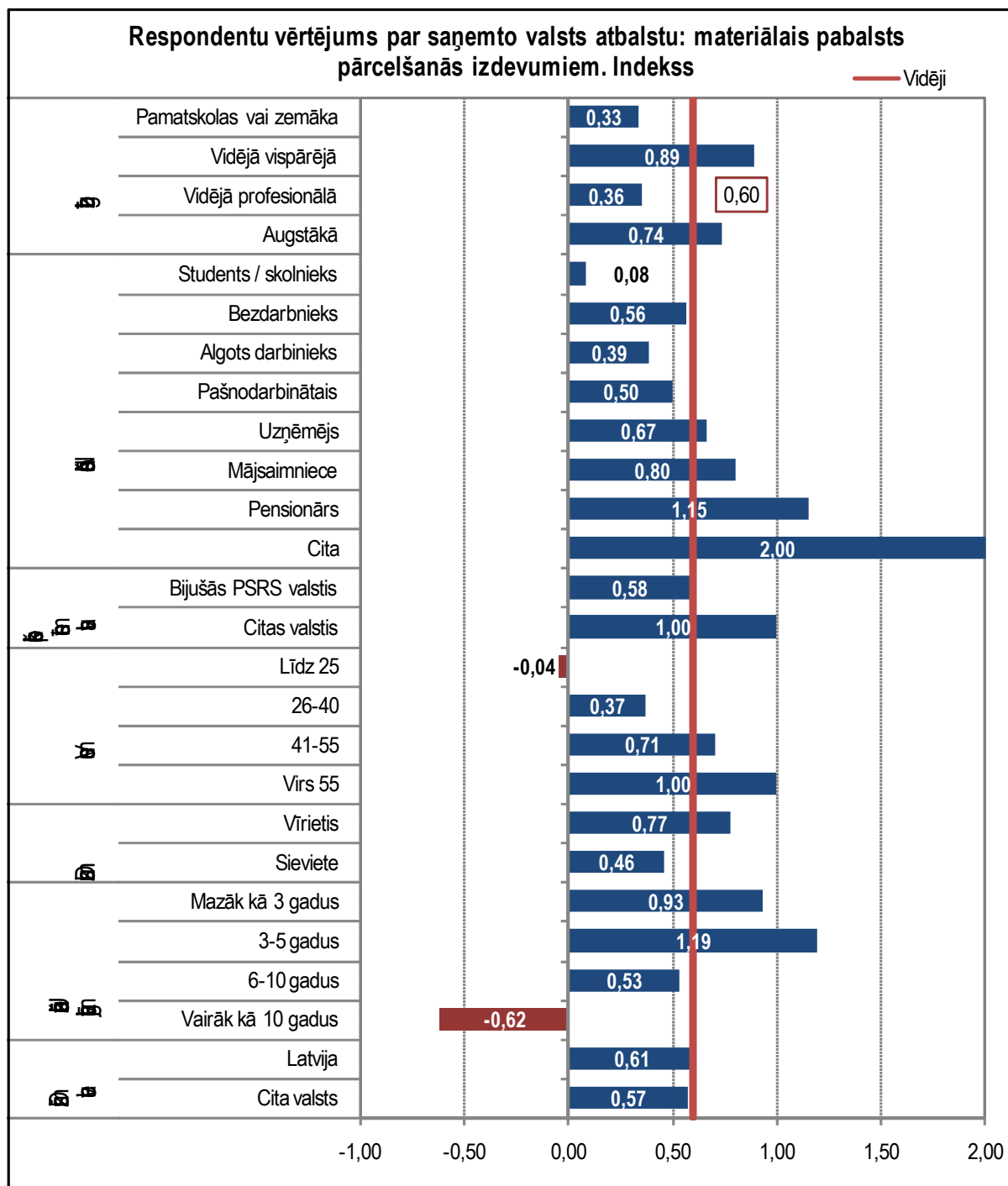
Grafiks 40

Visapmierinātākie ar saņemto materiālo pabalstu pārcelšanās izdevumu segšanai ir repatrianti, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 5 gadu laikā ($I > 0,90$), nedaudz zemāku vērtējumu sniedz tie, kas repatriējās pirms 6-10 gadiem ($I = 0,53$), savukārt tie, kas uz Latviju pārcēlās pirms vairāk kā 10 gadiem, pārsvarā ir neapmierināti ar saņemto atbalstu ($I = -0,62$).

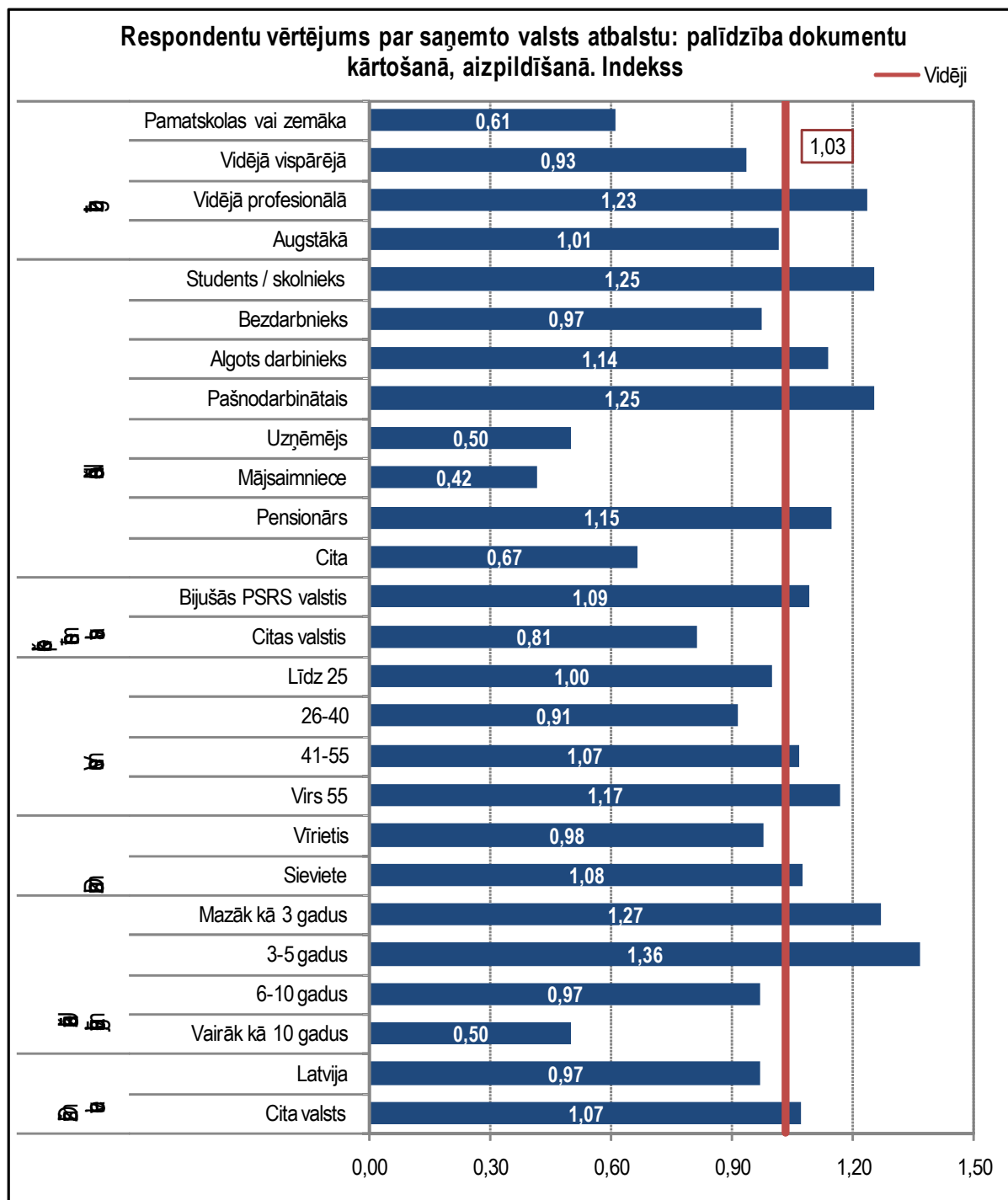
Apmierinātība ar saņemto materiālo pabalstu ietekmē respondentu vecums – visneapmierinātākie ir repatrianti vecumā līdz 25 gadiem ($I = -0,04$) un vecumā no 26-40 gadiem ($I = 0,37$), augstāku vērtējumu sniedz respondenti vecumā no 41-55 gadiem ($I = 0,71$), bet visapmierinātākie ir repatrianti vecumā virs 55 gadiem ($I = 1,00$).

Grafiks 41

Visapmierinātākie ar saņemto palīdzību pārcelšanās dokumentu kārtošā un aizpildīšanā ir repatrianti, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 5 gadu laikā ($I > 1,25$), zemāku vērtējumu sniedz tie, kas repatriējās pirms 6-10 gadiem ($I = 0,97$), savukārt tie, kas uz Latviju pārcēlās pirms vairāk kā 10 gadiem, sniedz viszemāko vērtējumu ($I = 0,50$).

Grafiks 42

Vērtējums par valsts atbalstu dzīvojamās platības īrei vai remontam

Tikai neliela daļa repatriantu, kam bija nepieciešams materiāls atbalsts dzīvojamās platības īrei vai remontam, vērsās pēc palīdzības valsts atbalsta iegūšanai, lielākā daļa repatriantu nebija informēti par iespēju saņemt šāda veida atbalstu. Repatrianti, kas pieteicās materiālai palīdzībai dzīvojamās platības īrei vai remontam, pārsvarā gadījumu ir apmierināti ar saņemto palīdzību.

Vērtējums par valsts atbalstu dzīvesvietas atrašanai

Kopumā lielākā daļa repatriantu dzīvesvietu atrada paši saviem spēkiem vai palīdzēja radnieki. Pārsvarā gadījumu, kad repatrianti griezās pēc palīdzības pašvaldībā, tie bija neapmierināti ar saņemto palīdzību, pieteikšanās procedūru, kā arī apkalpojošo darbinieku attieksmi: „pagāja vairāki mēneši, jo dzīvokļu pārvalde nebija pretimnākoša”, „piedāvāja izdegušus vai izdemolētus dzīvokļus, kuros nebija iespējams dzīvot”. Vairākos gadījumos repatrianti saņēmuši atteikumu lūgumam nodrošināt dzīvojamo platību, jo pēc palīdzības vērsušies kādā citā pašvaldībā, nevis no tās, no kuras tie vai to vecāki / vecvecāki izceļoja⁷.

Tiek pausts ierosinājums, ka ir nepieciešams nodrošināt īstermiņa sociālos dzīvokļus repatriantiem, kas tikko pārcēlušies uz Latviju, kur uzturēties pirms pastāvīgas dzīvesvietas atrašanas. Atsevišķi repatrianti pauž vēlmi saņemt valsts bezprocentu aizdevumu dzīvokļa iegādei vai arī atvieglojumus zemes iegādei mājas celtniecībai.

Vērtējums par valsts atbalstu latviešu valodas apguvei

Kopumā repatrianti ir apmierināti ar pieejamo atbalstu valsts valodas apguvei, tomēr tiek pausta neapmierinātība ar kārtību, kādā iespējams nokārtot valsts valodas eksāmenus. Lai nokārtotu valsts valodas eksāmenu ir jāpiesakās vairākus mēnešus uz priekšu: „garas rindas uz eksāmenu, jāgaida vairāki mēneši”. Vairāki repatrianti pauda gatavību maksāt paaugstinātu maksu par eksāmena kārtošānu, ja to varētu nokārtot, piemēram, nedēļas laikā.

Lai uzlabotu latviešu valodas apguves programmu, repatrianti ierosina veidot diferencētākus un ilgstošākus kursus. Tiek uzsvērts, ka nav pieejami bezmaksas kursi dažādiem latviešu valodas prasmju līmeņiem. Repatrianti, kam nav iespējas vai vajadzības ikdienā pielietot latviešu valodu, vēlas, lai kurssos lielāks uzsvars tiktu likts uz runas prasmju attīstīšanu, kā arī lai apmācības programma būtu ilgāka.

Vērtējums par valsts atbalstu pārcelšanās izdevumu kompensēšanai

Lielākā daļa repatriantu pēc pārcelšanās uz Latviju vērsās pēc palīdzības materiālā atbalsta saņemšanai pārcelšanās izdevumu segšanai. Retos gadījumos repatrianti nav vērsušies pēc palīdzības, jo nav zinājuši par iespējām tādu saņemt vai arī informāciju saņēmuši novēloti, tomēr kopumā informācijas pieejamība un palīdzības saņemšanas process šajā jomā tiek vērtēts apmierinoši.

⁷ Likums Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā paredz, ka „Repatriantus ar dzīvojamo telpu pēc viņu izvēles nodrošina tā pašvaldība, kurā repatriants, viņa vecāki vai vecvecāki pastāvīgi dzīvojuši pirms izceļošanas no Latvijas, vai arī tā pašvaldība, kuras palīdzības reģistros dienā, kad attiecīgā persona iesniegusi iesniegumu par palīdzības saņemšanu, nav reģistrētas personas, kuras nodrošināmas ar dzīvojamo telpu pirmām kārtām.”

Vērtējums par valsts atbalstu darba atrašanā

Kopumā repatrianti negatīvi vērtē valsts atbalstu nodarbinātības problēmu risināšanā: „bezjēdzīgi, reālas palīdzības nav”, „palīdzība bija ,bet nenozīmīga”, „nav reāla palīdzība, tikai reģistrācija”. Neapmierinātībā pārsvarā saistīta ar ilgstošo bezdarbu un nespēju atrast atbilstošu darba vietu.

Repatrianti uzskata, ka informācijai par darba iespējām un darba tirgus situāciju ir jābūt pieejamai Latvijas pārstāvniecībās ārvalstīs, lai tie, kas vēlas pārcelties, jau laicīgi varētu sagatavoties reālajai situācijai. Tāpat tiek ierosināts nodrošināt darba vietu kvotas repatriantiem – zemas kvalifikācijas darba vietas, lai repatriantiem, kas pēc pārcelšanās ilgstoši nevar atrast darbu, būtu iespējas iegūt darba praksi Latvijā. „Vispirms nodrošiniet darbu un tad aiciniet pārcelties uz Latviju!”

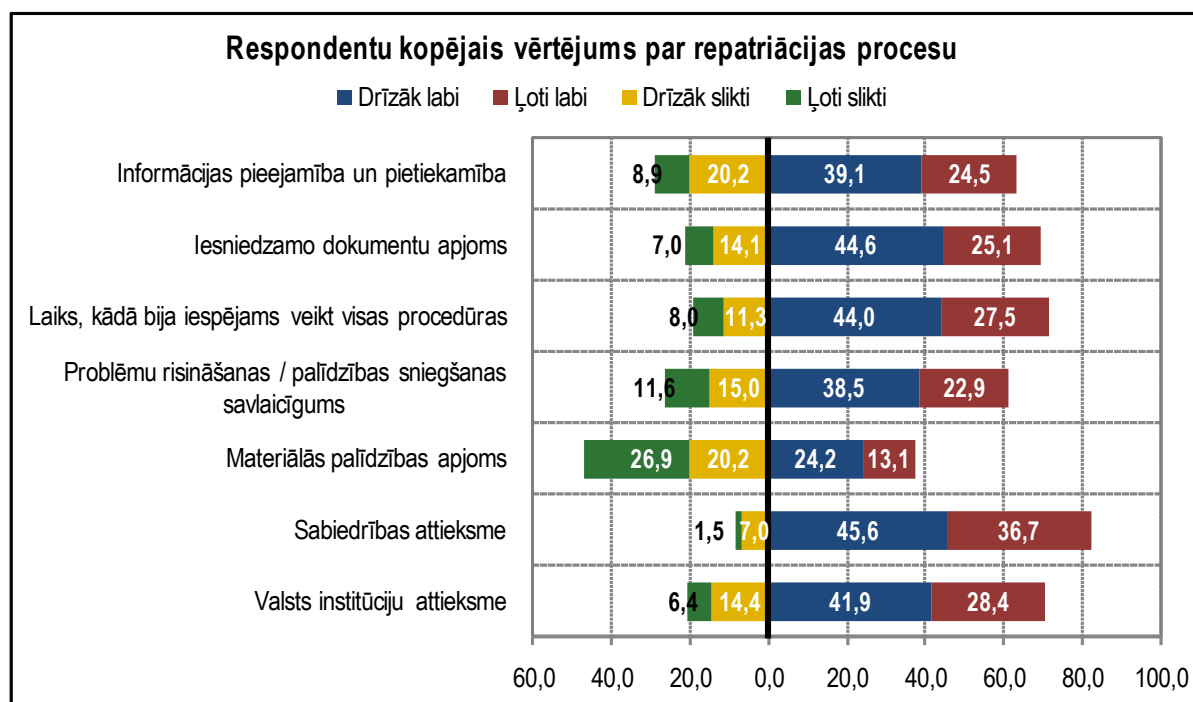
Vērtējums par valsts atbalstu citās jomās

Gan juridiska, gan medicīniska rakstura konsultācijas un palīdzība bija nepieciešama nelielai daļai repatriantu, tomēr savas problēmas tie pārsvarā risināja pašu spēkiem un pēc palīdzības pie valsts institūcijām nevērsās, jo nebija informēti par iespējām saņemt palīdzību šajās jomās.

Kopējais vērtējums par repatriācijas procesu

Kopumā respondenti repatriācijas procesu un dažādus to raksturojošos faktorus vērtē pozitīvi - pozitīvu vērtējumu sniedz aptuveni 2 reizes vairāk repatriantu nekā negatīvu. Vienīgā joma, ar kuru repatrianti ir neapmierināti, ir materiālās palīdzības apjoms – 47,1% respondentu to vērtēja kā ļoti sliktu vai drīzāk sliktu un tikai 37,3% respondentu to novērtēja kā ļoti labu vai drīzāk labu.

Grafiks 43

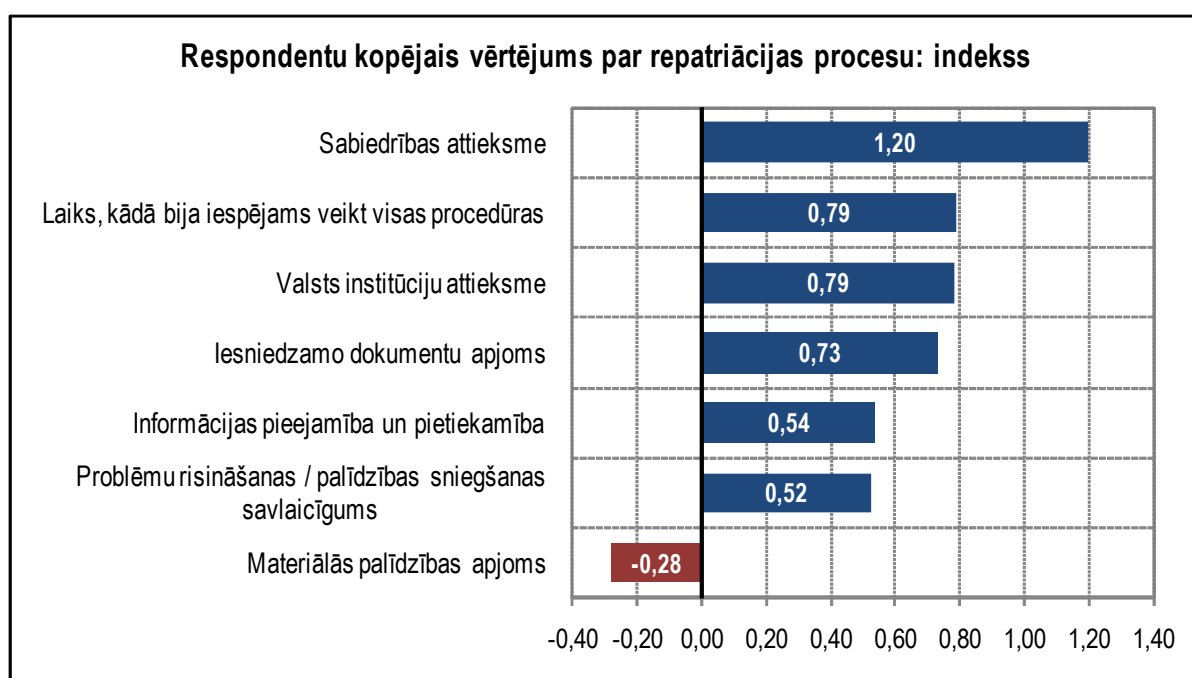
Lai uzskatāmāk raksturotu repatriantu vērtējumu par repatriācijas procesu, tika izveidots vērtējuma indekss⁸, kura maksimālā vērtība ir +2 punkti (visi respondenti sniedz vērtējumu „ļoti labi”), bet minimālā vērtība ir -2 punkti (visi respondenti sniedz vērtējumu „ļoti slikti”).

Visaugstāk repatrianti ir novērtējuši sabiedrības attieksmi – kopējais indekss ir 1,20 punkti (82,3% respondentu to vērtējuši kā ļoti labu vai drīzāk labu, tikai 8,6% snieguši negatīvu vērtējumu).

Laiks, kādā bija iespējams veikt visas ar pārcelšanos saistītās procedūras, pilnībā vai daļēji apmierināja 71,6% respondentu, tomēr gandrīz katrs piektais aptaujas dalībnieks (19,3%) bija neapmierināts ar pārcelšanās procedūru veikšanai nepieciešamo laiku. Kopējais vērtējuma indekss: 0,79.

Līdzīgu vērtējumu repatrianti sniedza arī par valsts institūciju attieksmi: kā drīzāk sliktu vai ļoti sliktu to vērtē 20,8%; I=0,79. Ar iesniedzamo dokumentu apjomu neapmierināti vai daļēji neapmierināti ir 21,1% respondentu (I=0,73).

Grafiks 44

Nepieciešamais laiks, lai sakārtotu visus ar pārcelšanās procesu saistītos dokumentus un veiktu visas nepieciešamās procedūras, ir ļoti atšķirīgs katrā gadījumā – atsevišķos gadījumos visas procedūras bijis iespējams veikt nepilna mēneša laikā, savukārt problemātiskajos gadījumos šis process ieildzis vairāk kā gadu. Ja repatriants nav saskāries ar iepriekš neparedzētām problēmām vai grūtībām, tad vidējais nepieciešamais laiks dokumentu sakārtošanai ir 1-2 mēneši.

Tiek uzsvērts, ka vislielākās problēmas un arī visvairāk laika aizņēma dokumentu sagatavošana vai saņemšana iepriekšējā mītnes valstī, Latvijas pusē visas procedūras varējis nokārtot ļoti operatīvi: „process aizņēma 3 gadus Krievijā, Latvijā – 1 dienu”, „3 gadus, jo grūtības Turkmenistānas pusē”, „1 gads, jo bija grūtības ar izziņas saņemšanu Krievijā”.

Vairāki repatrianti uzsvēra, ka vislielākās grūtības sagādāja izziņas par nesodāmību iegūšana, jo procedūra šāda dokumenta saņemšanai ir sarežģīta, turklāt atbildīgās institūcijas nelabprāt šādu dokumentu izsniedz: „dokumentu kārtošana aizņēma 6 mēnešus, jo nevarēja dabūt izziņu par

⁸ Indekss izteikts kā vidējais aritmētiskais no visu respondentu atbildēm, kur atbilde „apmierinoši” atbilst vērtībai +2, atbilde „drīzāk apmierinoši” atbilst +1, atbilde „drīzāk neapmierinoši” atbilst -1 un atbilde „ļoti neapmierinoši” atbilst -2 punktiem.

nesodāmību no Krievijas policijas, kā saņēmu – tā viss notika ļoti ātri”.

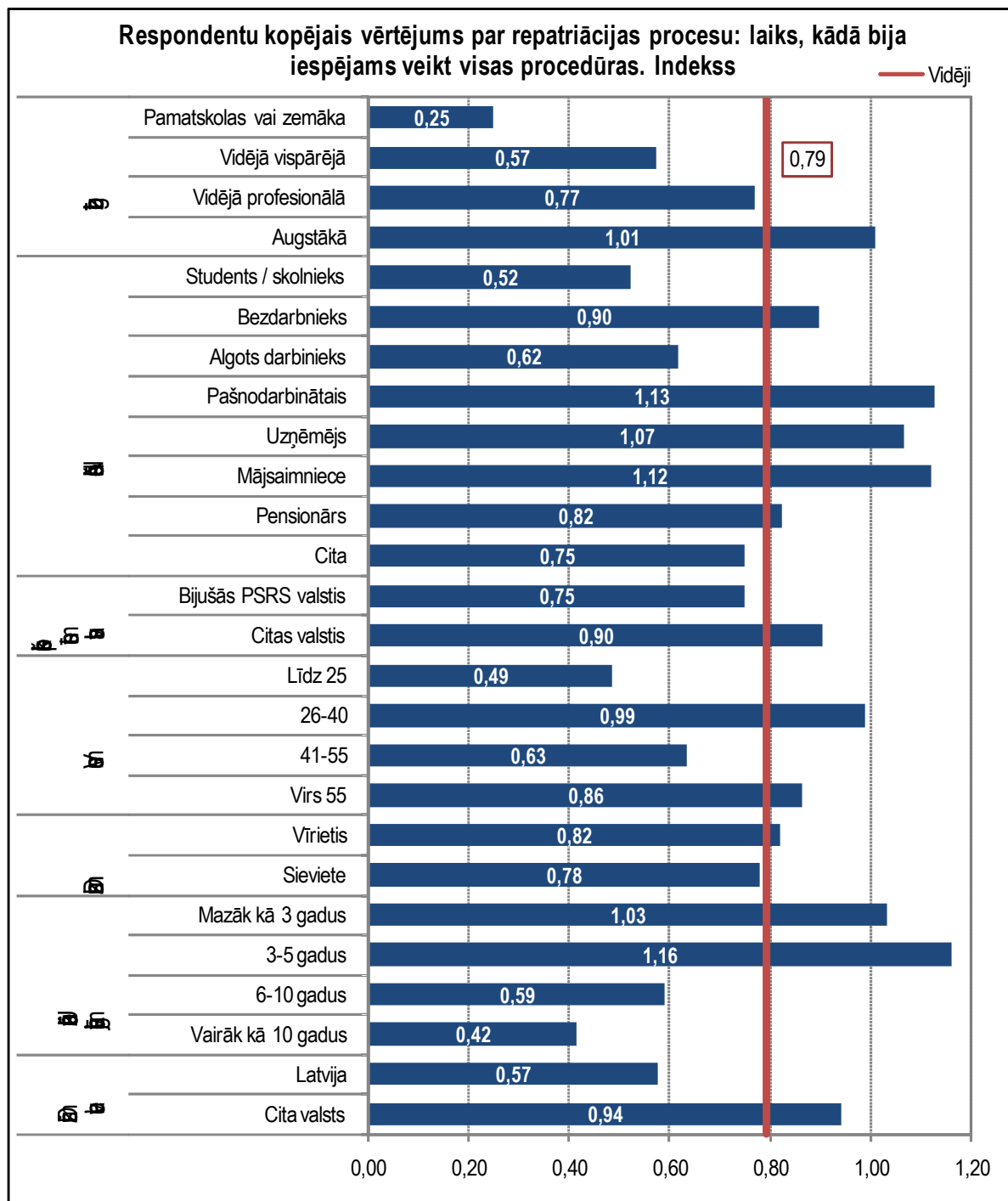
Lai gan vairākos gadījumos repatrianti bija saskārušies ar dažādiem birokrātiskiem šķēršļiem, kas kavēja pārcelšanās procesu, neviens no intervētajiem repatriantiem nebija saskāries ar problēmām, sadarbojoties ar atbildīgajām valsts institūcijām Latvijā. Ar problēmām dokumentu kārtošā saskārušies repatrianti, kas uz Latviju pārcēlās no Krievijas, Baltkrievijas, Ukrainas vai Turkmenistānas. „Problēmas bija Krievijas pusē – negribēja izsniegt dokumentus, pieņemt un noformēt izbraukšanas procesu uz Latviju”

Intervētie repatrianti pauda viedokli, ka kopējais iesniedzamo dokumentu apjoms ir apmierinošs. Kā pārāk lielu to vērtēja tikai viens repatriants, kas uz Latviju bija pārcēlies no Baltkrievijas: „jākārto ļoti daudz dokumentu, lai izbrauktu no Baltkrievijas

Ar laiku, kādā bija iespējams veikt visas ar pārcelšanos saistītās procedūras, vairāk apmierināti (indekss pārsniedz 1 punktu) ir repatrianti, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 5 gadu laikā. Respondenti, kas pārcēlās pirms vairāk kā 5 gadiem, sniedz zemāku vērtējumu: repatrianti, kas pārcēlās pirms 6-10 gadiem, šo faktoru novērtē vidēji ar 0,59 punktiem, bet tie, kas pārcēlās pirms vairāk kā 10 gadiem, - ar 0,42 punktiem.

Zemāku vērtējumu kā vidēji par laiku, kas bija nepieciešams pārcelšanās procedūru nokārtošanai, sniedza respondenti ar vispārējo vidējo, pamatskolas vai zemāku izglītību. Tikai respondenti ar augstāko izglītību sniedza vērtējumu, kas bija augstāks par 1 punktu ($I=1,01$).

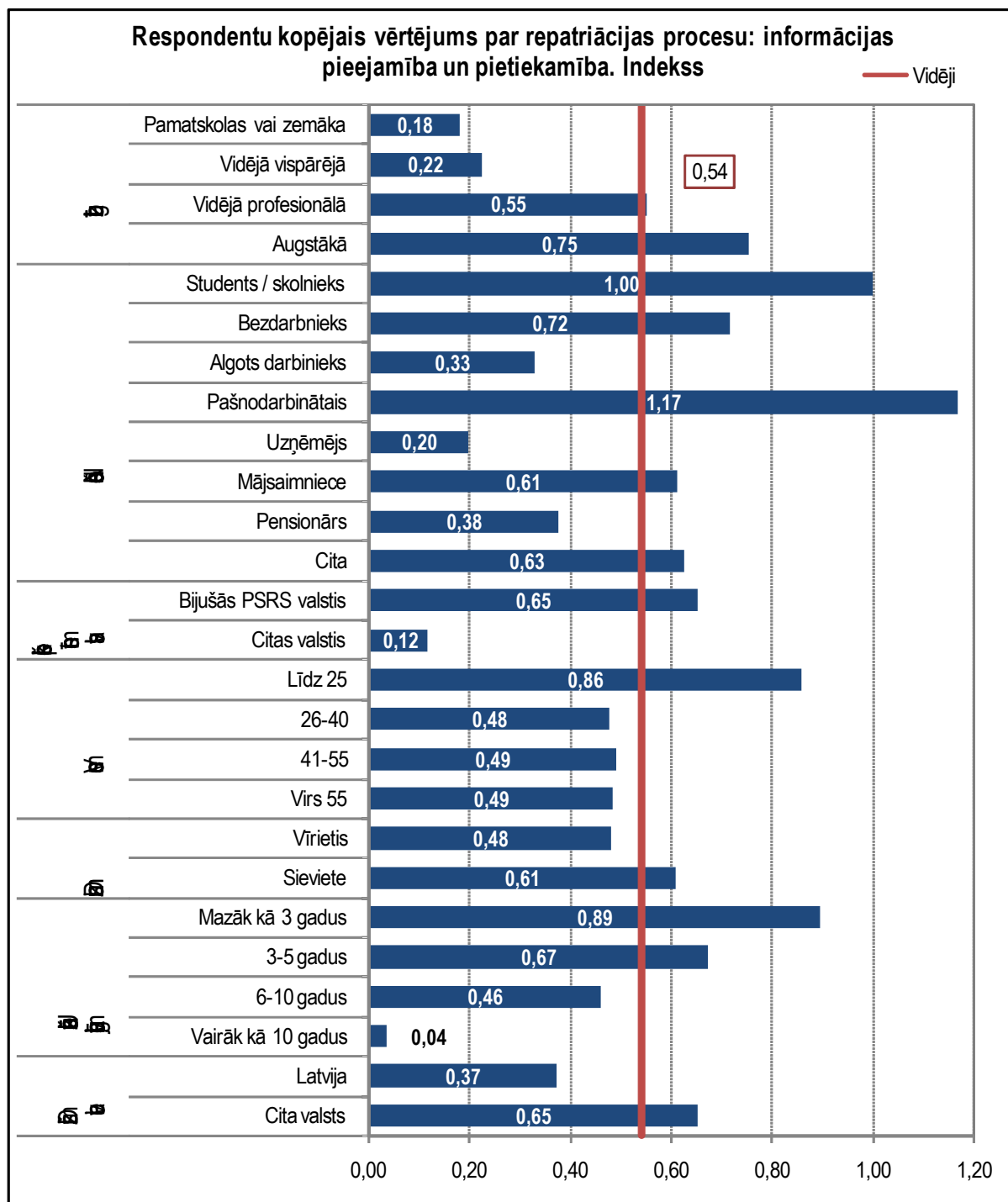
Grafiks 45

Pastāv būtiskas atšķirības informācijas pieejamības un pietiekamības vērtējumā starp respondentiem, kas uz Latviju pārcēlās no kādas no bijušajām PSRS teritorijām, un repatriantiem, kas iepriekš dzīvoja citās valstīs. Aptaujātie repatrianti, kas uz Latviju pārcēlās no kādas bijušās PSRS valsts, informācijas pieejamību vidēji novērtē ar 0,65 punktiem, savukārt pārējie respondenti sniedz krietni zemāku vērtējumu: $I=0,12$.

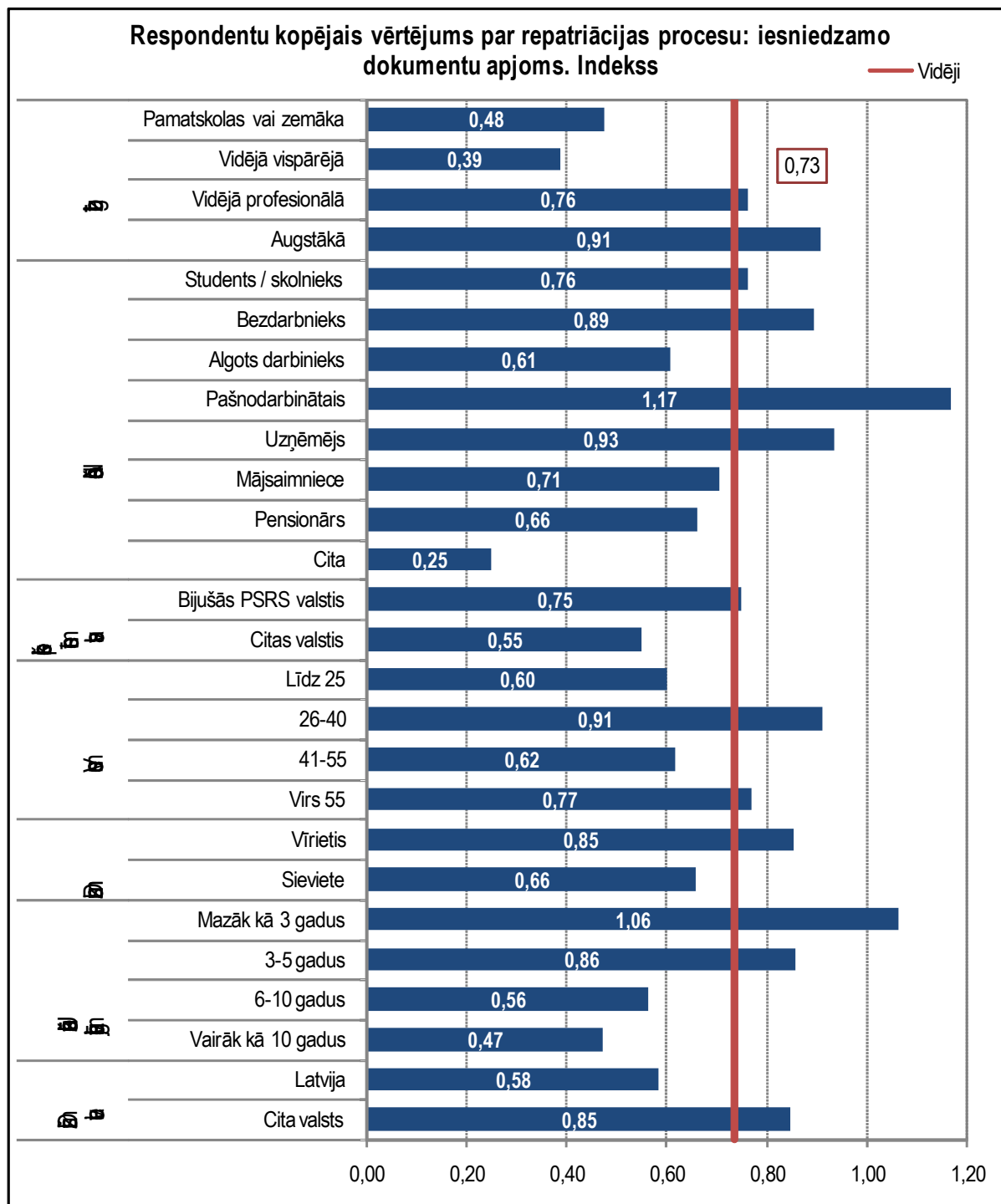
Aptaujas rezultāti liecina, ka informācijas pieejamība par repatriācijas procesu pēdējo 10 gadu laikā ir krietni uzlabojusies: repatrianti, kas pārcēlušies pirms vairāk kā 10 gadiem, informācijas pieejamību un pietiekamību novērtēja ar 0,04 punktiem, savukārt tie, kas repatriējušies pēdējo 3 gadu laikā, sniedza vērtējumu, kas atbilst 0,89 punktiem.

Grafiks 46

Ar kopējo iesniedzamo dokumentu apjomu vairāk apmierināti (indekss pārsniedz 1 punktu) ir repatrianti, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 3 gadu laikā ($I=1,06$). Citās grupās vērtējums par iesniedzamo dokumentu apjomu ir mazāks par 1 punktu, viszemāko vērtējumu sniedz respondenti, kas uz Latviju pārcēlušies pirms vairāk kā 10 gadiem ($I=0,47$).

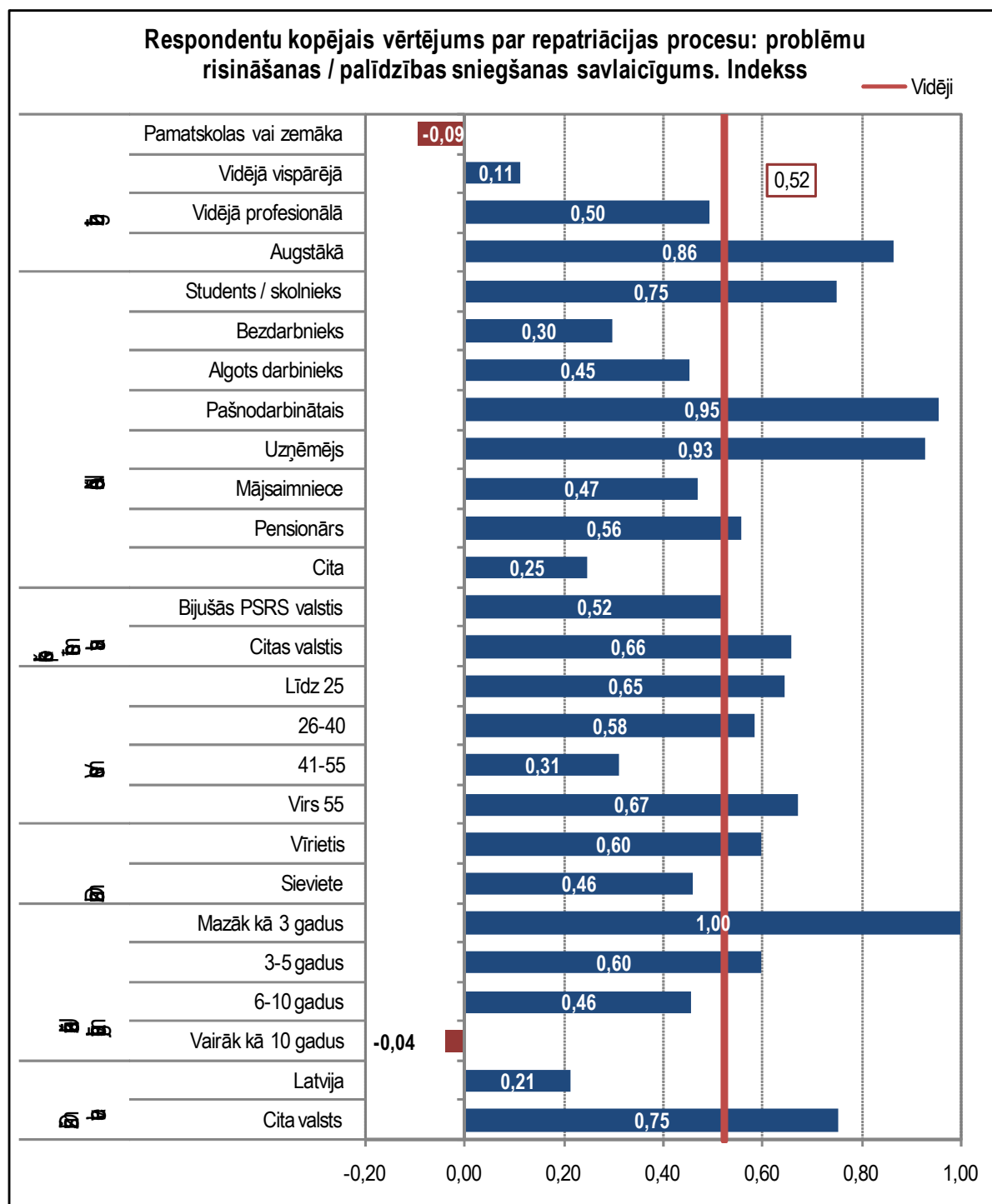
Grafiks 47

Respondentu vērtējums par problēmu risināšanas un palīdzības sniegšanas savlaicīgumu ir cieši saistīts ar to izglītības līmeni, kā arī laiku, kad tie pārcēlās uz Latviju. Aptaujas rezultāti norāda uz 2 sakarībām:

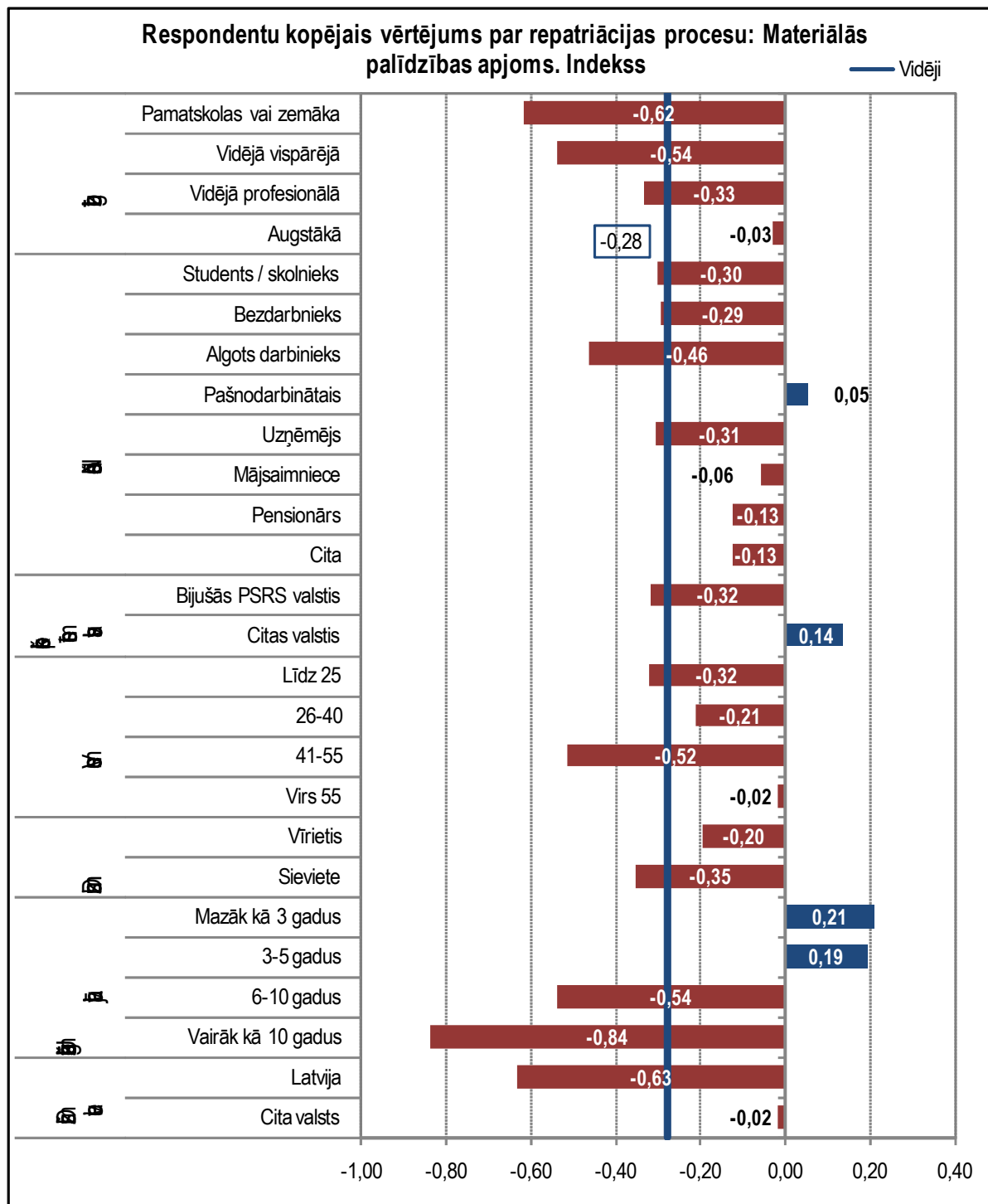
- 1) Jo zemāks respondenta izglītības līmenis, jo zemāka apmierinātība ar problēmu risināšanas un palīdzības sniegšanas savlaicīgumu (respondenti ar augstāko izglītību sniedz vērtējumu 0,86 punkti, savukārt respondenti ar pamatskolas vai zemāku izglītību kopumā šo faktoru novērtē negatīvi: $I = -0,09$);
- 2) Respondenti, kas uz Latviju pārcēlušies salīdzinoši nesen, pauž krietni lielāku apmierinātību nekā tie, kas pārcēlušies senāk (piemēram, repatrianti, kas pārcēlušies pēdējo 3 gadu laikā, sniedz vērtējumu 1,00 punkti, bet tie, kas pārcēlušies pirms vairāk kā 10 gadiem, sniedz negatīvu vērtējumu: $I = -0,04$).

Grafiks 48

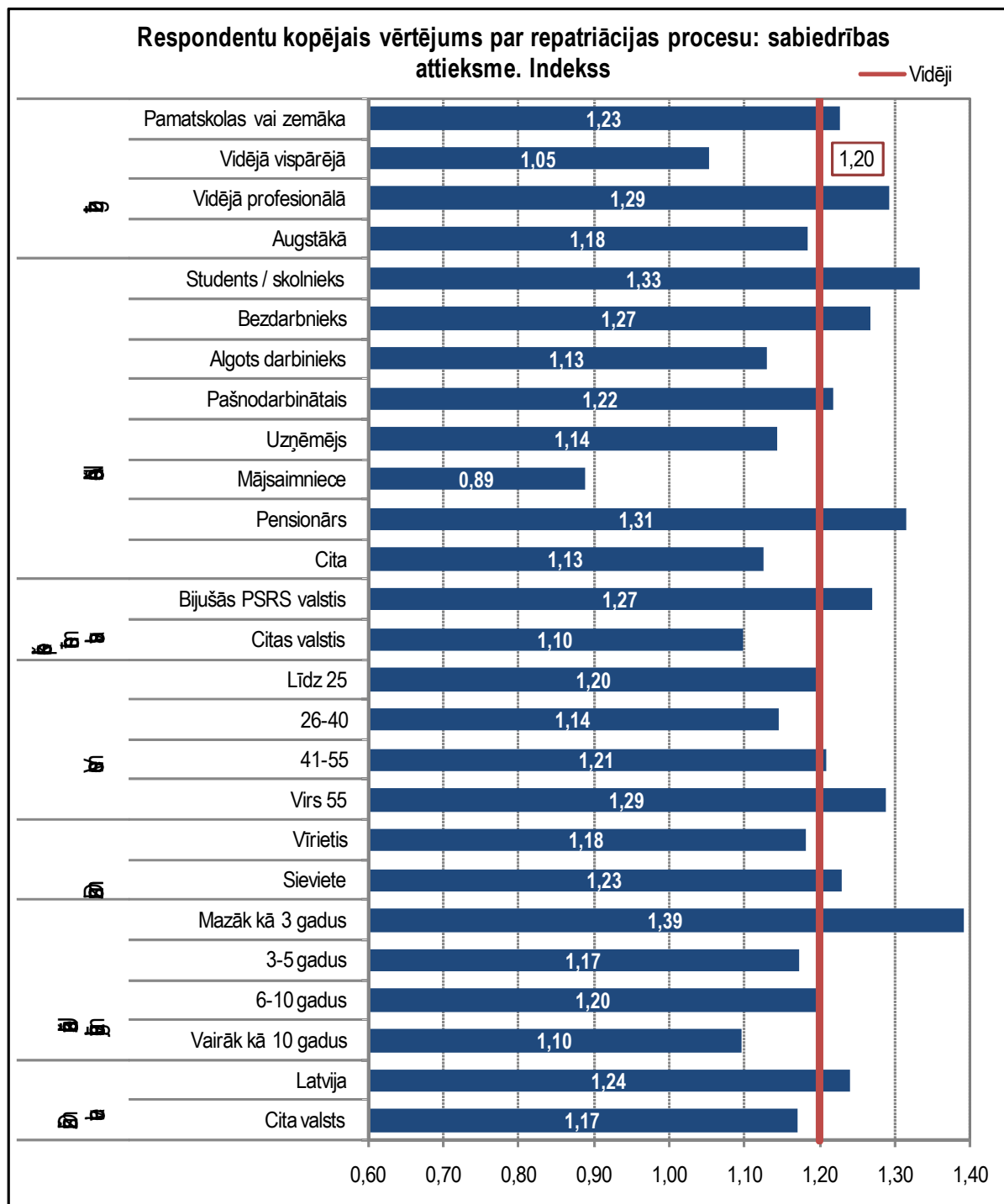
Apmierināti ar repatriantiem pieejamās materiālās palīdzības apjumu (vērtējuma indekss ir pozitīvs) ir respondenti, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 5 gadu laikā, kā arī tie, kas pirms pārcelšanās nav dzīvojuši kādā no bijušās PSRS valstīm. Izteikti negatīvu vērtējumu sniedz respondenti ar zemu izglītības līmeni (vidējo vispārējo, pamatskolas vai zemāku izglītību), kā arī repatrianti, kas uz Latviju pārcēlušies pirms vairāk kā 10 gadiem.

Grafiks 49

Sabiedrības attieksmi kopumā visi respondenti novērtē pozitīvi ($I=1,20$), un nepastāv būtiskas atšķirības respondentu vērtējumā dažādu sociālo grupu ietvaros. Vienīgā respondentu grupa, kas sniedza krietni zemāku vērtējumu kā vidēji, ir mājsaimnieces ($I=0,89$), tomēr respondentu skaits šajā grupā ir pārāk neliels ($n<30$), lai izdarītu vispārīgus secinājumus.

Grafiks 50

Aptaujas rezultāti norāda, ka repatriantu apmierinātība ar valsts institūciju attieksmi pēdējo 10 gadu laikā ir būtiski pieaugusi – repatrianti, kas uz Latviju pārcēlās un ar valsts institūcijām pārcelšanās jautājumā sadarbojās pirms vairāk kā 10 gadiem, valsts institūciju attieksmi novērtēja ar 0,45 punktiem, savukārt tie, kas uz Latviju pārcēlušies pēdējo 3 gadu laikā, sniedza vērtējumu, kas atbilst 1,11 punktiem.

Grafiks 51

